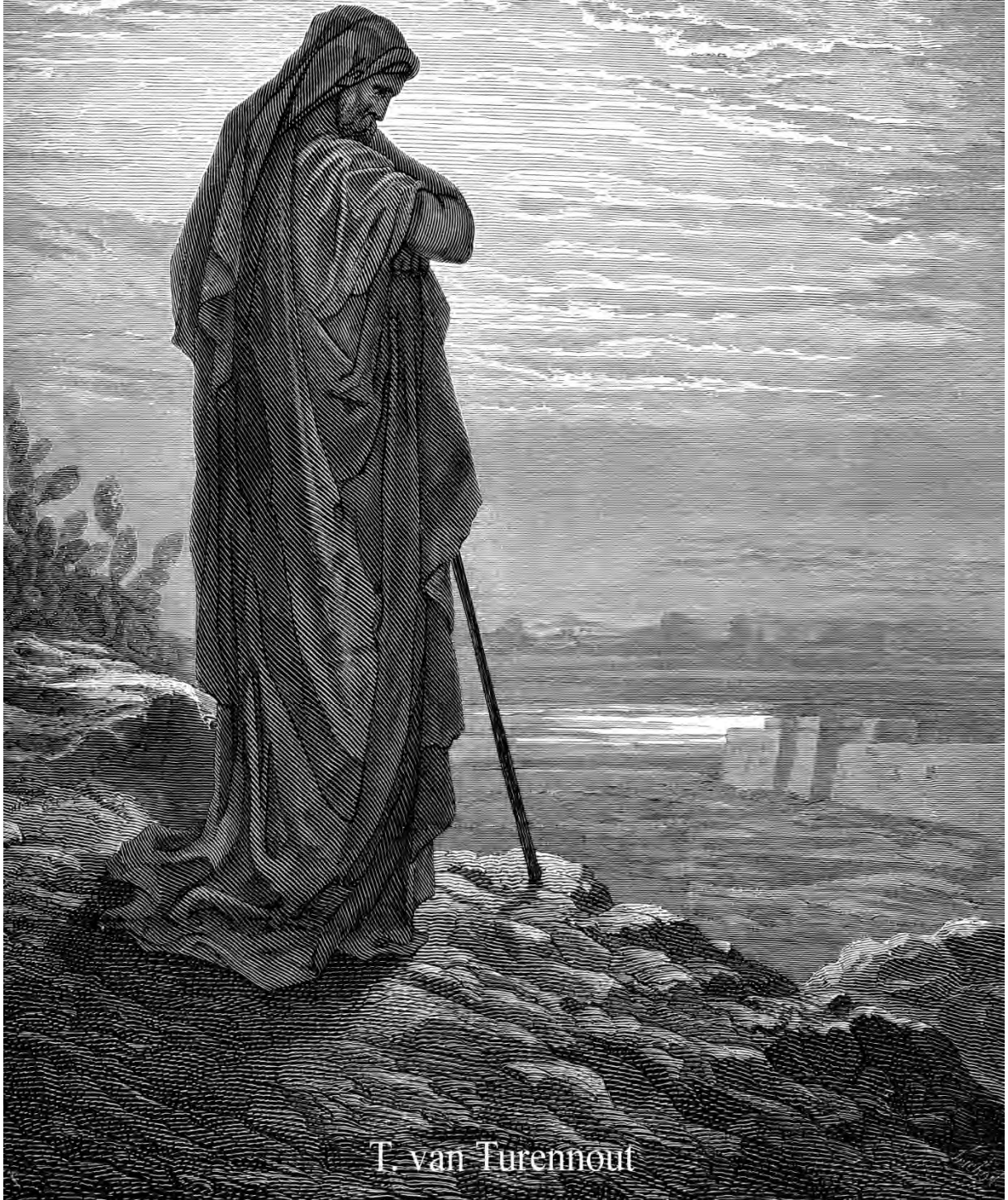

Amos, lastdrager

T. van Turenhout

Amos, lastdrager

T. van Turennot

Grijpskerk

Copyright © 2020 Grijpskerk, The Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Eerste uitgave 2011
Tweede uitgave 2012
Derde uitgave 2013
Vierde uitgave 2014
Vijfde uitgave 2015
Zesde uitgave 2016
Zevende uitgave 2020

Turennot, T. van
Amos, lastdrager/ T. van Turennot;
Grijpskerk.
Tel. 0594 – 69 60 13
SISO 227.4 UDC 228.07 NUGI 632
Trefw.: Amos (bijbelboek); verklaringen.

Omslag + illustraties: Gustave Doré - De Bijbel in beeld.
Wegens opheffing van de rechthebbende was overleg i.v.m. overname van illustraties niet mogelijk.

Verklaring van gebruikte afkortingen en tekens:

- b.v. Bijvoorbeeld
- vgl. Vergelijk.
- (v. ...)
- Bij een verwijzing naar een tekst binnen hetzelfde hoofdstuk wordt een vers aangeduid met de letter v. Als bijvoorbeeld in het 2^e hoofdstuk van Ezechiël wordt verwezen naar vers 8, dan staat er niet (Ezech.2:8), maar (v.8).
- (...)
- In de vertaalde tekst worden tussen deze haakjes verduidelijkingen toegevoegd. Het staat echter niet in de oorspronkelijke tekst; b.v. Ezechiël 9:6^a; Oude (mannen), jonge (mannen), en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen; vgl. Oude, jonge, en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen. Ezechiël 12:6^b; Ik heb jou (als) een wonderteken gegeven voor het huis van Israël; vgl. Ik heb jou een wonderteken gegeven voor het huis van Israël.
 - In de uitleg en vertaling geeft de tekst tussen de 2 haakjes een extra leesmogelijkheid weer; b.v. Ze (her)bouwden de nieuwe tempel in Jeruzalem.
 - In een voetnoot is de tekst tussen de haakjes een sub-voetnoot; b.v. (Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.)
- (= ...)
- Hoe de letterlijke (vertaalde) betekenis van de oorspronkelijke tekst in het Nederlands het beste kan worden opgevat of begrepen; b.v. Ezechiël 23:42; Zij gaven (= deden) armbanden over hun handen.
- (of ...)
- Geeft een extra betekenis in het Nederlands van de oorspronkelijke taal. Woorden uit de oorspronkelijke taal kunnen in het Nederlands meer betekenis hebben; Ezechiël 9:6; Vanaf mijn heiligdom moeten (of zullen) jullie beginnen; vgl. Vanaf mijn heiligdom zullen (of moeten) jullie beginnen. Jesaja 14:7^a; De hele aarde (of het hele land) heeft rust, (en) is stil; vgl. Het hele land (of de hele aarde) heeft rust, is stil.
- (.../...)
- Bij getallen of jaartallen betekent het teken / hetzelfde als het woord *of*. Bijvoorbeeld (732/731) betekent: Het gebeurde in het jaar 732 of 731.
- (.../... – ...)
- Het 2^e jaartal na de / geeft een andere functie aan; b.v. De Perzische koning Kores II (559/538 – 529) was al in 559 voor Christus koning geworden, maar in 538 werd hij ook de koning van de Israëlieten. Na zijn dood in 529 werd hij opgevolgd door zijn zoon.
- [...]
- Het gedeelte dat tussen deze spekhaken staat, is de oorspronkelijke tekst. Dit gedeelte kan echter voor de betekenis van het geheel tijdens het lezen beter worden weggelaten. Door het handhaven van die oorspronkelijke tekst wordt de inhoud ofwel de boodschap in het Nederlands eerder onduidelijker; b.v. Jeremia 28:11^b; De profeet Jeremia ging [zijn] weg. Psalm 3:3; Vele(mense)n zeggen van mij[n] ziel: “Er is voor hem geen redding door (= bij) God.”
- [(...)]
- In meer of mindere mate is zeker, dat het bijbelgedeelte tussen deze haken niet bij de oorspronkelijke tekst hoort, hoewel het vaak wel als zodanig werd en wordt gepresenteerd; b.v. Openbaring 20:5; [(De overige doden leefden niet tot de 1000 jaren voorbij waren. Dit (is) de 1^e opstanding.)]
- ***
- Exactere tekst met uitleg volgt hieronder.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.

2. Rondom het boek Amos.

- 2.1. De voorgeschiedenis.
- 2.2. De schrijver van het boek Amos en zijn tijd.
- 2.3. De betrouwbaarheid van het boek.
- 2.4. Verklaringsmethode.
- 2.5. De vorm en structuur van het boek.

3. Het bijbelboek Amos.

3.1. Inleiding.

- 3.1.1. Opschrift. (hoofdstuk 1:1)
- 3.1.2. Gods veroordeling van volken in de buurt en van Israël. (hoofdstuk 1:2-2:16)

3.2. *God waarschuwt het onbekeerlijke Israël.*

- 3.2.1. God spreekt door zijn profeet (hoofdstuk 3:1-8)
- 3.2.2. Gods straf voor Israël. (hoofdstuk 3:9-4:3)
- 3.2.3. Israëls onbekeerlijkheid. (hoofdstuk 4:4-13)
- 3.2.4. God waarschuwt Israël. (hoofdstuk 5)
- 3.2.5. De gevolgen van valse gerustheid. (hoofdstuk 6)

3.3. *Visioenen van Amos.*

- 3.3.1. De sprinkhanen. (hoofdstuk 7:1-3)
- 3.3.2. Het vuur. (hoofdstuk 7:4-6)
- 3.3.3. Het paslood. (hoofdstuk 7:7-17)
- 3.3.4. De mand met rijpe vruchten. (hoofdstuk 8)
- 3.3.5. De Here bij het altaar. (hoofdstuk 9:1-10)

3.4. *Israëls verlossing.* (hoofdstuk 9:11-15)

4. Gods geopenbaarde plan met zijn volk.

- 4.1. Wat er is vervuld.
- 4.2. Wat er nog zal gebeuren.
- 4.3. Tijdbalk.

5. Het doel van het bijbelboek Amos.

Literatuur.

Index.

Aanwijzingen voor het lezen.

Het is niet noodzakelijk, dat dit boek vanaf het begin tot en met het einde wordt doorgenomen. De hoofdstukken zijn min of meer zelfstandige eenheden. Ze kunnen afzonderlijk worden gelezen. In eerste instantie zou men met hoofdstuk 3 kunnen beginnen, eventueel gevolgd door hoofdstuk 2.

Als men van een bepaald gedeelte iets meer wil weten, kan men de aangegeven bijbelteksten daarvoor gebruiken. Niet alle genoemde bijbelteksten zijn in dit boek helemaal uitgewerkt. Deze bijbelteksten zijn dus niet alleen een bevestiging van een bepaalde passage, maar bevatten ook nieuwe invalshoeken. Men krijgt daardoor meer zicht op bepaalde gedeelten uit het bijbelboek Amos of andere teksten uit de Bijbel.

1. INLEIDING

Veel mensen vinden profetische boeken of bijbelgedeelten erg moeilijk. Vaak worden ze omzeild, omdat men er toch niet mee uit de voeten kan. Je kunt er schijnbaar alle kanten mee op. Er zijn zo veel meningen over. Bovendien is de toekomst voor ons verborgen. De toekomst weet, en kent God alleen.

Toch is dit niet de bedoeling van de profetieën in de Bijbel. De toekomst is wel aan God, maar soms wil God aan de gelovigen al iets van de toekomst laten zien. Hij wil hen zo bemoedigen om in moeilijke tijden het geloof te versterken. Zo werd ook in het Oude Testament steeds weer de komst van Jezus Christus voorspeld. Via Amos en andere profeten wilde God iets van de toekomst aan de gelovigen van toen bekend maken. Dat kan voor ons nog van grote betekenis zijn.

De schrijver van dit boek moet bekend maken, wat er in de toekomst gaat gebeuren. Dat begint al tijdens de regering van koning Jerobeam II (783 – 748) van het Tienstammenrijk Israël en koning Uzzia (785 – 733) van het Tweestammenrijk Juda. Daarna zou er nog veel gebeuren. Dat schreef Amos op. Het bijbelboek begint tijdens de opkomst van het Assyrische rijk, en eindigt bij de bekering van het volk Israël (Am.9:11-15). Een groot deel van deze periode is al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2750 jaren later dan de profeet Amos. Het is belangrijk om Gods hand te kunnen zien in al de dingen die gebeurd zijn. Zo kunnen we vanuit dat perspectief zien, wat er gebeurt, en wat er nog zal gebeuren.

Veel profetieën zijn al in vervulling gegaan. Het Tienstammenrijk Israël en het Tweestammenrijk Juda zijn beide in ballingschap gegaan. Het land van Israël werd onderdrukt, en van zijn mensen beroofd (2Kon.17:1-23, 25:1-26, Am.2:4,5,13-16, 3:11,12,15, 4:2,3, 5:18,19, 6:8-11,14, enz.). Toen de Joden na de bevrijding uit de ballingschap God nog niet gehoorzaamden, werden ze onder de volken verstrooid.

God heeft het geopenbaard, opdat de gelovigen van toen en van nu daar wat aan hebben. We kunnen in moeilijke tijden bemoedigd zijn. Kijk maar, het gaat zoals de Here het ons heeft voorspeld. We moeten ons ook kunnen voorbereiden op de dingen die gaan komen. Daarom kunnen en mogen profetieën voor de gelovigen niet verborgen blijven. Als we God liefhebben, dan willen we Hem zoveel mogelijk kennen. Dan willen we ook zijn plannen kennen, die Hij aan ons bekend wil maken. Dat is eveneens belangrijk voor ons gebed.

Als we dat allemaal willen, dan zullen we de Bijbel zelf aan het woord moeten laten. We zullen dan zien, dat het bijbelboek Amos in de Bijbel geen los element is. Andere bijbelboeken bouwen er op voort. Zonder het kennen van het bijbelboek Amos is de rest van de Bijbel minder goed te begrijpen. De bijbelboeken vullen elkaar aan. Als uit Amos ergens anders in de Bijbel een tekst wordt geciteerd of aangehaald (Am.9:11,12, Hand.15:16,17), is dat geen simpele herhaling, want aan de oorspronkelijke betekenis van zo'n bijbeltekst wordt een nieuwe toegevoegd.¹

¹ Een goed voorbeeld van het op die manier citeren of aanhalen van een bijbeltekst is de profetie van Immanuel (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus

Men zal ontdekken hoe teksten van verschillende hoofdstukken nauw met elkaar verbonden zijn. Het bijbelboek Amos is één geheel onderscheiden in vele onderdelen. Het bijbelboek moet worden onderzocht.

Het is een moeilijke materie. Het is echter de moeite waard. Veel zaken die de moeite waard zijn, worden meestal met moeite verkregen. Zo is het ook hier. Tijdens de bestudering zal men ontdekken, hoe mooi dit boek is.

Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz (732 – 727) zich over zijn volk had ontfermd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

2. RONDOM HET BOEK AMOS.

1. De voorgeschiedenis.

We staan al niet meer aan het begin van de heilshistorie, als de profeet Amos zijn openbaringen krijgt. Niet alles kunnen we doornemen. We beperken ons tot dat wat nodig is om dit bijbelboek te kunnen begrijpen.

Eerst schiep God in volmaakte toestand de hemel en de aarde. Na de zondeval in het paradijs werd alles onvolmaakt. Verlossing werd nodig. Ruim 2000 jaren later volgde om de slechtheid van verreweg de meeste mensen de zondvloed. Alleen het gezin van Noach bleef gespaard. De komst van de Messias Jezus die de wereld van de zonde zou gaan verlossen, bleef mogelijk. Daarmee was een poging van de satan en verleider om dat te verhinderen mislukt.

Na ruim 400 jaren startte men met de bouw van een toren in Babel. Door een toren te willen bouwen, die reikte tot de troon van God in de hemel, rivaliseerden de meeste mensen met de Here. Ze wilden bij elkaar blijven, en zo machtiger worden, dan de Here God zelf. In die periode kregen de gelovigen het moeilijk. Binnen deze revolutionaire omgeving hitste de satan de mensen tegen de dienaren van de hemelse Vader op, met het doel de Kerk uit te roeien. Op die manier probeerde de satan ook deze keer de komst van de Verlosser Jezus te verhinderen. Door de spraak van de mensen te verwarren, voorkwam God het duivelse plan. Er ontstonden namelijk verschillende talen. De mensen verstonden elkaar meestal niet meer. Daarom gingen ze uit elkaar. Groepen die elkaar wel verstonden, trokken samen de wijde wereld in.

In die groepen begon men geleidelijk naast de Here ook afgoden te dienen. Daarom riep God uit (het nageslacht van) één zo'n groepsverband Abram op om zich af te scheiden van zijn familie, en voortaan Hem alleen te dienen. Gehoorzaam trok Abram naar het land Kanaän.

Zijn kleinzoon Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), vertrok vanwege hongersnood uit Kanaän, en hij ging naar het korenrijke Egypte. Daar mocht hij met zijn gezin van 12 zonen in het gebied Gosen wonen. Zijn nakomelingen groeiden heel snel in aantal.

Deze groei ging zo snel, dat de farao van Egypte bang werd. Hij liet de Israëlieten onderdrukken. Omdat God had beloofd, dat de Verlosser uit dit volk geboren zou worden, dreigde zo opnieuw de komst van de Messias Jezus niet door te gaan. Het volk werd echter door de Here gered. Onder leiding van Mozes en zijn opvolger Jozua werden de Israëlieten weer naar het beloofde land Kanaän gebracht.

Daarna volgde een tijd waarin het volk iedere keer de Here vergat, en zelfs afgoden ging dienen. Zo kwam steeds de komst van Jezus in gevaar. Toch wist God dit gevaar af te wenden. Iedere keer stuurde Hij richters, die (grote delen van) het volk Israël weer terugriepen tot een leven zoals de liefdevolle hemelse Vader dat graag ziet.

De Richterentijd eindigde met de aanstelling van Saul als koning. Toen begon de Koningen-tijd. Drie koningen regeerden over het hele volk: Saul (1033 – 1012), David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932). In de regeringstijd van koning Salomo werd de tempel als woonplaats voor God in Jeruzalem gebouwd.

Na de dood van koning Salomo raakte het rijk Israël verdeeld. Vanaf 932 voor Christus bestond er een noordelijk deel (van 10 stammen), en een zuidelijk deel (van 2 stammen) van wat vroeger één geheel was.

Het Tienstammenrijk Israël kwam onder leiding van koning Jerobeam I (932 – 911). Deze vorst vertrouwde niet helemaal op God. Hij liet op een eigenwillige manier de Here vereren door middel van 2 gouden stierkalveren. Eén stond er in Dan en het andere stierkalf stond in Betel.

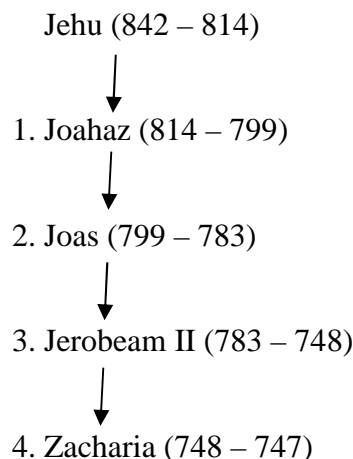
De hemelse Vader wilde niet afgebeeld worden. Hij dankt zijn bestaan niet aan een beeld zoals bij de afgoden. Doordat Jerobeam I de Here als een kalf liet afbeelden, haalde hij zijn heiligheid naar beneden, en liet hij Hem dienen, zoals ook de afgoden gediend werden. Op de grond waar de 2 kalverenbeelden stonden, was God de god van de Israëlieten, zoals Kamos de afgod van Moab was, en Mardoek de afgod van Babel. Ieder land had zo zijn eigen god, zijn eigen Heer. De Here werd niet gediend als de universele almachtige God van heel de schepping. Nee, zijn eredienst veranderde in een staatsgodsdienst (Am.7:13).

Hoewel de Here de koning van het Tienstammenrijk door zijn profeten hiertegen liet waarschuwen, ging hij er gewoon mee door (1Kon.12:26-14:20). De profeet Ahia beschuldigde Jerobeam I zelfs van afgoderij (1Kon.14:2,9). Om dit alles zou God aan zijn koningshuis een einde maken (1Kon.13:34, 14:10-14).

Toen de koning stierf, volgde zijn zoon Nadab (911 – 910) hem op. Hij was even ongehoorzaam als zijn vader. Baëza (910 – 887) pleegde een staatsgreep. Hij vermoordde koning Nadab, en werd zelf koning over het Tienstammenrijk Israël. Hij liet heel het nageslacht van koning Jerobeam I uitroeien (1Kon.15:25-30).

Koning Baëza en alle andere koningen na hem bleven ongehoorzaam aan God. Ook aan het koningshuis van Baëza kwam een einde door een staatsgreep (1Kon.15:33,34, 16:8-13). Zo volgde het ene koningshuis het andere op. De slechtheid nam echter alleen maar toe. Onder koning Achab (875 – 854) werd zelfs de dienst aan de afgod Baäl (= afgod Heer/echtgenoot) van Sidon ingevoerd (1Kon.16:29-33). Daarom droeg de Here aan generaal Jehu op om eveneens aan dat koningshuis een einde te maken (2Kon.9:1-10).

Nadat Jehu (842 – 814) deze opdracht had uitgevoerd, werd hij zelf koning over het Tienstammenrijk Israël (2Kon.9:16-10:17). Koning Jehu (842 – 814) roeide wel de eredienst van de afgod Baäl uit (2Kon.10:18-28), maar hij liet de verering van de stierkalveren voortbestaan (2Kon.10:29,31). Als beloning voor zijn halfslachtige hervorming zou zijn nageslacht tot en met de 4^e generatie op de troon zitten (2Kon.10:30). Deze profetie is ook in vervulling gegaan.

Het halfslachtige dienen van de Here kenmerkte het hele koningshuis van Jehu (842 – 814) (2Kon.13:4,14-19). Toch verhoorde God nog het indringende gebed van Joahaz (814 – 799) voor de verlossing van zijn volk (2Kon.13:5,19,25). Tijdens de regering van de koningen Joas (799 – 783) en Jerobeam II (783 – 748) werden de vijanden van Israël verslagen. Jerobeam II wist zelfs de oude grenzen te herstellen, en heroverde al het gebied dat verloren was gegaan, zoals door de profeet Jona was voorspeld (2Kon.10:31-33, 13:3-5,23-25, 14:23-27). Er heerste welvaart en voorspoed.

Ondanks deze zegeningen van de Here bleef de eigenwillige dienst aan God en de afgoderij gewoon doorgaan. Ook de armen, weduwen en wezen werden onderdrukt. Daardoor zou deze voorspoed van het Tienstammenrijk Israël geen stand kunnen houden. Daarom waarschuwden de profeten Amos en Hosea vooral de leiders en rijken van het volk Israël.

2. De schrijver van het boek Amos en zijn tijd.

Het boek Amos is door de profeet zelf geschreven. Er is geen enkele aanwijzing van een andere auteur of overlevering.

Van de profeet Amos is buiten het bijbelboek zelf niets bekend. Zelfs zijn naam komt in de rest van het Oude Testament niet voor.² De naam Amos betekent: lastdrager. De profeet droeg een last of opdracht van God. Hoogstwaarschijnlijk is zijn naam een afkorting van Amasia. Die naam betekent: lastdrager van Jahweh.³

De profeet kwam uit de plaats Tekoa in het Tweestammenrijk Juda (Am.1:1, 7:12). Deze plaats lag ongeveer 16 kilometer ten zuiden van Jeruzalem aan de rand van de Judese woestijn. Hij was schaapherder van beroep, maar de Here riep hem achter de schapen vandaan om profeet te worden (Am.7:14,15).⁴

Uit dit bijbelboek blijkt duidelijk, dat Amos als herder de natuur goed kende. Hij gebruikte veel beelden of vergelijkingen die met de natuur te maken hadden. Zo kunnen we lezen over ceders en eiken (Am.2:9), een leeuw die brult bij zijn prooi (Am.3:4) en over een vogel die gevangen wordt met een klapnet (Am.3:5). De profeet gebruikte ook beelden uit de landbouw, zoals ijzeren dorswagens (Am.1:3), een wagen vol met garven (Am.2:13) en het zeven van graan (Am.9:9). Het herdersleven wordt eveneens genoemd. Hij schreef over een herder die een leeuw de restanten van zijn prooi ontfutselt (Am.3:12), en over de koeien van Basan (Am.4:1).

Amos trad op in het Tienstammenrijk Israël. Dit gebeurde tijdens de regering van Jerobeam, een zoon van koning Joas (799 – 783) (Am.1:1). Dat was dus koning Jerobeam II (783 – 748). Van het Tweestammenrijk Juda wordt voor de periode dat hij profeteerde, de vrome koning Uzzia (785 – 733) genoemd (Am.1:1). De profeet heeft dus tussen 783 en 748 voor Christus de Israëlieten in opdracht van de Here gewaarschuwd. Daarna ging hij hoogstwaarschijnlijk terug naar het Tweestammenrijk Juda.

In de tijd van de profeet Amos nam de afgoderij onder het volk toe. Met het toenemen van de afgodendienst namen ook de zedeloosheid en normloosheid toe. De armen, weduwen en wezen werden afgeperst en uitgebuit. Zowel de liefde voor God, als de liefde voor de naaste waren ver te zoeken.

² Hoewel de naam van de vader van de profeet Jesaja lijkt op die van Amos, is het een heel andere naam met een andere betekenis.

³ Deze naam moet niet worden verward met de naam Amazia (= Sterk is Jahweh).

⁴ Evenals vroeger een profeet uit Juda tegen Jerobeam I (932 – 911) profeteerde (1Kon.13), moest Amos tijdens de regering van Jerobeam II (783 – 748) uit Juda komen om in het Tienstammenrijk zijn werk te doen.

Zolang koning Jerobeam II (783 – 748) van Israël en koning Uzzia (785 – 733) van Juda regeerden, ging het politiek en economisch voor de wind. De koning van Israël heroverde zelfs alle gebieden op het Syrische rijk (2Kon.10:31-33, 13:3-5,23-25, 14:25-28, Am.6:13). Amos had toen met zijn onheilsprofetieën alle schijn tegen zich.

Toen aan de langdurige regering van Jerobeam II een einde kwam, veranderde de situatie. De veroveringen van de Assyrische koning Tiglatpileser III (Pul) (745 – 727) ten noorden van het Tienstammenrijk Israël vormden een steeds grotere bedreiging.

In de periode dat Amos optrad, was hij niet de enige profeet. Tijdens de regering van koning Uzzia van Juda en koning Jerobeam II van Israël profeteerde ook Hosea (1:1). Nadat Amos zijn opdracht van God in het Tienstammenrijk had beëindigd, zette de profeet Hosea zijn werk onder de opvolgers van koning Jerobeam II voort.

3. De betrouwbaarheid van het boek.

De betrouwbaarheid van het bijbelboek Amos is vrijwel onomstreden. Van dit bijbelboek bestaan meerdere versies: De versie van de Septuagint (LXX) in het Grieks en die van de Masoretische overlevering in het Hebreeuws. De Hebreeuwse versie is overgeleverd door de Joden, en vormt inhoudelijk de bron van de vertaling, zoals die door ons wordt gebruikt.

Die Griekse versie van het Oude Testament is gemaakt, omdat heel veel Joden in Egypte het Hebreeuws niet meer konden verstaan. Hoogstwaarschijnlijk is die vertaling tot stand gekomen tijdens de regering van de Egyptische koning Ptolemeüs II Filadelfus (285 – 246).⁵

Naast de bovengenoemde versies van het bijbelboek Amos kennen we ook nog de gedeeltelijke overlevering via de Dode Zeerollen. Deze rollen bevestigen over het algemeen het boek Amos, zoals het door de Masoretische (= Hebreeuwse) tekst is overgeleverd. Verder zijn er slechts kleine verschillen met de tekst die wij kennen, maar die verschillen zijn te verwaarlozen.

Uit de gegevens van de Dode Zeerollen blijkt ook, dat het boek Amos al in de eerste eeuwen voor Christus verspreid en bekend was. Het wordt in andere, niet-canonieke geschriften van de Dode Zeerollen meerdere malen aangehaald of geciteerd.⁶

Het vroege bestaan van het bijbelboek Amos wordt ook bevestigd door Jezus Sirach. In zijn lofzang op de vaders noemt hij bijna alle grote figuren van Israël (Sir.44-49). Ook de 12 profeten worden daarbij genoemd (Sir.49:10). Amos is één van die 12.

Jezus gaf duidelijk aan, dat Hij de Joodse versie van het hele Oude Testament als betrouwbaar erkent (Luk.11:49-51). Hij noemde de schriftgeleerden de moordenaars van de profeten. Al vanaf Abel tot en met Zacharia. De laatste vermoorde profeet uit het laatste bijbelboek bij de Joden is Zacharia (2Kron.24:20-22).⁷ Jezus gaat uit van de volgorde zoals die bij Joden gebruikt wordt. Daarmee erkent Hij dus het bijbelboek Amos.

⁵ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.

De vertaling van de Septuagint is gebaseerd op oudere Hebreeuwse bronnen dan die wij bezitten, maar de kwaliteit van de vertaling is erg wisselend. Ook bevat de Septuagint de apocriefe boeken, die de Protestantse kerken niet erkennen. Voor de verwijzingen in het Nieuwe Testament naar het Oude Testament is grotendeels gebruik gemaakt van de Septuagint, omdat die bij veel Joden het meest bekend was. Daarom is het opvallend, dat de Here Jezus uitging van de Joodse volgorde van de Hebreeuwse bijbelboeken.

⁶ In het document van Damascus 7:14,15 (Am.5:26,27), in de Apocryphon 4Q387 2:8,9 (Am.8:11) en 4Q174 3:12 (Am.9:11). Zie hiervoor Abegg M. Jr., The Dead Sea scrolls Bible, San Francisco, 1999, pag. 433.

⁷ De Joden delen het Oude Testament anders in dan Christenen. De bijbelboeken hebben een andere volgorde. Eerst komt het gedeelte van de wet, daarna de profeten, en als laatste de geschriften. Het bijbelboek 2Kronieken is bij hen het laatste bijbelboek. De laatste profeet die daarin vermoord wordt, is Zacharia.

Kortom, het bijbelboek Amos is ons betrouwbaar overgeleverd.

4. Verklaringsmethode.

Het bijbelboek Amos wordt soms op een allegorische of symbolische wijze uitgelegd. Dit gebeurt, omdat het een profetisch boek is. Het gaat over de toekomst. Profetie zou abstract en vaag zijn. Het zijn geen concrete zaken of gebeurtenissen. Geschiedschrijving en profetie zou je van elkaar moeten scheiden.

Deze scheiding is echter on-bijbels. Ten eerste vertellen profeten niet alleen iets over de toekomst. Ze geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van God krijgen (2Pet.1:21). Ze krijgen deze boodschappen om de kinderen van de Here heel concreet op te bouwen, te vermanen en te bemoedigen.

Mensen kunnen op verschillende manieren een profetie van God krijgen:

- door een (innerlijke) stem (Gen.15:1,4,5,7,9,13, 22:11-18, Ex.3, 1Sam.3),
- door dromen tijdens de slaap (Gen.15:12-21, 20:3,6,7, 26:24, 37:5-7,9, 31:3,11-13, 40, 41:1-36, Num.12:6, 1Kon.3:5-15, Dan.7),
- door visioenen tijdens het volle bewustzijn (Jes.6, Ezech.1:1-3:15, Dan.8),
- door een rechtstreekse verschijning (Gen.17:1-22, 18, Ex.33:11, Deut.34:10, Richt.2:1-5, 6:11-22, 13:3-23, Dan.9:20,21).

Ten tweede is profetie niet vaag. We zullen verderop ook zien, hoe concreet bijvoorbeeld voorspellingen van de profeet Amos in vervulling zijn gegaan. Ook komen er in de Bijbel heel wat profeten voor, die geschiedschrijvers waren. Mozes was een profeet (Deut.34:10-12), en toch heeft hij in opdracht van God concrete geschiedenis van zijn volk op schrift gesteld (Ex.17:14, 24:4, enz.). Van de profeet Samuel, Natan, de Sioniet Ahia, koning Salomo (972 – 932), de ziener Jedo, de profeet Jesaja en vele anderen kan hetzelfde gezegd worden (1Kron.29:29, 2Kron.9:29, 12:15, 13:22, 26:22, 32:32, 33:19, Hand.3:24). Hieruit blijkt wel, dat er duidelijk verband bestaat tussen profetie en geschiedschrijving. Bij deze profeten werd de ordening van hun geschiedschrijving bepaald door de thema's van de profetie. Het was profetische geschiedschrijving.⁸ Zo zet bijvoorbeeld de Openbaring als een profetisch boek de toekomstige tijd in het juiste kader.

Evenals bij het spreken van alle dag, zouden we in eerste instantie alles concreet en letterlijk opvatten. Als men bijvoorbeeld tegen zijn buurman zegt, dat zijn autolichten nog aan staan, dan gaat die buurman niet direct denken, dat het symbolisch bedoeld is. Als iemand zegt, dat opa 100 jaar oud is, dan zoeken we daar niets symbolisch achter.

Dit gebeurt wel met spreekwoorden, gezegden en allerlei vormen van beeldspraak. Men kan bijvoorbeeld *het paard achter de wagen spannen*, en *eieren voor z'n geld kiezen*. In het eerste geval is het voor iedereen duidelijk, dat de zaak onhandig wordt aangepakt. Niemand gelooft, dat er een paard achter de wagen wordt gespannen. Als iemand eieren voor zijn geld kiest, dan denkt men niet aan eieren kopen.

Men neemt dus in eerste instantie de dingen letterlijk, en denkt pas in symbolen, als daar een aanleiding voor is. Eén voorbeeld hebben we al genoemd: Als een taal een bepaalde manier van zeggen altijd symbolisch uitlegt, zoals onder andere bij spreekwoorden het geval is.

Verder kan men iets symbolisch nemen, als het blijkt uit het verband waarin het staat, of als de schrijver zelf zegt, dat men het symbolisch moet nemen. Het kan moeilijk zijn, als een

⁸ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 167 v.v.

boek daarbij verwacht, dat men over een bepaalde voorkennis beschikt. Een boek waarin veel wiskundige gegevens verwerkt zijn, zal niet voor iedereen direct duidelijk zijn.

Het boek Amos vormt op deze boeken geen uitzondering. Er wordt kennis van oudere bijbelboeken van het Oude Testament verondersteld. Deze kennis is nodig om te weten, hoe men bepaalde dingen moet uitleggen. Bij het boek Amos moeten we dus rekening houden met alle punten die we net onder de loep genomen hebben.

Het is alleen heel lang geleden, dat het boek geschreven is. Er worden dus symbolen gebruikt die toen voor iedereen duidelijk waren, maar die voor ons geen betekenis meer hebben. Als we die tijd niet kennen, zijn veel van dat soort zaken op het eerste gezicht niet duidelijk. Wanneer wij in een boek *eieren voor je geld kiezen* gebruiken, kan het best zijn, dat iemand daar 300 jaren later niets meer van begrijpt. Een Rus zal dit spreekwoord waarschijnlijk ook niet begrijpen. Daarom zullen wij dus studie moeten maken van de tijd waarin dit boek geschreven is.

Elke tijd kent dus zijn eigen symbolen, en elke cultuur heeft haar eigen tekens. Daarnaast zijn er symbolen die minder aan tijd en plaats gebonden zijn.⁹ We zullen dus rekening moeten houden met bepaalde kenmerken van de taal en cultuur waarin het boek Amos is ontstaan. De schrijver van dit bijbelboek is afkomstig van de Joodse traditie. Een cultuur die samenhangt met het oude Hebreeuws.

De Joodse cultuur verschilt nogal van de Griekse en onze huidige cultuur. De Griekse cultuur is rijk aan mythen en sagen, waar slechts een kleine kern van waarheid in zit. Abstracte filosofie en wetenschap verschaften een moraal, niet de godsdienst. Het concrete stond op een lager plan. Het Hebreeuws beschrijft veel realistischer.¹⁰ Tussen concrete wetenschap, geschiedschrijving en godsdienst bestond geen strikte scheiding.

Om dat na te gaan, kan men in het Oude Testament volop terecht. Het is aanschouwelijk en concreet. Het behandelt op zeer menselijke wijze de geschiedenis van het dagelijks leven. Onderricht in wijsheid, was concreet. Geen vage formules. We vinden hierin dus veel overeenkomst met het Nederlands.

Toch zijn er ook verschillen tussen onze gedachtewereld en die van de Joden uit de Oudheid. Bij de Joden ging men uit van de concrete waarneming en eigen beleving daarvan. Wij gaan er veel meer van uit hoe het in werkelijkheid is. Als er bijvoorbeeld rookwolken opstijgen, waardoor men de zon niet meer kan zien, dan zei iemand uit de Joodse cultuur, dat de zon verduisterd werd. Wij zouden zeggen, dat we de zon niet meer kunnen zien. Volgens die

⁹ Zo wordt bijvoorbeeld in het bijbelboek Haggai gezegd, dat God de hemel en aarde zou laten beven (Hag.2:7,23^a). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. De hemel en aarde doen beven is in dit geval als een personificatie gebruikt. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10, 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en beleefden de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we een dergelijke uitdrukking bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Het blijft echter concreet, en is nooit abstract of allegorisch. Bij gelijkenissen staat het zelfs altijd uitdrukkelijk aangegeven, dat het om een gelijkenis gaat!

¹⁰ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 181 v.v.

Joodse cultuur zou de zon helemaal geen licht meer geven, terwijl dat absoluut niet het geval hoeft te zijn. Het is slechts een accentverschil, waarbij geen duidelijke scheidslijn te trekken is. We moeten er wel aan denken, want het kan aanleiding geven tot grote misverstanden.

Zo zijn er nog meer kleine verschillen. In onze tijd vindt men het belangrijk te weten waar, en wanneer iets gebeurt. In de oude Joodse cultuur vond men de betekenis van het gebeuren het belangrijkste. Wij beginnen meestal te vertellen bij het begin, en houden ons dan aan de tijdsvolgorde. De gebeurtenissen krijgen zo een tijdruimtelijke ordening. In de oude Joodse cultuur, behandelde men eerst het belangrijkste. De volgorde bestond uit thema's. Een strakke tijdsvolgorde was vaak afwezig. Zo wordt bijvoorbeeld het sterven van Terach in Gen.11:32 al vermeld, terwijl dit na het gebeuren in Gen.12 moet hebben plaatsgevonden. De profeet Daniël beschreef verscheidene malen dezelfde tijdsperiode vanuit andere gezichtspunten. Zo kreeg men een genuanceerder beeld.¹¹

Toch gaf men de tijd wel realistisch weer. De tijd was voor hen geen symbool. Het was alleen wat minder belangrijk, dan bij ons. Hoewel het bijbelboek Richteren thematisch geschreven is, kan men met veel gereken de tijdsvolgorde wel (ongeveer) te weten komen. Ook de 3½ jaar vervolging die de profeet Daniël voorspelde, is letterlijk onder de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) uitgekomen. Vanaf het einde van 168 tot in het jaar 164 voor Christus heeft die onderdrukking geduurd.¹² Hoewel men andere zaken belangrijker vond, veronachtzaamde men de tijdsweergave niet. Het is ook hier slechts een accentverschil.

De invloed van de cultuur uit het oude Midden-Oosten is het grootst. Invloeden van de Assyrische lijsten met realistische tijdrekeningen en van de eveneens concrete jaartabellen uit Egypte zijn onder andere in het bijbelboek Genesis terug te vinden. Het abstracte denken van de Griekse cultuur bestond in het oude Midden-Oosten niet. In Egypte rekende men alleen met 3 koeien, maar niet met 3 als abstract getal. De vaardigheden die men leerde, waren direct met een praktisch beroep uit de maatschappij van die tijd verbonden. Een op zichzelf staande tak van wetenschap die boven de praktijk verheven zou zijn, kende men niet. De Griekse wijsgeer Plato scheidde de wetenschap als iets verhevens af van de gewone praktijk (= het handelen), die voor het mindere volk bestemd zou zijn. Dit denkpatroon is on-bijbels.

Kort samengevat gaan we dus de volgende lijn aanhouden. We nemen in eerste instantie alles letterlijk.

Slechts in bepaalde gevallen wijken we daarvan af:

1. Als het erbij staat, dat we iets geestelijk op moeten vatten.
2. Als taalmiddelen in een andere richting wijzen. Dit kan bij bepaalde uitdrukkingen, of verbindingswoorden.
3. Als de aangehaalde motieven uit de rest van de Bijbel daar aanleiding toe geven.¹³ Kennis van de Bijbel is daarvoor nodig.

¹¹ De hoofdstukken in het bijbelboek Daniël staan ook niet in chronologische volgorde. Zo vond bijvoorbeeld de openbaring van de ram en de bok in het 8^e hoofdstuk eerder plaats, dan het verschijnen van de vreemde schrifttekens op de muur uit het 5^e hoofdstuk.

¹² Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

¹³ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

4. Als het verband waarin het staat, aanleiding geeft om het symbolisch op te vatten.

We proberen dus in eerste instantie het boek te lezen, zoals het op de eerste lezers overkwam. Vanuit het referentiekader van de eerste lezer kunnen we dan de lijnen doortrekken naar vandaag.

5. De vorm en structuur van het boek.

De bijbelboeken Hosea tot en met Maleachi worden de kleine profeten genoemd. Deze bijbelboeken omspannen de periode vanaf de 8e tot en met de 5e eeuw voor Christus. Ze worden klein genoemd, omdat ieder bijbelboek van de 12 kleine profeten een relatief geringe omvang heeft, als men dat vergelijkt met grote profeten zoals Jesaja en Jeremia. Vanwege de geringe omvang schreven de Joden deze bijbelboeken op één rol. Ze noemden ze *de 12*, of *de 12 profeten*, en telden ze als één boek.¹⁴

De volgorde van de 12 bijbelboeken in onze Bijbel is overgenomen uit het Hebreeuwse Oude Testament.¹⁵ Deze volgorde is niet bepaald door historische overwegingen. Alleen de laatste 3 profeten na de ballingschap staan in tijdsvolgorde. In de Joodse cultuur van die tijd gebruikte men ook meer de thematische volgorde. Toch is er geen duidelijke thematische ordening aanwezig.

Bij de volgorde van deze 12 bijbelboeken spelen andere overwegingen een rol. Het lijkt erop, dat in eerste instantie de eerste 10 profetische boeken afwisselend zijn geordend, en dat daaraan later de laatste 2 bijbelboeken zijn toegevoegd.

Nr.	Profeet	Werkterrein	Wereldmacht	Thema
1	Hosea	Israël	Assyrië	De hoer Israël
2	Joël	Juda	Perzië	De sprinkhanenplaag
3	Amos	Israël	Assyrië	Tegen onrecht en liefdeloosheid
4	Obadja	Juda	Babel	Vonnis over Edom
5	Jona	Israël	Assyrië	Gods liefde voor heidenen met berouw
6	Micha	Juda	Assyrië	Tegen de zonde
7	Nahum	Juda	Assyrië	Vonnis over Ninevé
8	Habakuk	Juda	Babel	Vonnis over de Chaldeeën
9	Zefanja	Juda	Assyrië	De dag van berechting en beloning
10	Haggai	Juda	Perzië	Opwekking tot herbouw van de tempel
11	Zacharia	Juda	Perzië	Reiniging van de zonde
12	Maleachi	Juda	Perzië	De dag van berechting en beloning

Hoogstwaarschijnlijk heeft men bij de eerste 5 bijbelboeken de Judese en Israëlitische profeten met elkaar willen afwisselen.¹⁶ De laatste 5 profeten (van de eerste 10) werkten allemaal in Juda. Bij eerste 10 boeken is bij de oneven nummers Assyrië de wereldmacht. Bij de even nummers begint het met de nieuwste wereldmacht Perzië, en loopt het terug tot het oudste

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfermd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld Sirach 49:10. Ook bij de Dode Zeerollen stonden de 12 kleine profeten op één rol. Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 417.

¹⁵ Deze volgorde is al heel oud. In de Dode Zeerollen werd ook deze volgorde aangehouden.

¹⁶ Amos was van Judese afkomst, maar hij werkte in het Tienstammenrijk Israël.

wereldrijk Assyrië, waarna het weer oploopt tot het Perzische rijk. Na de ordening van deze 10 bijbelboeken zijn de laatste 2 eraan toegevoegd.

Hoe is de vorm of de indeling van het bijbelboek Amos? Is het thematisch? Behandelt het bepaalde onderwerpen, of is het chronologisch, zodat alle hoofdstukken als in een tijdbalk na elkaar in vervulling gaan.

Door een samenspel van vorm en inhoud ontstaat de structuur van een boek. Dit is ook met Amos het geval. In dit bijbelboek speelt de tijd nauwelijks een rol. Het is vooral thematisch geordend. De eerste 2 hoofdstukken vormen de inleiding van het geheel. Dan volgen Gods rechtstreekse waarschuwingen voor het ongehoorzame Tienstammenrijk Israël. In het derde deel worden die waarschuwingen via 5 visioenen verder uitgewerkt. Het laatste deel eindigt met Gods beloften van zegeningen voor zijn volk.

Zo komen we bij de volgende indeling:

1. Hoofdstuk 1 en 2; De inleiding.
2. Hoofdstuk 3-6; Gods rechtstreekse waarschuwingen.
3. Hoofdstuk 7-9:10; Vijf visioenen.
4. Hoofdstuk 9:11-15; Israëls verlossing.

In het eerste deel waarschuwt de profeet Amos volken in de buurt van het Tienstammenrijk Israël. Daarna wordt het Tweestammenrijk Juda ernstig vermaand, en vervolgens wordt Gods oordeel over het Tienstammenrijk Israël aangekondigd.

Het tweede deel is vooral een aanklacht tegen het Tienstammenrijk Israël over de grove zonden die ze daar begaan. Gods straffen lijken bijna onontkoombaar.

Het volgende deel gaat over 5 visioenen:

1. De sprinkhanen
2. Het vuur
3. Het paslood
4. De mand met rijpe vruchten
5. De Here bij het altaar.

In het laatste deel belooft de Here, dat Hij de 12 stammen van Israël niet helemaal zal vernietigen. Uiteindelijk zullen ze terugkeren naar het beloofde land. Jezus Christus zal hun koning zijn.

3. HET BIJBELBOEK AMOS.

1. Inleiding.

1. Opschrift.

Hoofdstuk 1:1

1 De woorden, die Amos, iemand van de veehouders uit Tekoa, gezien heeft over Israël in de dagen van Uzzia, de koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, een zoon van Joas, de koning van Israël, 2 jaren voor de aardbeving.

De naam Amos betekent: lastdrager. De profeet droeg een last of opdracht van God. Hij was schaapherder van beroep, maar de Here riep hem achter de schapen vandaan om profeet te worden (Am.7:14,15). Hij kwam uit de plaats Tekoa in het Tweestammenrijk Juda (Am.7:12). Deze plaats lag ongeveer 16 kilometer ten zuiden van Jeruzalem aan de rand van de Judese woestijn.

1 De woorden, die Amos, (iemand) van de veehouders (of schapenfokkers) (van)uit Tekoa, gezien (of (voor)zien/waargenomen) heeft over Israël in de dagen van Uzzia, de koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, een zoon van Joas, de koning van Israël, 2 jaren voor de aardbeving.

Amos trad hoofdzakelijk op in het Tienstammenrijk Israël. Toch profeteerde hij ook wel over het Tweestammenrijk Juda (Am.2:4,5, 3:1, 6:1, enz.). Zo kan het woord *Israël* eveneens in ruimere zin worden opgevat. In dat geval hebben we het over alle 12 stammen.

Hij profeteerde tijdens de regering van de vrome koning Uzzia (785 – 733) van het Tweestammenrijk Juda, en Jerobeam, een zoon van koning Joas (799 – 783). Dat was koning Jerobeam II (783 – 748) van het Tienstammenrijk Israël. De profeet heeft dus tussen 783 en 748 voor Christus de Israëlieten in opdracht van de Here gewaarschuwd.

Er staat bovendien bij, dat hij 2 jaren voor de aardbeving met zijn werk begon. Ook de profeet Zacharia noemde de aardbeving tijdens de regeringsperiode van koning Uzzia (Zach.14:5). Helaas weten we niet precies wanneer deze aardbeving heeft plaatsgevonden. Wel is het waarschijnlijk, dat Amos al voor die aardbeving is vertrokken. Hij zou dan slechts kort in het Tienstammenrijk Israël zijn opgetreden. In elk geval was de aardbeving een bekrachtiging van God van de profetieën die Hij via Amos doorgaf aan de ongehoorzame Israëlieten (Am.6:11, 8:8, 9:1,5).

2. Gods veroordeling van volken in de buurt en van Israël.

Hoofdstuk 1:2-2:16

2 Hij zei: “Jahweh zal vanaf Zion brullen, en vanuit Jeruzalem zal Hij zijn stem laten klinken. De weiden van de herders zullen treuren. De top van de Karmel zal verdorren.”

3 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Damascus, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij Gilead met ijzeren dorswagens hebben gedorst.”

4 “Ik zal vuur zenden in het huis van Hazaël. Het zal de paleizen van Benhadad verteren.”

5 “Ik zal de grendel van Damascus breken. Ik zal de inwoners uit de vallei van Aven uitroeien, en de scepterdrager uit het huis van Eden. De bevolking van Aram zal in ballingschap gaan naar Kir”, heeft Jahweh gezegd.

6 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Gaza, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een hele bevolking in ballingschap hebben weggevoerd om die aan Edom uit te leveren.”

7 “Ik zal vuur zenden binnen de muur van Gaza. Het zal haar paleizen verteren.”

8 “Ik zal de inwoners uit Asdod uitroeien, en de scepterdrager uit Askelon. Ik zal mijn hand keren tegen Ekron, zodat de rest van de Filistijnen zal vergaan”, heeft de Heer Jahweh gezegd.

9 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Tyrus, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een hele bevolking als ballingen hebben uitgeleverd aan Edom, en zij niet aan het broederlijk verbond hebben gedacht.”

10 “Ik zal vuur zenden binnen de muur van Tyrus. Het zal haar paleizen verteren.”

11 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Edom, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij zijn broer met het zwaard heeft achtervolgd, en hij zijn medelijden heeft vernietigd. Zijn woede was altijd op rooftocht uit, en zijn verbolgenheid heeft hij voortdurend in leven gehouden.”

12 “Ik zal vuur zenden in Teman. Het zal de paleizen van Bozra verteren.”

13 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van de zonen van Ammon, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij zwangere vrouwen van Gilead hebben opengereten om hun gebied uit te breiden.”

14 “Ik zal binnen de muur van Rabba een vuur aansteken. Het zal haar paleizen verteren met krijgsgeschreeuw op de dag van de strijd; met stormgeloed op de dag van de orkaan.”

15 “Hun koning zal in ballingschap gaan; hij, samen met zijn vorsten”, heeft Jahweh gezegd.

1 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Moab, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij de botten van de koning van Edom tot kalk heeft verbrand.”

2 “Ik zal vuur zenden in Moab. Het zal de paleizen van Keriot verteren. Moab zal in het tumult met krijgsgeschreeuw en met het geschal van de hoorn sterven.”

3 “Ik zal de rechter uit zijn midden uitroeien, en al zijn vorsten met hem doden”, heeft Jahweh gezegd.

4 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Juda, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de wet van Jahweh hebben verworpen, en zijn voorschriften niet hebben onderhouden. Hun leugens die hun voorvaders achterna zijn gegaan, misleidden hen.”

5 “Ik zal vuur zenden in Juda. Het zal de paleizen van Jeruzalem verteren.”

6 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Israël, ja om 4, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een rechtvaardig iemand voor zilver verkopen, en een arme voor een paar sandalen.”

7 “Zij streven naar het stof van de aarde op het hoofd van de zwakke, en de weg van de nederige mensen buigen ze neer. Een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje om mijn heilige naam te ontwijden.”

8 “Op verpande kleren strekken zij zich naast elk altaar uit, en de wijn van beboete mensen, drinken zij in het huis van hun god.”

9 “Ik echter, Ik heb de Amoriet voor hen vernietigd. Die was zo hoog als ceders, en hij was zo sterk als eiken. Ik vernietigde zijn vrucht van boven, en zijn wortels van beneden.”

10 “Ik echter, Ik heb jullie vanuit het land Egypte laten optrekken. Ik liet jullie 40 jaren door de woestijn gaan om het land van de Amoriet in bezit te nemen.”

11 “Vanuit jullie zonen liet Ik profeten opstaan, en vanuit je jonge mannen nazireeërs. Ja, is het soms niet zo, zonen van Israël?” is het woord van Jahweh.

12 “Je liet echter de nazireeërs wijn drinken, en tegen de profeten hebben jullie bevolen door te zeggen: “Jullie moeten niet profeteren.”

13 “Zie, Ik ga het onder jullie laten kraken, zoals een volle wagen met gemaaid koren kraakt.”

14 “De kans om te vluchten zal voor een snelle man verdwijnen, een sterke man zal zijn kracht niet vasthouden, en een held zal zijn ziel niet redden.”

15 “Een boogschutter zal niet standhouden. Een hardloper zal niet ontsnappen, en een ruiter zal zijn ziel niet redden.”

16 “De moedigste onder de helden zal op die dag naakt wegvluchten”, is het woord van Jahweh.

In dit gedeelte wordt Gods oordeel over allerlei volken aangekondigd. Hij zou deze volken berechten. Ze gingen hun ondergang tegemoet. Daarmee liet de Here duidelijk zien, dat Hij zich niet alleen met zijn volk Israël bemoeit, maar dat Hij ook de hele wereld bestuurt.

2 Hij (= Amos) zei: “Jahweh zal (van)uit Zion brullen,¹⁷ en (van)uit Jeruzalem zal Hij zijn stem (of zijn geluid) (af)geven (of gebruiken) (= laten klinken). De weiden van de herders zullen treuren (of rouwen). De top van de Karmel zal verdorren.”

Met *Jahweh* wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1).

¹⁷ Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.¹⁸

Oorspronkelijk was *Zion* een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze vesting op de Jebusieten veroverd. Die burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel *Zion* genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met *Zion* ook de hele stad Jeruzalem aangeduid (Ps.51:20, 135:21, 147:12).

Dit gedeelte gaat over het rechtspreken van de Here vanaf de berg *Zion* in de stad Jeruzalem. Ook al trad Amos in het Tienstammenrijk op, toch gold eveneens voor de Israëlieten in het noorden van het heilige land, dat *Zion* in Jeruzalem de woonplaats van Jahweh was. Vandaar uit zou Hij *brullen* en rechtspreken over de volken (vgl. Am.3:8, Jer.25:30). Door zijn stem zullen de (wolken)hemel en de aarde sidderen (vgl. Joël 3:16^a). Zijn stem is ontzagwekkend.

De *Karmel* (= De (Fruit)tuin/Boomgaard) is een gebergte in het noordwesten van Israël. Het ligt aan de kust van de Middellandse zee, en het was in die tijd met dichte bossen begroeid. Deze bossen zouden *verdorren*, en *de weiden van de herders zouden treuren*.

Dit is inderdaad in vervulling gegaan. De Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722) veroverde het Tienstammenrijk Israël (2Kon.17:3). Hosea (731 – 722) was van dat rijk een vazalkoning van Assyrië. Enkele jaren later kwam hij in opstand. Daarom trokken in 725/724 de legers van de Assyrische koning het Tienstammenrijk binnen. Ze namen erg veel mensen gevangen, en deporteerden die naar Assur. Tijdens deze veldslagen beroofden de vijandelijke legers de bevolking. Alles werd leeggeplunderd, en wat niet bruikbaar was, werd in brand gestoken. Daarom *treurden de weiden van de herders*, en was *de top van de Karmel verdord*.

3 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Damascus, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om hun dorsen van [de] Gilead met ijzeren dorswagens (= Omdat zij [de] Gilead met ijzeren dorswagens hebben gedorst).”

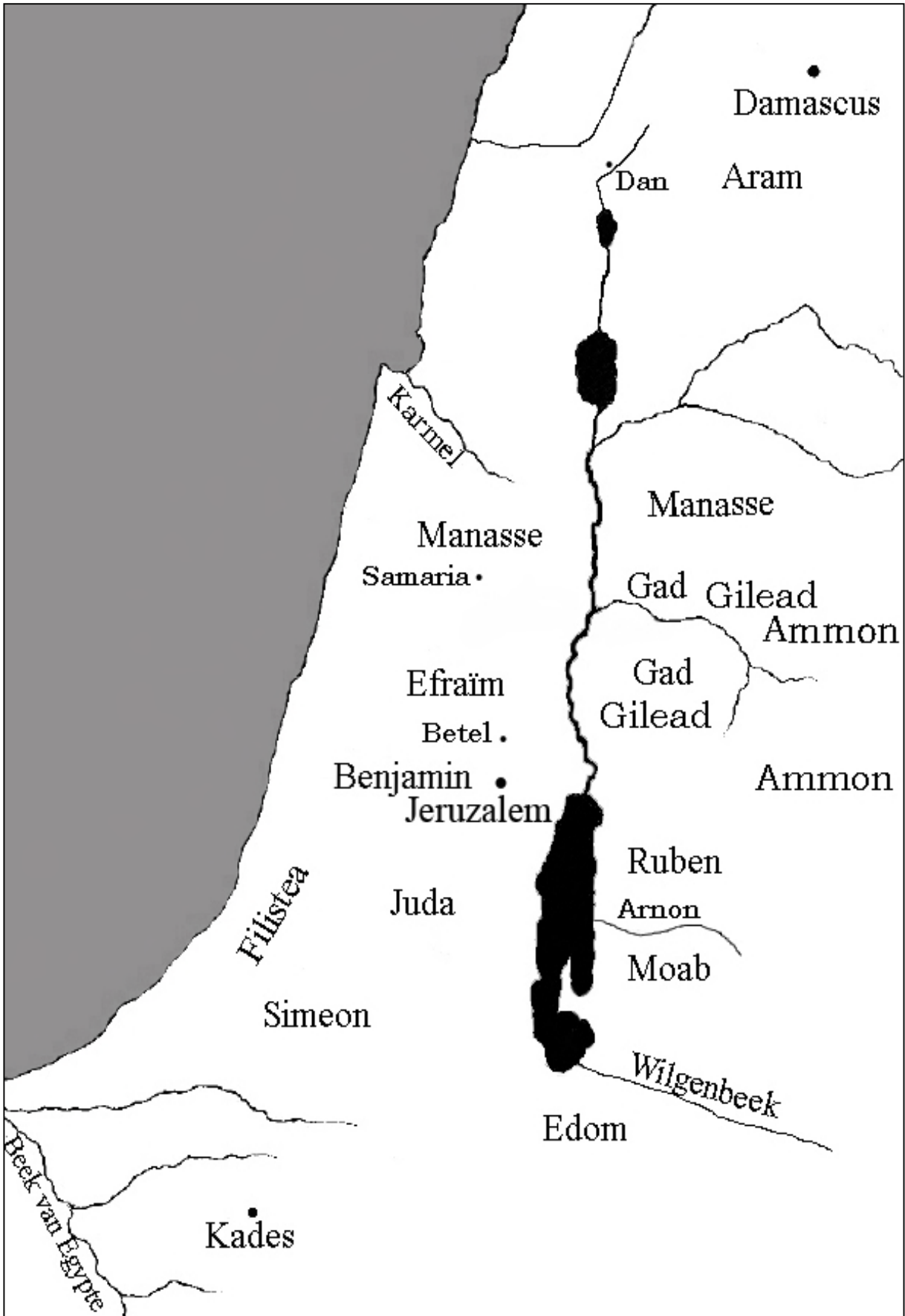
De uitdrukking *3 overtredingen van ..., ja om 4* wil zeggen, dat het over een onbepaald aantal overtredingen gaat, die leiden naar een hoogtepunt. Doordat het duidelijk meer dan 2 of 3 overtredingen betreft, is het besluit van God niet gemakkelijk te veranderen. De maat van de zonden is vol (vgl. Gen.15:16, Dan.8:23, 11:36). De straf van Jahweh zou vrijwel zeker gaan komen.

Damascus was de hoofdstad van Aram. De Arameeërs woonden ten noordoosten van het Tienstammenrijk Israël. Ze hadden Gilead met ijzeren dorswagens gedorst.¹⁹ Dat is gebeurd tijdens de regering van koning Jehu (842 – 814) en zijn zoon Joahaz (814 – 799). Nadat de wrede koning Hazaël (842 – 796) van Aram een groot deel van het gebied ten oosten van de Jordaanrivier had veroverd (2Kon.10:32,33, 13:3,7,22), liet hij daar vestingen verbranden, jonge mannen met het zwaard doden, zuigelingen verpletteren en zwangere vrouwen openrijten (2Kon.8:11,12).

Onder de opvolgers van koning Joahaz: zijn zoon Joas (799 – 783) en zijn kleinzoon Jereboam II (783 – 748) werd dit gebied heroverd (2Kon.13:23-25, 14:25-27). In de dagen van profeet Amos was de oude situatie hersteld.

¹⁸ De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens op deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

¹⁹ Met een dorsslee of dorswagen werd koren op de dorsvloer gedorst (vgl. Mi.4:12^b,13^a). Handmatig werd ook wel met stokken op het graan geslagen (vgl. Jes.28:27).

4 “Ik zal vuur zenden in het huis van Hazaël. Het zal de paleizen van Benhadad verteren (of (op)eten).”

Met *het huis van Hazaël* wordt het koningshuis van Hazaël bedoeld. Daarvan was hij de stichter (2Kon.8:15). De zoon en opvolger van koning Hazaël was Benhadad III (796 – 773) (2Kon.13:3,24,25).

Na de verovering van de stad Damascus zou het vuur de paleizen van koning Benhadad III verwoesten.

5 “Ik zal de grendel van Damascus breken. Ik zal de inwoners uit de vallei van Aven (= IJdelheid of Zonde) uitroeien, en de scepterdrager (= de koning) uit het huis van Eden. De bevolking van Aram zal in ballingschap gaan naar Kir”, heeft Jahweh gezegd.

De Here zou *de grendel van Damascus breken*. Hij zou de vergrendelde poorten van de stad Damascus (laten) openbreken. Zo zou die stad door zijn vijanden worden veroverd. Ook de zondige (= Aven) en mooie gebieden (= Eden (= Genoegen/Genot)) van de Arameeërs zouden het moeten ontgelden. Hun koning wordt zelfs *de scepterdrager uit het huis van Eden* genoemd.

De Aramese bevolking zou worden weggevoerd naar Kir. Daar kwamen de voorouders van de Arameeërs oorspronkelijk ook vandaan (Am.9:7). Het lag waarschijnlijk binnen het grondgebied van Elam (Jes.22:6). Dit gebied moet toen bij het Assyrische rijk hebben gehoord, of door de Assyriërs zijn ingelijfd (2Kon.16:9).

Deze profetie ging al vrij snel in vervulling. In 732/731 voor Christus veroverde de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) Aram met de hoofdstad Damascus. De bevolking werd naar Kir gedeporteerd (2Kon.16:1,7-9).

6 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Gaza, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om het volledig (of volkomen) in ballingschap wegvoeren van (= door) hen van gevangenen (of ballingen) (= Omdat zij een hele bevolking in ballingschap hebben weggevoerd) om (die) aan Edom uit te leveren (of op te sluiten).”

Gaza was de belangrijkste Filistijnse stad. De Filistijnen woonden aan de westkust van het Tweestammenrijk Juda. Ze hadden 5 grote steden, en in elke stad regeerde een koning. Deze koningen werkten met elkaar samen (b.v.1Sam.5,6). Die 5 Filistijnse grote steden waren: Gaza, Askelon, Asdod, Ekron en Gat.

De profeet verweet de Filistijnen, *dat ze een hele bevolking in ballingschap hebben weggevoerd, en aan de Edomieten hebben uitgeleverd*. Tijdens de regering van de slechte koning Joram (849 – 842) van het Tweestammenrijk Juda vielen de Filistijnen en Arabieren Jeruzalem binnen. Ze beroofden het paleis van de koning, en namen bijna alle prinses, en alle vrouwen van de koning mee (2Kron.21:16,17). Blijkbaar hebben ze toen ook veel inwoners van de stad Jeruzalem en omgeving in ballingschap weggevoerd, en als slaven doorverkocht aan de Edomieten, die bij hen in de buurt woonden.

7 “Ik zal vuur zenden binnen de muur van Gaza. Het zal haar paleizen ²⁰ verteren (of (op)eten).”

8 “Ik zal de inwoner(s) uit Asdod afsnijden (= uitroeien), en de scepterdrager (= de koning) uit Askelon. Ik zal mijn hand (= mijn macht) keren tegen Ekron, zodat de rest van de Filistijnen zal vergaan”, heeft de Heer Jahweh gezegd.

Het is opvallend, dat de stad Gat niet wordt genoemd. Nadat koning Hazaël (842 – 796) van

²⁰ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

Aram ofwel Syrië deze Filistijnse stad had veroverd (2Kon.12:17), vernemen we weinig meer over Gat (Jer.25:20, Zef.2:4, Zach.9:5,6). Ook koning Uzzia (785 – 733) van het Tweestammenrijk Juda bracht de Filistijnen in het nauw. Hij liet de muren van de steden Gat, Jabne en Asdod afbreken (2Kron.26:6). Waarschijnlijk was Gat in die tijd geen zelfstandig koninkrijkje meer.

Toen de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) (= Nebo, bescherm mijn grens)²¹ in 604 Asdod, Askelon, Gaza en Ekron veroverde, bleef er van deze Filistijnse plaatsen niet veel over. Ekron werd slechts gedeeltelijk weer bewoond. In de van oorsprong Filistijnse steden kwam een gemengde bevolking te wonen, waarbij vooral de Fenicische invloed domineerde.

Na de heerschappij van de Babyloniërs en de Perzen veroverde de jonge Griekse koning Alexander III (336/332 – 323) deze gebieden. Op de stad Gaza na gaven alle van oorsprong Filistijnse steden zich vrijwillig aan hem over. Gaza werd bestormd en veroverd. De soldaten van Alexander de Grote vermoordden daar alle mannen, en ze verkochten de vrouwen en kinderen als slaven.

In 147 voor Christus werd Asdod door Jonatan de Makkabeeër (161/152 – 142) in brand gestoken. De half Filistijnse bevolking sneuvelde, of kwam om door het vuur. Askelon gaf zich vrijwillig over (1Mak.10:83-87, 11:4). Van de Syrische koning kreeg Jonatan de stad Ekron (1Mak.10:88,89). Daarna veroverde hij de plaats Gaza (1Mak.11:61,62). Ondanks enkele opstanden duurde die Joodse overheersing tot de Romeinse tijd. De rest van de gedeeltelijk Filistijnse bevolking is geleidelijk in Israël en andere volken opgegaan (Zach.9:7^b).

9 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Tyrus, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om het volledig (of volkomen) uitleveren (of opsluiten) van (= door) hen van ballingen (of gevangenen) (= Omdat zij een hele bevolking als ballingen (of gevangenen) hebben uitgeleverd (of opgesloten)) aan (of voor) Edom, en zij niet aan het broederlijk verbond hebben gedacht.”

Tyrus lag in het noorden aan de kust van de Middellandse Zee. Het was al heel lang een sterke vesting (Joz.19:29, Jes.23:7). De stad lag grotendeels op een eiland, dat ruim 600 meter van de kust af lag. Dit eiland was omringd door een muur die meer dan 15 meter hoog was. Een ander deel van de stad lag op het vaste land.²² Tyrus was een dochterstad van Sidon, maar al gauw overschaduwde die dochterstad haar moederstad in rijkdom en macht. Het was een invloedrijke handelsplaats (Jes.23:8).

De profeet verweet de stad, dat *ze een hele bevolking in ballingschap hebben weggevoerd, en aan de Edomieten hebben uitgeleverd. Daarbij hebben ze niet aan het broederlijk verbond gedacht.*

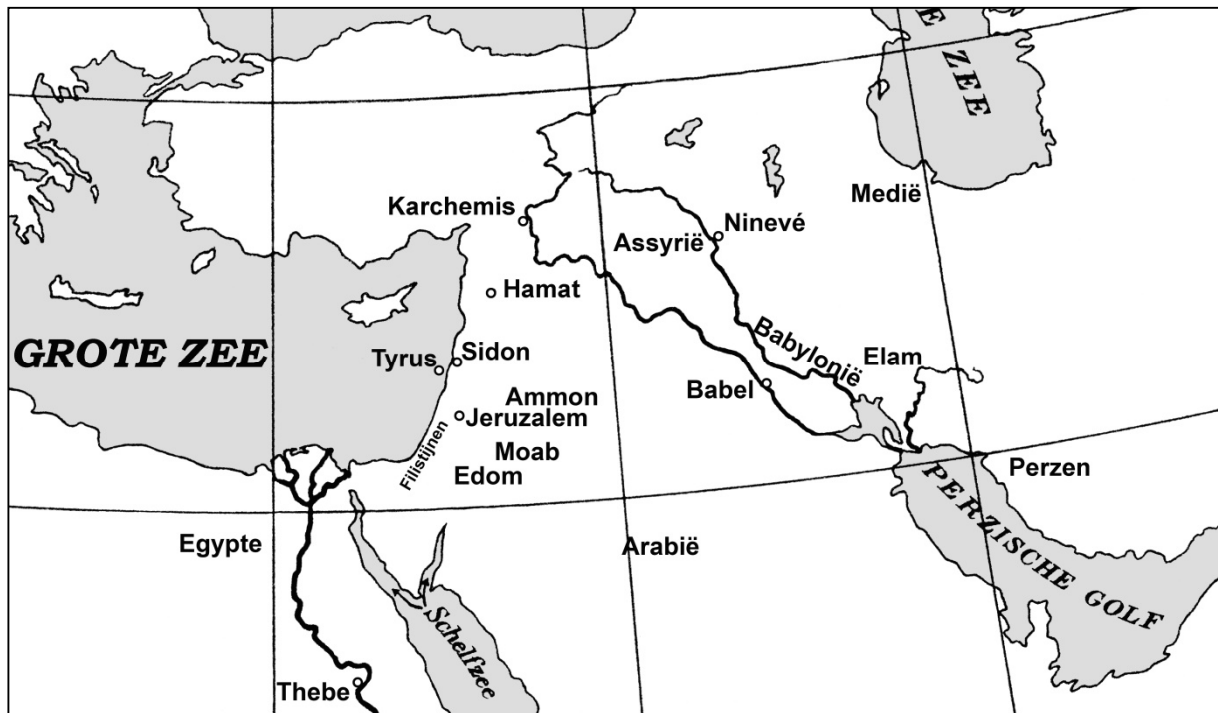
Dat broederlijk verbond tussen Tyrus en Israël bestond al lang. Tijdens de regering van koning David (1012 – 972) stuurde Hiram I (980 – 947), de Fenicische koning van de stad Tyrus, cederhout, timmerlieden en steenhouders naar Jeruzalem om voor de koning van Israël een paleis te bouwen (2Sam.5:11, 1Kron.14:1). De koning van Tyrus hielp ook mee met het bouwen van de tempel en het paleis van koning Salomo (972 – 932) (1Kon.5:1-12, 2Kron.2). Hiram noemde Salomo zelfs zijn broer (1Kon.9:12,13).

Tyrus had ook een slechte invloed op de Israëlieten. Koning Achab (875 – 854) van Israël trouwde met de kwaadaardige Izebel. Zij was een dochter van Etbaäl I (878 – 847) de koning

²¹ Nebo was de naam van de 2^e god van de Babyloniërs (Jes.46:1). Het was de god van de wijsheid.

²² Tyrus is de vergriekste vorm van het Hebreeuwse Sor, dat eigenlijk *rots* betekent.

van Tyrus en Sidon.²³ Onder haar leiding werd in Israël de Fenicische afgodsdienst van de Baäl (= de Heer/de echtgenoot) van Sidon ingevoerd (1Kon.16:31,32).

Hoewel Tyrus altijd goede betrekkingen met Israël had, vonden de inwoners van die stad het geen probleem om een hele bevolking als slaven door te verkopen aan Edom. Dit is vooral gebeurd tijdens de regering van koning Hazaël (842 – 796) van Aram. Toen hij aan de macht was, veroverde hij het noorden van het Tienstammenrijk Israël en een groot deel van het gebied ten oosten van de Jordaan (2Kon.10:32, 13:22). Hoogstwaarschijnlijk heeft de Syrische ofwel Aramese koning de gevangengenomen Israëlieten als slaaf verkocht aan slavenhandelaars van Tyrus, die ze weer doorverkochten aan de Edomieten.

10 “Ik zal vuur zenden binnen de muur van Tyrus. Het zal haar paleizen verteren (of (op)eten).”

Gods vonnis over de stad Tyrus werd niet in één keer uitgevoerd. Beking bleef mogelijk. Hoewel Tyrus belasting aan Assyrië betaalde, is de stad nooit door dat land veroverd. Tijdens de regering van koning Eluleüs (729 – 694) kwam de stad in opstand tegen de Assyriërs. Vanaf 724 tot en met 720 voor Christus belegerden de koningen Salmanassar V (727 – 722) en Sargon II (722 – 705) de stad zonder succes.²⁴

Ongeveer anderhalve eeuw later trok de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) tegen de stad Tyrus op. Het deel dat op de vaste wal lag, nam hij in. Het gedeelte dat op het eiland in zee was gebouwd, werd 13 jaren door hem belegerd (585 – 573).²⁵ Na onderhandelingen gaf Tyrus zich aan hem over. Koning Nebukadnezar II spaarde de stad, maar ze moest wel belasting aan hem betalen.

Jaren later begon koning Alexander de Grote (336/332 – 323) zijn grote veroveringstocht. Hij was bang, dat de vloot van Tyrus tegen zijn vaderland zou uitvaren, en daarom besloot hij de

²³ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 8, hoofdstuk 13:1,2.

²⁴ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 9, hoofdstuk 14:2.

²⁵ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 10, hoofdstuk 11:1; Flavius J., Tegen de Grieken, deel 1:20,21.

stad te veroveren. Hij merkte echter, net als de koningen Salmanassar V (727 – 722) en Nebukadnezar II (604 – 562) eerder hadden ervaren, dat dit een heel moeilijke opgave was. Als eerste veroverde Alexander III andere kuststeden, en nam hun schepen in beslag. Met deze schepen versterkte hij zijn vloot.

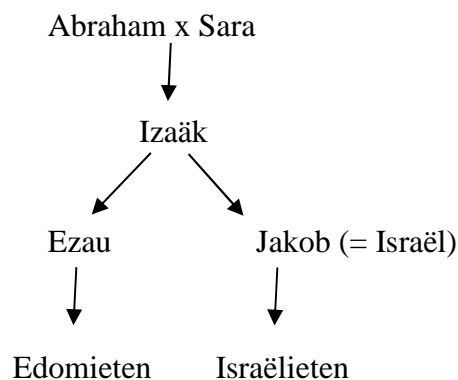
Koning Alexander III liet een dam bouwen. Via deze dam kon hij in 332 voor Christus de stad Tyrus na een beleg van 7 maanden innemen. Er werden 8.000 inwoners van de stad gedood met het zwaard, en 30.000 mensen werden als slaven verkocht. Met de pracht en praal was het voorgoed afgelopen.

Men weet niet meer, waar Tyrus precies heeft gelegen. In de buurt van de oude verwoeste stad is nu een plaats op het schiereiland dat Soer heet. Het is een stad met 117.000 inwoners.

11 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Edom, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om zijn achtervolgen (of zijn vervolgen) van zijn broer met het zwaard (= Omdat hij zijn broer met het zwaard heeft achtervolgd (of vervolgd)), en hij zijn barmhartigheden (= zijn medelijden) heeft vernietigd (of te gronde gericht). Zijn woede verscheurde [voor] altijd (= Zijn woede was altijd op rooftocht uit), en zijn verbolgenheid heeft hij [het (of haar)] voortdurend (of altijd(durend)) (in leven) gehouden (of beschermd/bewaard/bewaakt).”

De Edomieten woonden ten zuiden van Israël. Het waren afstammelingen van Ezau, een zoon van Izaäk en de broer van Jakob (Gen.25:19-26,30). De Edomieten waren dus nauwer verbonden met de Israëlieten, dan de andere volken.

Hoewel Ezau de oudste was, ging voordat hij en zijn broer Jakob werden geboren, de grote zegen voor de oudste zoon naar Jakob (Gen.25:23, Rom.9:11-13). Dat door Gods keuze (= uitverkiezing) die grote zegen aan Ezau voorbijging, betekende niet, dat hij geen dienaar van Jahweh mocht worden. Ezau echter was onverschillig naar de Here toe (Gen.25:29-34, 26:34, 27:46), en accepteerde zijn keus niet (Gen.27:1-41).

De Edomieten hebben de Israëlieten altijd gehaat. Toen het volk Israël het land Kanaän wilde binnentrekken, weigerden ze het de doortocht over hun grondgebied door hun grenzen af te sluiten (Num.20:14-21). Via een omweg bereikte Gods volk het land Kanaän.

Steeds probeerden de Edomieten vanuit het zuiden land van de stam Juda af te pakken. Daarom moest koning Saul (1033 – 1012) tegen de Edomieten strijden (1Sam.14:47). Koning David (1012 – 972) versloeg hen, en onderwierp ze (2Sam.8:13,14). De Edomieten bleven aan de Israëlieten onderworpen, totdat de ongehoorzame koning Joram (849 – 842) aan de macht kwam (1Kon.22:48, 2Kon.8:20-22). Toen onttrok Edom zich, en werd het weer een zelfstandige staat. Ondanks allerlei oorlogen met Israël bleef dit lange tijd zo (2Kon.14:7).

12 “Ik zal vuur zenden in Teman. Het zal de paleizen van Bozra verteren (of (op)eten).”

Teman (= het zuiden) was een kleinzoon van Ezau. Zijn nakomelingen vormden later een belangrijke Edomitische stam (Gen.36:9-19, 1Kron.1:45,51-53).²⁶ De Temanieten stonden om hun wijsheid bekend (Jer.49:7).

De plaats *Bozra* lag in het stamgebied van Teman. Men denkt, dat deze plaats ongeveer 40 kilometer ten zuidzuidoosten van de Dode Zee lag. Waarschijnlijk woonden de Temanieten dus in het noordoosten van Edom.

Om de eeuwigdurende haat tegen de Israëlieten zou God de paleizen van de plaats Bozra in het gebied van Teman met vuur laten verbranden. De profeten Jesaja, Jeremia, Ezechiël, Obadja en Maleachi voorspelden zelfs de definitieve ondergang van Edom (Jes.34, Jer.49:7-22, Ezech.25:12-14, 35, Ob.1, Mal.1:3,4). De vernietiging van de Edomieten ging geleidelijk, zodat ze zich konden bekeren. Dat deden ze helaas niet.

Nog geen jaar na de verovering van Jeruzalem door koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 585 voor Christus zag de profeet Ezechiël de verslagen legers en koningen van Assur, Elam, Edom en Sidon terug in het dodenrijk (Ezech.32:17-30, vgl. Jer.25:9-11, 27:3-11).²⁷ De koning van Babel had blijkbaar de Edomieten hard aangepakt. Gedurende een lange tijd konden ze aan geen enkele opstand meedoen, omdat ze in 585 te zeer waren verzwakt.

De Babylonische koning Nabonidus (556 – 538) drong de Edomieten in 554 voor Christus verder terug.²⁸ In de tijd van de profeet Maleachi (±432) had God het bergachtige landschap van de Edomieten laten verwoesten, zodat de jakhalzen er ronddoelden.²⁹ Die verwoesting was toen nog niet zo lang geleden gebeurd, want ze verwachtten, dat ze hun land weer snel konden opbouwen (Mal.1:3,4).

In de eerste helft van de 5^e eeuw voor Christus hadden de Nabateeën de Edomieten uit het grootste deel van hun gebied verdrongen. Veel Edomieten werden in deze Arabische stam opgenomen. Wie niet onder de heerschappij van de Nabateeën wilde leven, moest naar het noorden en westen verhuizen.

De door de Nabateeën verzwakte Edomieten werden door de Joodse hogepriester en koning Johannes Hyrkanus (135 – 104) onderworpen. Ze moesten zich laten besnijden, en volgens de Joodse wetten gaan leven. Anders zouden ze hun bezittingen en land kwijt raken. De Edomieten hebben dat noodgedwongen geaccepteerd. Vanaf die tijd gedroegen ze zich volgens de leefregels van de Joden (vgl. Num.24:18).³⁰ Het restant van de Edomieten is opgegaan in het Joodse volk. Sinds de 2^e eeuw na Christus vernemen we van de Edomieten niets meer.

13 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van de zonen van Ammon, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om hun openrijten van zwangere(vrouwe)n van [de] Gilead (= Omdat zij zwangere(vrouwe)n van [de] Gilead hebben opengereten) om hun gebied uit te breiden.”

De Ammonieten woonden ten oosten van Israël. Het was een volk dat aan de Israëlieten verwant was. Het waren nakomelingen van een broer van Abraham (Gen.11:26-29, 19:30-38).

Al eeuwenlang gedroegen de Ammonieten zich vijandig tegenover Israël (Richt.3:13, 10:7-

²⁶ Eén van Jobs vrienden was een Temaniet (Job 2:11). Hij bleek echter zijn grootste beledigende aanklager te zijn (Job 4, 5, enz.).

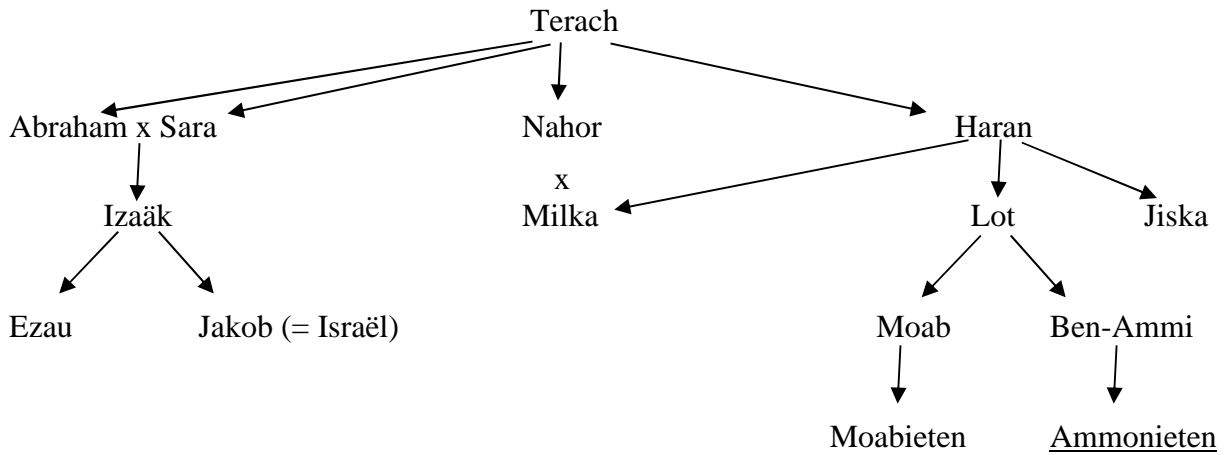
²⁷ Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2019.

²⁸ Zie de Naboniduskroniek, kolom 1:17.

²⁹ Zie Turenout T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2018.

³⁰ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 13, hoofdstuk 9:1

11:33, 1Sam.11:1-11). Evenals de Arameeërs hadden ze zwangere vrouwen uit Gilead opgesneden (2Kon.8:12). Het lijkt er dus op, dat ze met de Arameeërs hadden samengewerkt tegen de Israëlieten (2Sam.10). Ze hadden dit gedaan om de bevolking aan de oostkant van de Jordaan uit te roeien. Zo dachten ze hun gebied uit te breiden.

In elk geval hadden de Ammonieten gebied van de stam Gad veroverd (Jer.49:1). Gad lag in het midden van Israël ten oosten van de Jordaan. Ten noorden daarvan lag het gebied van de halve stam van Manasse, en ten zuiden daarvan woonden de Rubenieten.

Waarschijnlijk hadden de Arameeërs het gedeelte boven de rivier Jabbok in bezit genomen (= Manasse en de helft van Gad), en de Ammonieten het gebied ten zuiden van die rivier (= de andere helft van Gad en Ruben).

14 “Ik zal binnen de muur van Rabba een vuur aansteken. Het zal haar paleizen ³¹ vertieren (of (op)eten) met krijgsgeschreeuw in (= op) de dag van de strijd; met storm(geloei) in (= op) de dag van de orkaan.”

Rabba was de hoofdstad van de Ammonieten (2Sam.11:1, 12:26). Tegenwoordig heet het Amman. Dat is nu de hoofdstad van het huidige Jordanië.

15 “Hun koning zal in ballingschap gaan; hij, samen met zijn vorsten”, heeft Jahweh gezegd.

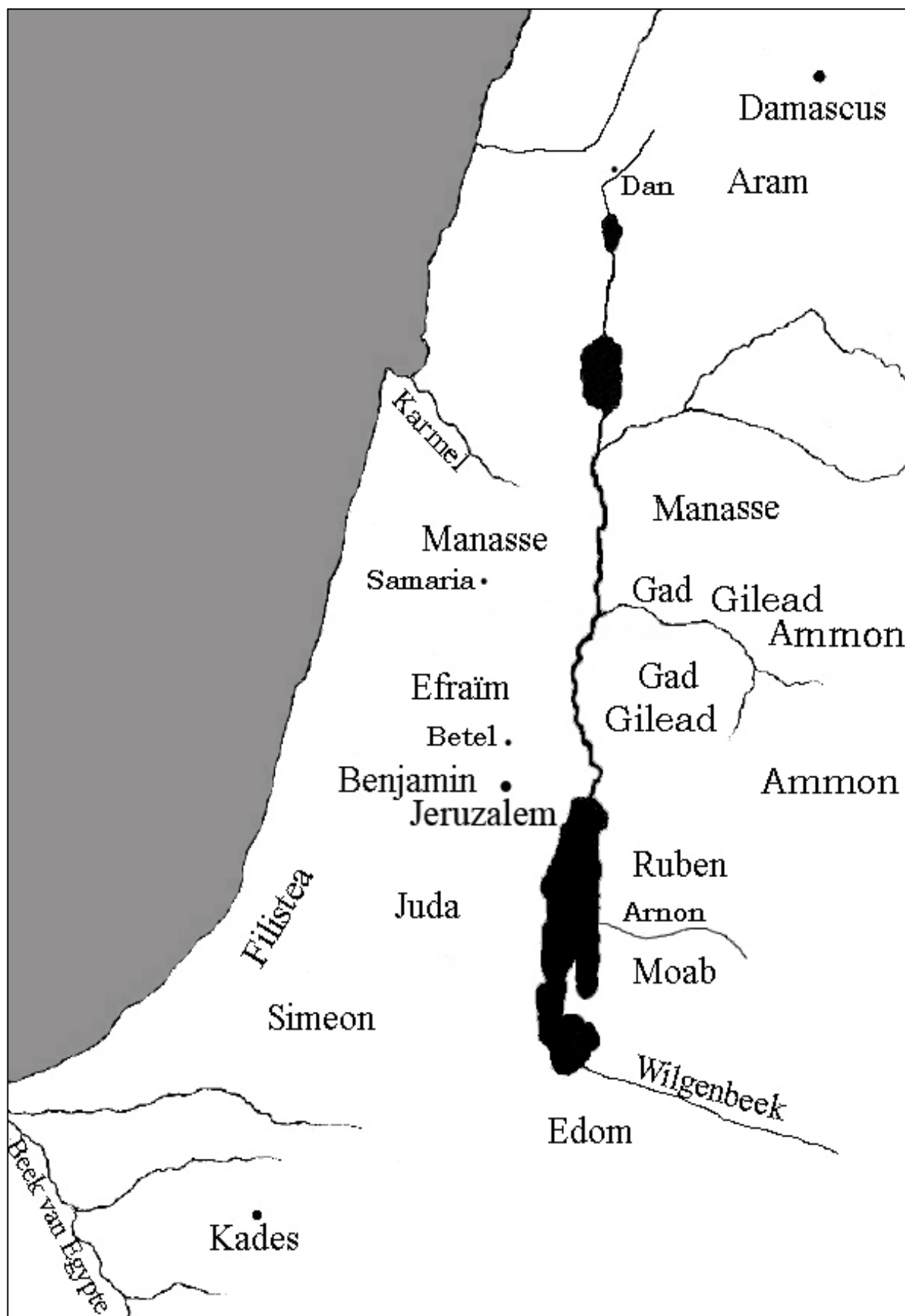
De Joodse geschiedschrijver Flavius Josefus schreef, dat koning Nebukadnezar II (604 – 562) tijdens een veldtocht tegen Syrië en Egypte ook de Ammonieten en de Moabieten onderwierp.³² Dat was in 581 voor Christus. Wel zouden later gevangengenomen Ammonieten door de Perzische koning Kores II (559 – 529) worden vrijgelaten (vgl. Jer.49:6),³³ maar als volk zouden ze ophouden te bestaan.

Judas de Makkabeeër (166 – 161) werd in 164 door de Ammonieten aangevallen. Samen met de buurvölker wilden ze de jonge Joodse staat vernietigen. Met Gods hulp kon Judas hen overwinnen (1Mak.5:6,30-43, vgl. Jes.11:14). Na die tijd verzwakte de Arabische stam van de Nabateeën de kracht van de Ammonieten. Steeds meer gebied moesten ze prijsgeven.

³¹ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

³² Flavius J., Joodse Oudheden, deel 10, hoofdstuk 9:7

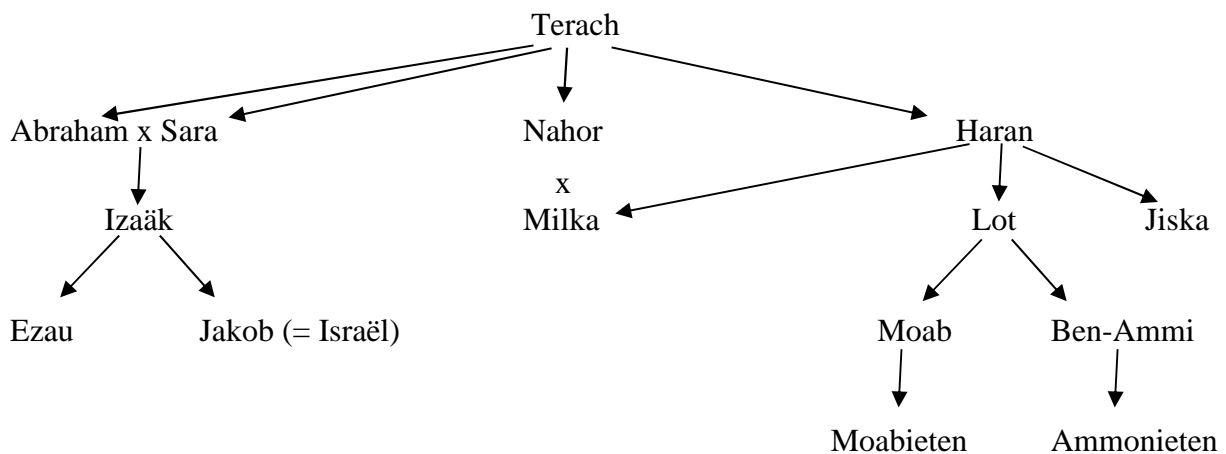
³³ De profeet Jeremia (49:6) zei, dat de Here een keer (ten goede) zou brengen in het lot van de Ammonieten. Opvallend is, dat juist dit vers over de Ammonieten in de Septuagint (ten onrechte) ontbreekt. Trouwens, de volgorde van de hoofdstukken van de profeet Jeremia is in de Septuagint anders dan in de Hebreeuwse tekst. De profetieën over de Ammonieten staan daar in hoofdstuk 30. Zie Turenout T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Aduard, 2016.

In 66 na Christus werden de Ammonieten tijdens de Joodse opstand tegen de Romeinen door de Joden aangevallen. Een kleine eeuw later noemde Justinus Martyr de Ammonieten nog een talrijk volk. Ze zijn echter door de Arabische Nabateëën veroverd, en in dat volk opgegaan. Rond het midden van de 2^e eeuw na Christus verdween het volk uit de geschiedenis.

1 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Moab, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om zijn (ver)branden van de botten van de koning van Edom tot kalk (= Omdat hij de botten van de koning van Edom tot kalk heeft verbrand).”

De Moabieten woonden ten zuidoosten van Israël. Het was een volk dat aan de Israëlieten verwant was. Het waren nakomelingen van een broer van Abraham (Gen.11:26-29, 19:30-38).

De uitdrukking *3 overtredingen van ... , ja om 4* wil zeggen, dat het over een onbepaald aantal overtredingen gaat. Doordat het duidelijk meer dan 2 of 3 overtredingen betreft, is het besluit van God niet gemakkelijk te veranderen. De straf van de Here zou vrijwel zeker gaan komen.

Moab wordt verweten, dat het de botten van de koning van Edom tot kalk heeft verbrand. Met het verbranden van menselijke botten werd het graf ontwijd (vgl. 1Kon.13:2, 2Kon.23:16).

2 “Ik zal vuur zenden in Moab. Het zal de paleizen van [de] Keriot verteren (of (op)-eten). Moab zal in het (oorlogs)tumult met (krijgs)geschreeuw en met het geluid (of de stem) (= het geschal) van de (rams)hoorn sterven.”

Keriot was een hoofdstad van de Moabieten (Jer.48:24). Die plaats werd ook wel Ar in Moab genoemd (Deut.2:9,18,29, vgl. Jes.15:1). Het lag vlak bij de rivier de Arnon in de buurt van de huidige plaats Rabba (Num.21.14,15).

3 “Ik zal de rechter uit zijn midden uitroeien, en al zijn vorsten met hem doden”, heeft Jahweh gezegd.

De rechter of richter kan ook een heerser of koning zijn (vgl. 2Sam.8:15, 1Kon.3:16-28, 7:7, Jer.21:12). Dat laatste wordt hier bedoeld.

De geschiedschrijver Flavius Josefus vermeldt, dat koning Nebukadnezar II (604 – 562) tijdens een veldtocht tegen Syrië en Egypte ook de Ammonieten en de Moabieten onderwierp.³⁴ Dat was in 581 voor Christus. Later zouden gevangengenomen Moabieten door de Perzische koning Kores II (559 – 529) worden vrijgelaten (vgl. Jer.48:47),³⁵ maar als volk zouden ze

³⁴ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 10, hoofdstuk 9:7.

³⁵ De profeet Jeremia (48:47) zei, dat de Here een keer (ten goede) zou brengen in het lot van de Moabieten.

ophouden te bestaan. Nog eerder dan de Ammonieten zijn ze door de Arabische Nabateëen veroverd, en in dat volk opgegaan.³⁶

In deze profetieën over de volken valt het op, dat om de beurt een buurland van het Tienstammenrijk Israël en het Tweestammenrijk Juda wordt aangesproken.

Tekst uit Amos	Buurland	van
1:3-5	Aram met de hoofdstad Damascus	Het Tienstammenrijk Israël
1:6-8	De Filistijnen in Filistea	Het Tweestammenrijk Juda
1:9,10	Tyrus	Het Tienstammenrijk Israël
1:11,12	Edom	Het Tweestammenrijk Juda
1:13-15	Ammon met de hoofdstad Rabba	Het Tienstammenrijk Israël
2:1-3	Moab met de hoofdstad Keriot	Het Tweestammenrijk Juda
2:4,5	Het Tweestammenrijk Juda met Jeruzalem	Het Tienstammenrijk Israël
2:6-16	Het Tienstammenrijk Israël met Samaria	Het Tweestammenrijk Juda

4 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Juda, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om hun verwerpen (of verachten) van de wet van Jahweh (= Omdat zij de wet van Jahweh hebben verworpen (of veracht)), en zijn voorschriften niet hebben onderhouden (of gehouden/bewaakt/beschermd). Hun leugens (= Hun afgoden) die hun (voor)vaders achterna zijn gegaan, misleidden hen.”

Na de heidense volken is het Tweestammenrijk Juda in het zuiden aan de beurt. Daarna wordt er veel uitgebreider gesproken over het Tienstammenrijk Israël in het noorden van het heilige land.

Aan de inwoners van Juda wordt verweten, dat ze Gods wetten overtraden, en leugengoden dienden, die hun voorvaders ook al hadden vereerd. Die dienst aan de afgoden was al heel oud. Rachel stal de terafim van haar vader (Gen.31:19). Later zei Jakob, dat ze de vreemde goden weg moesten doen (Gen.35:2). Die afgoden waren dus wel aanwezig (Gen.35:4). In Egypte diende het nageslacht van Jakob de vreemde goden van dat land (Ezech.20:8). De eredienst met het gouden kalf in de woestijn is te vergelijken met de verering van de Apisstier uit Egypte (Ex.32:1-6).³⁷ Ook in de Richterentijd moesten de Israëlieten steeds door een nieuwe richter tot de orde worden geroepen.

Het Tweestammenrijk Juda in het zuiden bracht het weinig beter af, dan de 10 stammen in het noorden. Ook zij dienden de afgoden, al was er soms een vrome koning die daar een einde aan maakte. De straf voor het Joodse rijk in het zuiden kon daarom niet uitblijven.

Opvallend is, dat juist dit vers over de Moabieten in de Septuagint en de Dode Zeerollen (ten onrechte) ontbreekt. Trouwens, de volgorde van de hoofdstukken van de profeet Jeremia is in de Septuagint anders dan in de Hebreeuwse tekst. De profetieën over de Moabieten staan daar in hoofdstuk 31.

Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Aduard, 2016.

³⁶ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 13, hoofdstuk 14:2.

³⁷ Apis is een Egyptische afgod. Die werd voorgesteld als een stier met een zonneschijf tussen de horens. In de vroege geschiedenis was de stier een vruchtbaarheidssymbool. De farao's uit het Oude Egyptische Rijk werden vaak met de stier vereenzelvigd, en als zodanig afgebeeld. De Apisstier van Memphis werd als aardse belichaming van de afgod Ptah beschouwd.

5 “Ik zal vuur zenden in Juda. Het zal de paleizen van Jeruzalem verteren (of (op)eten).”

In het 3^e regeringsjaar van koning Jojakim (608 – 597) (605 voor Christus) sloeg kroonprins Nebukadnezar het beleg om Jeruzalem. Jojakim werd geboeid. Hij zou naar Babel worden meegevoerd (2Kron.36:6,7).

Plotseling overleed Nabopolassar (625 – 605), de koning van Babel. De kroonprins Nebukadnezar haastte zich naar Babel om de vacante troon op te eisen. Een deel van de tempelschat werd door hem meegenomen. Ook nam hij Judese prinses mee.

Direct na de troonsbestijging van Nebukadnezar II (604 – 562) veroverde deze koning de stad Asdod (604 v.Chr.).³⁸ Hoogstwaarschijnlijk is hij toen ook langs Jeruzalem getrokken om zijn macht te tonen. Daarna had Nebukadnezar II weinig succes bij de verovering van Egypte.

Mede daarom kwam vazalkoning Jojakim ruim 3 jaren later (601) in opstand (2Kon.24:1). Aanvankelijk had dit succes. De koning van Babel stookte echter omliggende volken tegen Jojakim op. Ook Chaldeeuwse benden trokken rond in het land. Nog gaf Jojakim zijn verzet niet op (2Kon.24:2). Na enkele jaren kwam Nebukadnezar II zelf naar het westen. Toen stierf Jojakim, en zijn zoon Jojachin (597) volgde hem op.³⁹ In 597 gaf de jonge koning Jojachin zich over aan de koning van Babel. Zo veroverde Nebukadnezar II Jeruzalem.

De koning maakte Zedekia (597 – 586), de oom van Jojachin, vazalkoning (2Kon.24:8-17). Vanuit de stad Jeruzalem nam Nebukadnezar II 3023 Joden mee naar Babel (Jer.52:28). Uit het hele land werden nog eens duizenden van de rijkste mensen meegenomen. Alleen de armere Joden bleven achter (2Kon.24:14-16). Daarmee was de kracht van het koninkrijk Juda gebroken.

Toch kwam vazalkoning Zedekia na enkele jaren in opstand. Daarom rukte de machtige koning Nebukadnezar II in 588 op met een leger naar Jeruzalem. De hoofdstad werd na een beleg in 586 ingenomen. Er werden toen 832 Joden alleen al uit de stad Jeruzalem naar Babel gedeporteerd (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.52:29). Veel huizen, alle paleizen en de tempel werden verbrand (2Kon.25:9-12, 2Kron.36:17-20, Jer.37:8). De prinses werden op bevel van koning Nebukadnezar II vermoord. Vazalkoning Zedekia werd blind gemaakt, en voor de rest van zijn leven in de gevangenis gezet (2Kon.25:6,7, Jer.39:6,7).

6 Dit heeft Jahweh gezegd: “Om 3 overtredingen van Israël, ja om 4, zal Ik het niet laten terugkeren (= niet herroepen). Om hun verkopen van een rechtvaardige met (= voor) zilver(geld) (= Omdat zij een rechtvaardig iemand met (= voor) zilver(geld) verkopen), en een arm(lastig)e met (= voor) 2 (= een paar) sandalen (of schoenen).”

Dat de profeet Amos de oordelen van Jahweh over allerlei heidense volken aankondigde, zal de inwoners van het Tienstammenrijk als muziek in de oren hebben geklonken. Toen de profeet over het Tweestammenrijk Juda begon, werd men natuurlijk wat onrustiger.

Eindelijk was toch ook het Tienstammenrijk Israël aan de beurt. De voorgaande profetieën waren vooral een uitvoerige inleiding op het onderwerp waarover de profeet Amos zou gaan spreken: de grove zonden van het Tienstammenrijk Israël en de nadelige gevolgen daarvan. Het grootste deel van de Israëlieten diende God niet boven alles, en deze mensen hielden niet van hun naaste als van zichzelf. Ze waren aan de geboden van de Here ongehoorzaam, en ze gedroegen zich vaak asociaal tegenover hun medemens.

³⁸ Deze plaats lag in het Filistijnse gebied ten zuidwesten van Israël.

³⁹ Het is opmerkelijk, dat Jojakim (608 – 597) zo vroeg is gestorven. Hij is maar 36 jaar geworden (2Kon.23:36). Volgens de geschiedschrijver Flavius Josefus is hij door koning Nebukadnezar II (604 – 562) gedood. Zijn lichaam mocht niet worden begraven, maar werd voor de muren van Jeruzalem neergegooid (vgl. Jer.22:18,19). (Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 10, hoofdstuk 6:3.)

Nu was in die tijd het geoorloofd om een arm iemand die zijn schulden niet meer kon betalen, als slaaf te verkopen, maar dan golden er wel beperkende regels. Ten eerste moest slavernij zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom moesten de armen worden ondersteund, en was het vragen van rente over het geleende geld verboden. Ook de duur van de slavernij was beperkt. Een slaaf was in principe na 6 jaren weer een vrij man. Een vader mocht zijn kinderen alleen aan een Israëliet verkopen, en de slaven moesten goed worden behandeld (Ex.21:1-10, Lev.25:39-55, Deut.15:12-15). Deze regels waren juist opgesteld om de slavernij aan banden te leggen, en niet om het te bevorderen of te legitimeren (Neh.5:5-8).

Daarom was *het verkopen van een arme voor slechts een paar sandalen of schoenen* volstrekt tegen de bedoeling van de wet. Er was helemaal niet gezocht naar andere middelen om iemand uit zijn armoedige situatie te helpen (vgl. 2Kon.4:1-7). Bovendien was *een rechtvaardig iemand* bereid om zijn schuld terug te betalen.

7 “De strevendenden (of begerendenden/hijgendenden) (= Zij streven) naar het stof (of de as) van de aarde (of het land) met (= op) het hoofd van de zwakke, en de weg van de nederige(of arme)(mense)n buigen ze (neer/om). Een man en zijn vader gaan (of wandelen) naar het(zelfde) meisje om mijn heilige naam te ontwijden (of te ontheiligen).”

In duidelijke hyperbolische beeldspraak geeft Amos hier weer, hoe de zwakken en de kwetsbare mensen in de samenleving werden onderdrukt.⁴⁰ Volgens de wetten die de Here via Mozes had gegeven, moesten zij juist goed worden behandeld (Ex.22:22-27, Lev.25:25-28,35-43, Deut.24:19-22).

Een man en zijn vader maakten misbruik van hetzelfde meisje. Daar stond volgens de wetten van Mozes de doodstraf op (Lev.20:11). Het is in dit geval zelfs goed mogelijk, dat de beide mannen hun machtspositie misbruikten bij een slavine. Omdat ze bij het verbondsvolk van God hoorden, maakten ze daarmee ook zijn naam te schande.

8 “Op verpande kleren strekken zij zich naast elk altaar uit, en de wijn van beboete(mense)n, drinken zij (in) het huis van hun (af)god(en).”

Vaak deed een bovenkleed dienst als *onderpand*. In de Oudheid was zo'n bovenkleed in het Midden-Oosten heel belangrijk. Als iemand 's nachts ging slapen, dan gebruikte hij dat als deken tegen de kou. Zelfs in het warme land Israël kan het 's avonds erg afkoelen. Daarom had de Here bepaald, dat het verpande bovenkleed voor de nacht (tijdelijk) moest worden teruggegeven. Als dat niet gebeurde, en de Israëliet zonder bovenkleed in zijn nood bij God kwam in gebed, dan zou Hij zeker naar hem luisteren, en zijn gebed aannemen (Ex.22:26,27, Deut.24:12,13).

Op die verpande kleren strekten zij zich bij meerdere altaren uit. Hierbij kunnen we denken aan offerfeesten op allerlei hoogten in de bergen, waar altaren werden gebouwd. Ook waren er offerfeesten in *het huis van hun god*. Hiermee werden de tempels bij de kalverendienst bedoeld; vooral het huis dat in Betel stond. Voor de vorm werd daar de Here gediend, maar ze hielden zich niet aan zijn voorschriften. In werkelijkheid dachten ze alleen aan zichzelf.

De wijn die er bij die feesten doorgejaagd werd, was gekocht van de opbrengst van *boetes*. Rijke rechters en vorsten verbrasten op deze manier het geld van de armen.

De slechte daden van veel Israëlieten vormden een grote tegenstelling met de weldaden van de hemelse Vader. Hij had goed voor zijn volk gezorgd.

⁴⁰ Een hyperbool is een stijlfiguur waarbij iets overdreven wordt gezegd of aangeduid.

9 “En Ik (= Ik echter), Ik heb de Amoriet (van)uit hun gezichten (= voor hen) vernietigd. Die was zo hoog als ceders [zijn hoogte], en hij was zo sterk als eiken. Ik vernietigde zijn vrucht van boven, en zijn wortels van beneden (vgl. Deut.9:4,5, Ps.44:3,4).”

Voordat de Israëlieten het land Kanaän binnentrokken, woonden de *Amorieten* daar ten oosten van de Jordaan. Deze mensen hadden een behoorlijke lengte (Num.13:32, Deut.1:28). Waarschijnlijk zelfs een lengte van ongeveer 4 meter (Deut.3:11). Hoewel ze echter *hoog als cederbomen en sterk als eikenbomen* waren, vernietigde God ze met wortel en tak.

10 “En Ik (= Ik echter), Ik heb jullie (van)uit het land Egypte laten optrekken. Ik liet jullie 40 jaren door de woestijn gaan (of wandelen) om het land van de Amoriet in bezit te nemen.”

11 “(Van)uit jullie zonen liet Ik [als/tot] profeten opstaan, en (van)uit je jonge mannen [als/tot] nazireeërs. Zeker (= Ja), is het (soms) niet dit (= zo), zonen van Israël?” is het woord van Jahweh.

De Here had vanaf het ontstaan van het volk Israël in *Egypte* een lange en talloze reeks *profeten* uit hetzelfde volk laten opstaan. Deze reeks begon met Mozes. Hierbij kunnen we ook denken aan Samuel, Gad, Natan, Ahia, Elia, Elisa, Micha, Jona, Amos, Hosea, en nog veel meer bekende, onbekende en in de Bijbel niet-genoemde profeten.

Een *nazireeër* was iemand die voor een bepaalde tijd of voor zijn hele leven in het bijzonder aan de Here was gewijd (Num.6:1-21, Richt.13:4,5,7, 16:17). Opvallende kenmerken waren, dat zo iemand zijn haar niet mocht (laten) knippen of scheren, en geen wijn mocht drinken. De richter Simson is hiervan een bekend voorbeeld.

12 “Je liet (echter) de nazireeërs wijn drinken, en tegen de profeten hebben jullie bevolen door te zeggen: “Jullie moeten (of zullen) niet profeteren.”

Men zou blij en dankbaar moeten zijn, dat de Here deze mensen aan zijn volk gaf. Ze waren tekenen van zijn zegen en liefde voor Israël. In plaats daarvan verkwanselden ze zijn zegeningen. Ze hadden er plezier in om nazireeërs wijn te laten drinken. Ze wilden het woord van de almachtige God niet horen, en ze probeerden daarom de echte profeten het zwijgen op te leggen (1Kon.13:4, 18:4, 19:1,2, 22:7-28, 2Kron.16:7-10). Dit had Amos zelf ook ondervonden (Am.7:10-13).

13 “Zie, Ik (ga) (het) onder jullie laten kraken (of wankelen/waggelen), zoals de (= een) volle wagen van (= met) [haar] gemaaid (of gevallen) koren (of van (= met) [haar] (kleine) (graan)schoven (of garven)) kraakt (of wankelt/waggelt).”

14 “De (toe)vlucht (= De kans om te (ont)vluchten) zal (van)uit (= voor) een snelle (man) verdwijnen (of verloren gaan), [en] een sterke (man) zal zijn kracht niet beveiligen (of verzekeren) (= vasthouden), en een held (of een kerel) zal zijn ziel (= zijn leven) niet redden (of bevrijden/laten ontsnappen).”

15 “Een hanteerder (of Een grijper) van de boog (= De boogschutter) zal niet standhouden (of staan). [En] (iemand) snel (of licht/vlug) met (= op) zijn voeten (= een hardloper) zal niet ontsnappen, en een (be)rijder van het paard (= en een ruiter) zal zijn ziel (= zijn leven) niet redden (of bevrijden/laten ontsnappen).”

Door het woord *boogschutter* is het heel duidelijk, dat het hier over oorlogsgeweld gaat.

16 “Een stevige van zijn hart (= De moedigste) onder (of in) de helden (of de kerels) zal in (= op) die dag naakt (weg)vluchten”, is het woord van Jahweh.

Dit alles is uiteindelijk in vervulling gegaan, toen in 725 voor Christus de (vazal)koning Hosea (731 – 722) van het Tienstammenrijk Israël in opstand kwam tegen de Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722) liet dit niet over zijn kant gaan, en hij veroverde met zijn legers

het Tienstammenrijk. Daarna belegerde hij de hoofdstad Samaria. Intussen namen de Assyriërs mensen uit andere steden en van het platteland gevangen, en voerden die in ballingschap naar Assur. Na een beleg van 3 jaren werd Samaria ingenomen door de opvolger van Salmanassar V: Sargon II (722 – 705). De bevolking van de hoofdstad werd naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:4-6).

2. God waarschuwt het onbekeerlijke Israël.

1. God spreekt door zijn profeet.

Hoofdstuk 3:1-8

1 Luistert naar dit woord, dat Jahweh tegen jullie heeft gesproken, zonen van Israël; tegen het hele geslacht dat Ik vanuit het land Egypte heb laten optrekken, om te zeggen:

2 “Alleen jullie heb Ik gekend uit alle geslachten op de aarde. Daarom zal Ik al jullie misdaden straffen.”

3 Wandelen 2 samen op weg, zonder dat zij op afspraak zijn samengekomen?

4 Brult een leeuw in het woud, en zou er geen prooi voor hem zijn? Laat een jonge leeuw vanuit zijn plek zijn gegrom horen, zonder dat hij iets heeft gevangen?

5 Valt een vogel in een klapnet op de aarde, als er geen lokaas voor haar is? Springt een valstrik op vanaf de grond, als het niets vangt?

6 Of wordt er in een stad op de hoorn geblazen, en zouden de volksgenoten dan niet sidderen? Of gebeurt er onheil in een stad, als Jahweh niet heeft opgetreden?

7 Ja, de Heer Jahweh doet niets, of Hij heeft zijn geheim al geopenbaard aan zijn dienaren: de profeten.

8 Een leeuw heeft gebruld, wie zou niet bang zijn? De Heer Jahweh heeft gesproken, wie zou niet profeteren?

1 Luistert naar dit woord, dat Jahweh tegen jullie heeft gesproken, zonen van Israël; tegen het hele geslacht dat Ik (van)uit het land Egypte heb laten optrekken, om te zeggen:

2 “Alleen jullie heb Ik gekend (of erkend/leren kennen) van(uit) alle geslachten van (= op) de aarde (of de grond). Daarom zal Ik al jullie misdaden (of ongerechtigheden) straffen (of vergelden).”

Hier sprak de profeet dus niet meer over de heidense volken, maar over alle 12 stammen van Israël, die de hemelse Vader door middel van zijn knecht Mozes uit Egypte had geleid.

Jahweh had alleen Israël uitgekozen om zijn volk te zijn. Jakob had de grote zegen van Hem gekregen (Gen.27:1-29, 28:3,4, Ex.2:24, 6:6, Lev.26:42). De Here had hem en zijn nageslacht het land Kanaän beloofd (Gen.50:24, Ex.3:15-17, 6:2,3,7). Veel Israëlieten gebruikten die zegen echter als een vrijbrief om maar te zondigen. Ze meenden, dat er niets verkeerd kon gebeuren, want zij waren toch Gods volk? Zij hadden toch de grote zegen (Am.5:18, 6:1-3)? Amos ging dwars tegen deze gedachte in. Als de Almachtige je heeft uitgekozen, dan heb je juist een grotere verantwoordelijkheid. Het verbond met Hem bestond niet alleen uit zijn zegen voor gehoorzaamheid, maar ook uit zijn vloek voor ongehoorzaamheid (Lev.26).

3 Wandelen (of Gaan) 2 samen (op weg), zonder dat (of of/als) zij (op afspraak) zijn samengekomen?

De profeet noemt in dit gedeelte (v.3-8) steeds 2 feiten, en wijst daarbij op de noodzakelijke samenhang.

4 Brult een leeuw in het woud, en er zou geen prooi voor (of van) hem zijn? Geeft (= Laat ... horen) een jonge leeuw (van)uit zijn plek (of zijn verblijfplaats) zijn stem (of zijn

geluid) (= zijn gegrom) horen, zonder dat (of of/als) hij (iets) heeft gevangen (of genomen/gevangen genomen)?

5 Valt een vogel op (= in) een klapnet (of val(strik)) van (= op) de aarde (of het land), en (= als) er geen (lok)jaas voor haar is? Springt een (val)strik op van(af) de grond (of de aarde), en (= als) [vangen/(gevangen) nemen] het (of hij) niet(s) vangt (of (gevangen) neemt)?

Het gaat hier over *een klapnet* dat op de grond ligt. Als een vogel gelokt door voedsel op de as van 2 kleppen hipt, springen die kleppen omhoog, en klapt het net dicht. De opvliegende vogel valt op de grond, en is dan gevangen.

6 Of (of Als/Wanneer) wordt er in een stad (op) de (rams)hoorn geblazen, en zouden de volksgenoten (of het volk) (dan) niet sidderen (of beven)? Of (of Als/Wanneer) gebeurt (of is) er onheil (of kwaad) in een stad, en (= als) Jahweh niet heeft opgetreden (of Jahweh (het) niet heeft gehandeld/gedaan/gemaakt)?

De hoorn was vroeger meestal afkomstig van een rund of een ram. In tegenstelling met de rechte trompet was de hoorn meestal krom.

Men blies in die tijd op de hoorn om op te roepen voor de strijd (Richt.6:34, 1Sam.13:3). De hoorn werd ook gebruikt om alarm te slaan (Hos.8:1), of om te waarschuwen bij het naderen van vijandelijke legers (Ezech.33:3-6, Hos.5:8, Am.3:6). Het volk kon dan met zo veel mogelijk voedsel naar de ommuurde steden vluchten (vgl. Jer.4:5, 6:1).

Evenals de wachters op de muren van een stad het volk waarschuwden voor vijandelijke legers, sloegen de profeten van de Here alarm. Ze vermaanden hun volksgenoten, en wezen hen op het naderende onheil. Als het grootste deel van de Israëlieten zich niet zou bekeren, dan zou de Almachtige die mensen straffen. Bij structurele en moedwillige ongehoorzaamheid zou het uiteindelijk hun totale ondergang betekenen.

7 Ja, (of (om)dat/want) de Heer Jahweh doet niets, [ja (of (om)dat/want)] of (of als/wanneer) Hij heeft zijn geheim (al) geopenbaard (of ontdekt) aan (of bij) zijn dienaren: de profeten.

Om de mensen de gelegenheid te geven zich te bekeren, laat Jahweh ze vaak van tevoren waarschuwen door zijn profeten (vgl. Am.5:4-6). Zo had de Here tegen Noach gezegd, dat Hij het overgrote deel van de mensheid en de dieren zou vernietigen (Gen.6:13). Ook had Hij aan de profeet Abraham (Gen.20:7^a) verteld, dat Hij erover dacht om de slechte steden Sodom en Gomorra te verwoesten (Gen.18:17-21). Als de profeten van de Almachtige de mensen vermanen (Jer.23:18-22), dan moet iedereen dat heel serieus nemen. Wanneer er nauwelijks of zelfs helemaal geen echte profeten meer spreken, dan is dat een zeer slechte zaak (1Sam.3:1, vgl. Am.8:11,12, Op.11:3,7-10).⁴¹

8 Een leeuw heeft gebruld, wie zou niet bang zijn (of vrezen/ontzag (of eerbied) hebben) (vgl. Am.1:2)? De Heer Jahweh heeft gesproken, wie zou niet profeteren?

Als een leeuw hard brult, dan is dat in de hele omgeving te horen. Daar kun je jezelf moeilijk aan onttrekken. Als God spreekt, en geheimen aan de profeet Amos openbaart, dan moet hij profeteren. Hiermee gaf Amos aan, dat hij gehoorzaam Jahwehs woorden doorgaf. Hij wilde en kon niet anders.⁴²

⁴¹ Na de profeet Maleachi liet de Here zich eeuwenlang niet meer horen door het optreden van zijn profeten (1Mak.9:27, vgl. 1Mak.4:46, 14:41). Doordat het grotendeels ongehoorzame Joodse volk niet naar God wilde luisteren, wilde Hij niet meer naar hen luisteren. De periode dat Jahweh niet meer rechtstreeks door middel van profeten zijn woord liet horen, duurde tot de komst van Johannes de Doper.

Zie Turenhout T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2018.

⁴² Er zijn meer profeten die min of meer moesten profeteren, ook al wilden ze het (eigenlijk) niet. Dit overkwam

Amos legitimeerde daarmee ook zijn boodschap, want het waren (eigenlijk) niet zijn woorden, maar de woorden van de Here.

bijvoorbeeld Bileam (Num.23), Jona (1) en Jeremia (6:11, 20:7-9).

2. Gods straf voor Israël.

Hoofdstuk 3:9-4:3

9 Laat het horen in de paleizen in Assur, en in de paleizen in het land Egypte, en zegt: “Verzamelt je op de bergen van Samaria, en ziet de massale verwarring in haar midden, en de onderdrukte mensen die men in haar vindt!”

10 “Zij weten niet, wat in oprechtheid handelen is”, is het woord van Jahweh: “Zij, die geweld en roof in hun paleizen opslaan.”

11 Daarom, dit heeft de Heer Jahweh gezegd: “De onderdrukker zal rondom het land zijn. Hij zal vanuit jou jouw kracht naar beneden halen. Jouw paleizen zullen worden leeggeplunderd.”

12 Dit heeft Jahweh gezegd: “Zoals een herder vanuit de muil van de leeuw 2 poten wegrukt, of een stuk van een oor, zo zullen zonen van Israël worden weggerukt: zij die in Samaria zitten op een hoek van een rustbed en op zijde van een rustbank.”

13 “Luistert en getuigt in het huis van Jakob!”, is het woord van de Heer Jahweh, de God van de hemelse legers:

14 “Ja, op de dag dat Ik de overtredingen van Israël vergeld, zal Ik de altaren van Betel vergelden. De horens zullen van het altaar worden afgehakt. Ze zullen op de aarde vallen.”

15 “Ik zal het winterhuis op het zomerhuis stukslaan. De ivoren huizen zullen verloren gaan. Veel huizen zullen hun einde vinden”, is het woord van Jahweh.

1 “Luistert naar dit woord, koeien van Basan, die op de berg van Samaria zijn! Jullie die zwakken onderdrukken, en armen vertrappen. Jullie die tegen hun heren zeggen: “Brenge hier, zodat wij zullen drinken!”

2 De Heer Jahweh heeft bij zijn heiligheid gezworen: “Ja zie, de komende dagen voor jullie zal men jullie met haken optrekken, en jullie nakomelingen met vishaken.”

3 “Door bressen zullen jullie wegtrekken; de ene vrouw na de andere. Jullie zullen geworpen worden naar de Hermon”, is het woord van Jahweh.

9 Laat het horen over (= in) de paleizen in Assur,⁴³ en over (= in) de paleizen in het land Egypte, en zegt: “Verzamelt je op de bergen van Samaria,⁴⁴ en ziet de massale (of talrijke/vele) verwarring[en] (of beroering[en]) in haar midden,⁴⁵ en de onderdrukte(mense)n (of de afgeperste(mense)n) in haar binnenste (of haar midden) (= die men in haar vindt)!”

Samaria was de hoofdstad van het Tienstammenrijk Israël. Die hoofdstad wordt als vertegenwoordigster van heel dat rijk genoemd. In dit gedeelte gaat het dus vooral over de zonden van veel Israëlieten uit de 10 stammen in het noorden.

Mensen uit de grote mogendheden van die tijd: Assur en Egypte, werden opgeroepen als ge-

⁴³ De Hebreeuwse tekst heeft hier in plaats van *Assur* het woord *Asdod*. In de Dode Zeerollen is dit vers gedeeltelijk verloren gegaan. Om logische redenen is voor de weergave van de Griekse handschriften gekozen. Hier is sprake van een parallelisme. Bij een parallelisme staan 2 zinnen met een vergelijkbare inhoud naast elkaar. Het ligt bij deze stijlform meer voor de hand, dat een groot land als Egypte in het zuiden vergeleken wordt met een machtig land als Assur in het noorden, dan dat het met de stad Asdod wordt vergeleken.

⁴⁴ De Griekse handschriften hebben hier *berg* in plaats van *bergen* (vgl. Am.4:1, 6:1). Voor beide lezingen is wat te zeggen. De betekenis komt ongeveer op hetzelfde neer.

⁴⁵ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

tuigen. Ze moesten op de bergen van het Tienstammenrijk Israël gaan staan om te kijken, hoe groot de rechteloosheid was, en hoe de rijken de armen onderdrukten. Geweld en machtsmisbruik waren aan de orde van de dag.

10 “Zij weten (of (leren) kennen/(h)erkennen) niet, (wat in) oprechtheid handelen (of optreden/doen/maken) is”, is het woord van Jahweh: “(Zij) d(i)e geweld en roof (of verwoesting) in hun paleizen opslaan (of ophopen/opstapelen/bijeenbrengen).”

Als zelfs de Egyptenaren en de wrede Assyriërs de zware onderdrukking en het grote onrecht moesten herkennen, dan moet het wel het erg mis zijn geweest.

De schatten die de onderdrukkers met *geweld en roof* hadden bemachtigd, *sloegen ze op in hun* huizen. Deze huizen waren zo groot als *paleizen*.

11 Daarom, dit heeft de Heer Jahweh gezegd: “De onderdrukker (of De tegenstander) zal rondom het land (of de aarde) zijn. Hij zal vanuit jou jouw kracht (of jouw sterkte) naar beneden halen. Jouw paleizen zullen worden leeggeplunderd.”

Met het *naar beneden halen van kracht* wordt waarschijnlijk het verwoesten van torens, muren en vestingen bedoeld.

Deze profetie is in vervulling gegaan, toen de Assyriërs *de paleizen* van de rijken tussen 725 en 722 voor Christus *leegplunderden*.

12 Dit heeft Jahweh gezegd: “Zoals een herder vanuit de mond (= de muil) van de leeuw 2 poten (of 2 benen) wegrukt (of bevrijdt/redt) (vgl. 1Sam.17:34,35), of een stuk van een oor, zo zullen zonen van Israël worden weggerukt (of bevrijd/gered): zij die in Samaria zitten (of wonen) in (= op) een hoek van een rustbed en in (= op) zijde (of damast/Damascus) van een rustbank.”

De herder kan alleen nog de restanten van het dier redden, zodat hij kan bewijzen, dat het is verscheurd. Daardoor hoeft hij het dier niet te vergoeden (Ex.22:13). Zo zou een zeer klein restant van het Tienstammenrijk overblijven. Het zou zo weinig zijn, dat men zich kan afvragen, of er wel sprake van een echte bevrijding was. Het rijk in het noorden van het heilige land zou bijna van kop tot teen worden verslonden.

13 “Luistert en getuigt in (of met/door) het huis van Jakob!”, is het woord van de Heer Jahweh, de God van de (hemelse) legers:

Met *huis van* werd vaak iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.). *Het huis van Jakob*, was zijn gezin. Dat gezin groeide uit tot het volk Israël.⁴⁶ Met het huis van Jakob wordt hier vooral het Tienstammenrijk Israël bedoeld.⁴⁷ Daar ging het in de vorige verzen over, en het volgende vers gaat verder met de altaren van Betel. Toch konden de inwoners van het Tweestammenrijk Juda hier ook van leren (v.1).

In het tweede gedeelte van dit vers wordt de macht van de Here beschreven. Hij is de onveranderlijke God van hemel en aarde. Hij is zelfs de legeraanvoerder van de machtige hemelse legers.

14 “Ja, in (= op) de dag dat Ik de overtredingen van Israël vergeld (of zal vergelden), zal Ik [om/tegen/over/op] de altaren van Betel vergelden. De horens zullen van het altaar worden afgehakt. Ze zullen naar (= op) de aarde (of het land) vallen.”

Betel en Dan waren door koning Jerobeam I (932 – 911) van Israël gemaakt als centra voor de kalverendienst. In elk van die plaatsen zouden *de horens van het altaar worden afgehakt*. Bij

⁴⁶ Jakob kreeg van de Here ook de naam Israël (Gen.32:28).

⁴⁷ Het Tienstammenrijk met de hoofdstad Samaria wordt wel vaker met Jakob aangeduid (Mi.1:5).

sommige offers moest er bloed aan de horens worden gestreken. Die horens konden ook uitkomst bieden, als iemand met de dood werd bedreigd (1Kon.1:50, 2:28). Ze moesten volgens de voorschriften van de Here één geheel vormen met het altaar (Ex.27:2, 30:2). Als de horens zouden worden afgehakt, dan gingen essentiële functies van het altaar verloren, en zou de eenheid ervan verdwijnen. Het kwam er dus op neer, dat de altaren zouden worden verwoest.

Dit is ook gebeurd. De Assyriërs hebben de steden van het Tienstammenrijk geplunderd. Wat nog aan altaren en gewijde palen overeind stond, heeft koning Josia (640 – 609) van het Tweestammenrijk Juda laten stukslaan (2Kron.34:6,7).

15 “Ik zal het winterhuis op (of tegen) het zomerhuis stukslaan. De ivoren huizen zullen verloren gaan. Veel huizen zullen hun einde vinden”, is het woord van Jahweh.

In dit vers komt duidelijk de weelderige levensstijl van de rijken naar voren. Sommigen van hen bezaten zelfs 2 luxe huizen, één voor de winter en één voor de zomer. Ze leefden als vorsten (Jer.36:22). Bij ivoren huizen waren vooral de deurposten en vensters met ivoor versierd.

Tussen 725 en 722 voor Christus hebben de Assyriërs veel huizen leeggeplunderd en stukgeslagen (2Kon.17:4-6).

1 “Luistert naar dit woord, koeien van [de] Basan, die in (= op) de berg van Samaria zijn! (Jullie) d(i)e zwakken (= of armen) onderdrukken (of afpersen), en arm(lastig)en vertrappen. Jullie d(i)e tegen hun heren (= hun echtgenoten) zeggen: “Brengt (hier),⁴⁸ en (= zodat) wij zullen drinken!”

Deze profetie richt zich vooral tegen de vrouwen van rijke vorsten en ambtenaren. Zij werden *koeien van Basan genoemd*. Basan lag in het noordoosten van Israël. Het was bekend als een vruchtbaar gebied (Num.32:1, Deut.32:14, Ps.22:13, 68:16, Jes.2:13, Ezech.39:18). Het waren dus goed gevulde vrouwen.

Door hun mannen maar op te jagen om grote maaltijden met dure gerechten en dranken te organiseren, zetten zij hun echtgenoten aan om de zwakken in de samenleving en de armen nog meer uit te mergelen (vgl. Jes.3:12,16).

Jahweh is echter een beschermer van de zwakken (Ps.113:7, Jes.11:4). Hij wil, dat de mensen de armen goed en rechtvaardig behandelen (Ex.23:6,10,11, Deut.15:4,7-18).

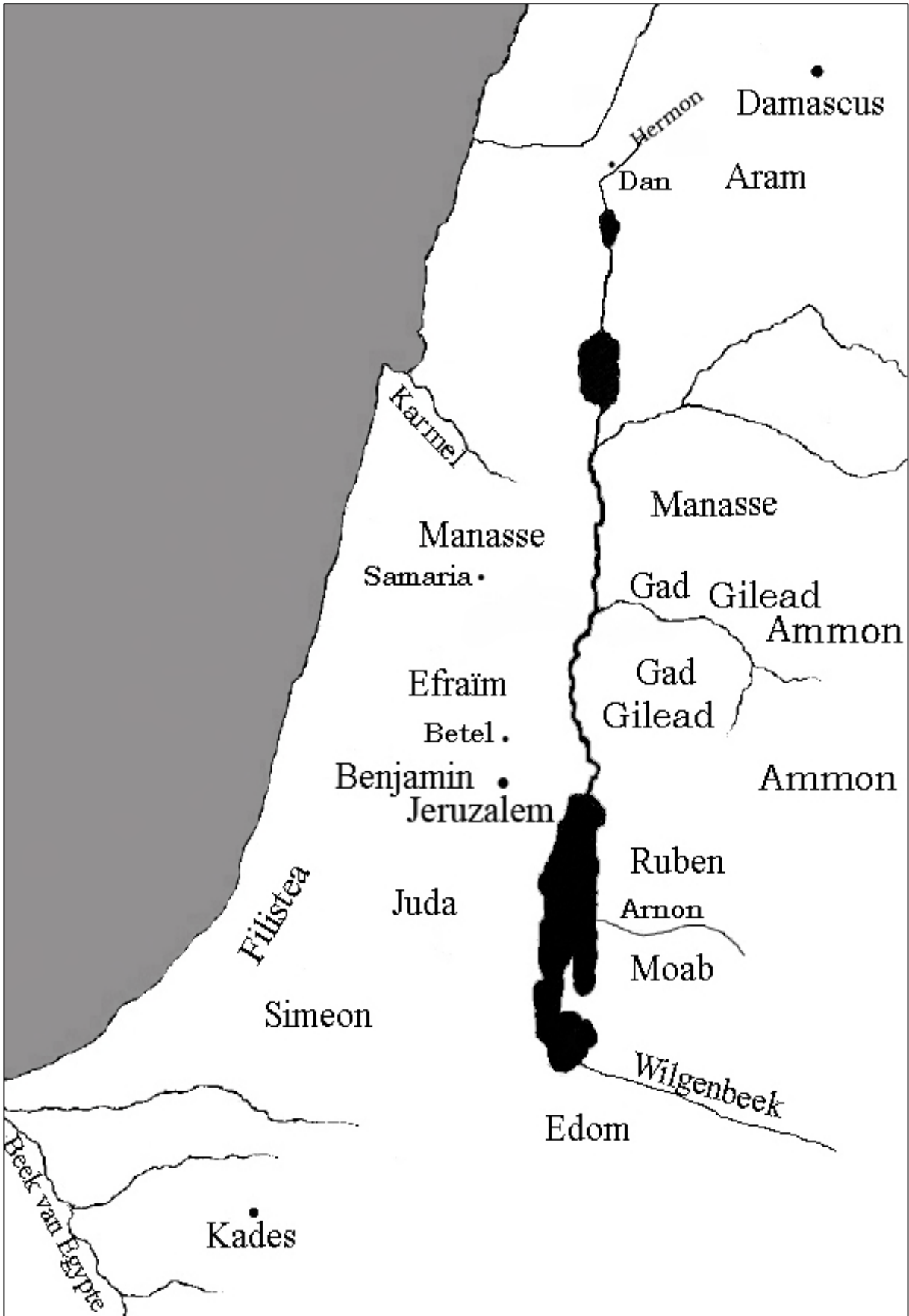
2 De Heer Jahweh heeft in (of met/door) (= bij) zijn heiligheid gezworen: “Ja (of (om)-dat/want) zie, de komende dagen voor (of over) jullie zal men (of hij) jullie met haken (of met stekels/(kleine) schilden) opheffen (of opnemen) (= optrekken), en jullie nakomeling(en) (of jullie achterste deel/einde) met vishaken.”

Ze zouden met een haak in hun neus worden afgevoerd, zoals een visser een vis met een haak naar zich toe trekt.

3 “[En] (door) bressen zullen jullie wegtrekken (of naar buiten gaan); ieder(e (vrouw) tegenover haar (of voor haar ogen/op afstand van haar) (= de ene vrouw na de andere). Jullie zullen (weg)geworpen worden⁴⁹ naar (of in de richting van) de Hermon”, is het woord van Jahweh.

⁴⁸ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *Breng* (enkelvoud). Op grond van de Griekse handschriften, de enige Dode Zeerol met fragmenten van dit vers(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *Brengt* (meervoud) gekozen. Het gaat in dit gedeelte over meerdere vrouwen en mannen.

⁴⁹ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier een vreemde vorm van het (werk)woord (*weg)werpen*. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor *Jullie zullen (weg)geworpen worden* gekozen. In de Dode Zeerollen is vers 3 helaas verloren gegaan.

De berg Hermon ligt aan de grens in het noordoosten van Israël. De weelderige vrouwen zouden in die richting worden afgevoerd. Dat was in de richting van het Assyrische rijk. Zo is dat ook in vervulling gegaan. Tussen 725 en 722 zijn al die goed gevulde rijke vrouwen naar Assyrië gedeporteerd.

3. Israëls onbekeerlijkheid.

Hoofdstuk 4:4-13

4 “Komt naar Betel en zondigt; naar Gilgal om nog veel meer te zondigen! Brengt ’s morgens jullie offers; voor 3 dagen je tienden!”

5 “Ontsteekt een dankoffer van gezuurd brood, en kondigt vrijwillige offers aan! Laat het horen! Ja, zo hebben jullie het graag gewild, zonen van Israël”, is het woord van de Heer Jahweh.

6 “Zelfs heb Ikzelf jullie schone tanden gegeven in al jullie steden, en broodgebrek in al jullie woonplaatsen, maar jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

7 “Zelfs heb Ikzelf bij jullie nog wel 3 maanden voor de oogst de regen onthouden. Ik heb het laten regenen op de ene stad, en op de andere stad laat Ik het niet regenen. Het ene stuk land wordt beregend, en het stuk waarop het niet regent, droogt uit.

8 Twee, drie steden hebben naar één stad gezworven om water te drinken, en zij zijn niet voldaan, maar jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

9 “Ik heb jullie geslagen met korenbrand en met meeldauw. De sprinkhaanlarve vreet jullie talrijke tuinen, wijngaarden, vijgenbomen en olijfbomen op, maar jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

10 “Ik heb de pest naar jullie gestuurd, zoals in Egypte. Ik heb jullie jonge mannen met het zwaard gedood bij het buitmaken van jullie paarden. Ik liet de stank van jullie mensenmenigten in jullie neus opstijgen, maar jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

11 “Ik heb jullie ondersteboven gekeerd, zoals God Sodom en Gomorra ondersteboven heeft gekeerd. Jullie werden als een stuk brandhout, dat uit het vuur is weggerukt, maar jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

12 “Daarom zal Ik zo met jou doen, Israël. Daarom ja, zal Ik dit met jou doen: wees voorbereid om jouw God te ontmoeten, Israël!”

13 Ja zie, de Vormgever van de bergen, en de Schepper van de wind maakt aan de mensen bekend, wat zijn gedachte is. De Maker van de morgenstond na de duisternis, de Betreder over de hoogten van de aarde, is Jahweh. God van de hemelse legers is zijn naam.

4 “Komt naar Betel en zondigt; naar Gilgal (= Steenkring/draaien) om nog veel meer te zondigen! Brengt ’s morgens jullie (slacht)offers; voor 3 dagen je tienden!”

In dit gedeelte worden niet alleen de rijken aangesproken, maar het hele ongehoorzame volk. Ze worden spottend aangemoedigd om nog meer te zondigen.

Betel lag op de zuidgrens van het Tienstammenrijk. Daar stond één van de gouden kalveren.

Gilgal lag tussen de Jordaan en Jericho (Joz.4:19). Er was ook een plaats Gilgal, dat ten noordwesten of ten westen van Betel moest liggen, want de profeet Elia ging van Gilgal naar Betel, en van Betel naar Jericho, en daar vandaan naar de Jordaan (2Kon.2:1-8). Waarschijnlijk gaat het hier over Gilgal ten (noord)westen van Betel. Het was een middelpunt van afgoderij (Richt.3:19, Hos.4:15, Am.5:5). Offers mochten trouwens alleen in Jeruzalems tempel worden gebracht (Deut.12:5,6)

De *tienden* moesten ieder jaar worden opgebracht (Lev.27:30,32, Deut.14:22-29). Waarschijnlijk gaat het hier om het verzamelen van de tienden in het 3^e jaar voor de armen en de

zwakken in de samenleving (Deut.14:28,29, 26:12). Sarcastisch raadde de profeet de Israëlieten aan om dat eens in de 3 dagen te doen.

5 “[En] ontsteek(t) (of offer(t))⁵⁰ een dank(offer) van(uit) gezuurd (brood), en kondigt (of roept) vrijwillige offers aan (of uit)! Laat het horen! Ja (of inderdaad/(om)dat/want), (juist) zo hebben jullie (het) graag gewild, zonen van Israël”, is het woord van de Heer Jahweh.

De spottende toon is ook in dit vers te horen. Offert maar veel en onwettig door. Bij deze offers werden namelijk het vlees en de ongezuurde broden opgegeten (Lev.2:11, 7:11-21).

Het dankoffer (of Het lofoffer) en het vrijwillige offer vormden samen met het gelofteoffer de groep vredeoffers (Lev.7:11-21). Bij de vredeoffers werden de vette stukken van het vlees verbrand. De rest van het dier werd opgegeten (Lev.3, 7:11-15). Het ligt voor de hand, dat tijdens de maaltijd ook de naam van de Here werd geloofd en gedankt. Een deel van het vredeoffer was voor de priesters (Lev.7:28-34).⁵¹

6 “[En] zelfs (of ook) heb Ikzelf jullie schone tanden gegeven in al jullie steden, en broodgebrek in al jullie woonplaatsen, en (= maar) jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

De tanden waren schoon gebleven, omdat er niet gegeten werd, want er was onvoldoende eten. Toch bekeerden ze zich niet (vgl. Lev.26:26).

7 “[En] zelfs (of ook) heb Ikzelf van(wege) (of vanuit) (= bij) jullie in nog (= nog wel) 3 maanden voor de oogst de regen onthouden. [En] Ik heb (het) laten regenen op de ene stad, en op de ene (= de andere) stad laat Ik (het) niet regenen. Het ene stuk (land) wordt beregend, en het stuk waarop [haar] het (of zij) niet regent, droogt uit (of op).

Er was een grote droogte gekomen. Daar had God al eerder via Mozes voor gewaarschuwd, als de Israëlieten structureel ongehoorzaam zouden zijn (Lev.26:19,20, Deut.28:23,24).

Voor de opbrengst van het land is het juist extra nadelig, als 3 maanden voor de oogst de regen uitblijft. De oogst begint in mei. Dat betekent dus, dat het met ingang van februari niet meer regende tot de oogsttijd. Als deze zogenaamd late regen van de maanden maart en april uitblijft, dan komt er van de oogst heel weinig terecht.

Terwijl de profeet Amos deze boodschap bracht, liet de Here duidelijk zien, dat Hij de droogte veroorzaakte, doordat Hij het op de ene plaats wel liet regenen, en op de andere plaats niet. Dat is heel uitzonderlijk.

8 “[En] twee, drie steden hebben naar één stad gezworven (of gewankeld/gewaggeld) om water te drinken, en zij zijn niet voldaan (of verzadigd), en (= maar) jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

Door de grote droogte was niet alleen de oogst mislukt, maar was er eveneens een tekort aan drinkwater ontstaan. De mensen wankelden van de ene plaats naar de andere, maar bijna niemand kon aan voldoende drinkwater komen. In dat warme gebied is een gebrek aan water nog erger, dan een tekort aan eten. Ook de langdurige dorst leidde echter niet tot hun bekering.

9 “Ik heb jullie geslagen met korenbrand en met meeldauw. De (sprinkhaan)larve (of De verslinder) vreet (of eet ... (op)) jullie talrijke tuinen, wijngaarden, vijgen(bomen) en olijfbo-

⁵⁰ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat dit woord in het enkelvoud. Op grond van de Griekse handschriften(, de Vulgaat) en het tekstverband is voor het meervoud gekozen.

In de Dode Zeerollen is dit gedeelte verloren gegaan.

⁵¹ Het vredeoffer is daarbij de voorloper van het (nieuwtestamentische) heilig avondmaal (vgl. Jes.25:6), en van de bruiloftsmaal van het Lam (Op.19:9).

men (of olijven) op, en (= maar) jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

Korenbrand en meeldauw zijn 2 schimmelziekten. Ook deze 2 straffen had Mozes al aangekondigd (Deut.28:22, vgl. 1Kon.8:37). *Korenbrand* komt voor bij graan. Het is een ziekte waardoor de geelbruine graankorrel zwart wordt. Het lijkt, alsof die korrel heeft gebrand. De zwarte graankorrel is eveneens giftig. Als die giftige korrels worden meegemalen met het goede graan, en van dat meel brood wordt gebakken, kun je van dat brood ziek worden, en zelfs doodgaan. Bij *meeldauw* komen er grijze schimmelvlekken op de plant. De schimmel onttrekt bouwstoffen aan het gewas, waardoor het minder goed groeit, en minder opbrengt.

Wat er dan nog van de rest van de oogst was overgebleven, *vraten de sprinkhaanlarven op*, maar de Israëlieten bekeerden zich niet (Deut.28:42).

10 “Ik heb de pest onder (of in) (= naar) jullie gestuurd, in de weg van (= , zoals in) Egypte. Ik heb jullie jonge mannen met (of door/in) het zwaard gedood bij (of tijdens/met) het buitmaken (of het gevangen nemen) van jullie paarden. Ik liet de stank van jullie (mensen)mengingen (of jullie nederzettingen/(leger)kampen) [en] in jullie neus opstijgen (of omhoog gaan), en (= maar) jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

Ook voor straffen als *de pest* en *het zwaard* had Mozes al gewaarschuwd. (Lev.26:25).⁵² Het was bekend, dat de pest in *Egypte* veel slachtoffers kon maken (Deut.7:15, 28:60, Jer.42:17, 44:13).

Jonge mannen waren door het zwaard gedood, en de paarden die werden gebruikt in de strijd, waren ze kwijtgeraakt. De talloze lijken van de mensen waren onbegraven blijven liggen, waardoor het verschrikkelijk stonk. Toch bleef opnieuw de bekering uit.

11 “Ik heb [onder/in] jullie ondersteboven gekeerd, (zo)als het ondersteboven keren van God met Sodom en met Gomorra (= (zo)als God Sodom en Gomorra ondersteboven heeft gekeerd). Jullie werden (of waren) (zo)als (een stuk) brandhout (of brandend houtskool), (dat) (van)uit de brand (= het vuur) is weggerukt, en (= maar) jullie hebben je niet tot Mij bekeerd”, is het woord van Jahweh.

Het maken van een gebied als *Sodom* en (als) *Gomorra* was vooral spreekwoordelijk bedoeld (vgl. Deut.29:22,23, Jes.1:7-9, 13:19, Jer.49:18, 50:40, Zef.2:9, enz.). Het betekende, dat het land totaal verwoest was (vgl. Gen.19:1-29). Vijandelijke legers hadden het gebied geplunderd en in brand gestoken. Slechts een klein deel van het volk was overgebleven als *een stuk brandhout dat uit het vuur is weggerukt*. Ondanks dit alles heeft het volk zich niet bekeerd.

Deze rampen gebeurden tijdens de regering van koning Jehu (842 – 814) en zijn opvolger Joahaz (814 – 799). In die tijd veroverde de wrede koning Hazaël (842 – 796) van Aram het gebied ten oosten van de Jordaanrivier (2Kon.10:32,33, 13:3,7,22). Daarbij liet hij vestingen verbranden, *jonge mannen met het zwaard doden*, zuigelingen verpletteren, en zwangere vrouwen openrijten (2Kon.8:11,12).

Die onderdrukking van de Arameeërs was zo zwaar, dat zelfs de ongehoorzame koning Joahaz de hemelse Vader bad om hulp. Omdat God medelijden had met zijn volk, verhoorde Hij dit gebed. (2Kon.13:2-5). Onder de opvolgers van koning Joahaz: koning Joas (799 – 783) en

⁵² De pest kon heel goed het gevolg zijn van overtreding van de reinigingswetten. Alles wat maar onrein was, moest buiten het bewoonde gebied worden verbrand of begraven (b.v. Ex.29:14, Lev.10:4,5, Deut.23:12). Voor onreine ratten die met hun vlooiën een belangrijke rol spelen in de verspreiding van de pest, was bij gehoorzame Israëlieten vrijwel niets te halen. Ook mensen met ernstig besmettelijke ziekten mochten niet bij de anderen blijven wonen (Lev.13:45,46, Num.5:1-4).

koning Jerobeam II (783 – 748) werden al de verloren gebieden heroverd (2Kon.13:23-25, 14:25-27). In de dagen van de profeet Amos was dus de oude situatie hersteld.

Hoewel God genadig was geweest voor zijn volk, *bekeerde het overgrote deel van de Israëlieten zich niet*. Dit kon niet goed blijven gaan.

12 “Daarom (of Hierom/Welnu) zal Ik zo tegen (of voor/aan) (= met) jou doen (of handelen/maken), Israël. Daarom (of Omdat) ja (of inderdaad/(om)dat/want), zal Ik dit tegen (of voor/aan) (= met) jou doen (of maken/handelen): wees voorbereid (of sta klaar) om jouw God te ontmoeten, Israël!”

Omdat het overgrote deel van het volk zich niet bekeerde, zou het met de Here worden geconfronteerd. Zwaardere tegenslagen dan in het recente verleden zouden de ondankbare en egoïstische Israëlieten treffen. Deze profetie was vooral bedoeld voor de enkeling die wel van God hield, en Hem diende; en als een waarschuwing voor het Tweestammenrijk Juda.

13 Ja (of inderdaad/(om)dat/want) zie, de Vormgever (of de Vormer) van de bergen, en de Schepper van de wind maakt aan de mens(heid) (= de mensen) bekend (of vertelt aan de mens(heid) (= de mensen)), wat (of hoe) zijn gedachte is. De Maker van de morgenstond (of de dageraad) van (= na) de duisternis, de (Be)treder over (of op) de hoogten van de aarde (of van het land), is Jahweh. God van de (hemelse) legers is zijn naam.

Dit gedeelte eindigt met het prijzen van Gods grote naam. Deze lofprijzing geeft ook aan, dat Jahweh machtig genoeg is om zijn straffen uit te voeren. Degene die *de hoogten* en de bergen in handen heeft, is in de positie om het land te beheersen (Deut.32:13, Ps.18:34, Jes.58:14, Mi.1:3,4).

Al deze vreselijke slagen van de Here hebben het Tienstammenrijk getroffen. Eerst veroverde de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) het noordelijke rijk Israël. De stammen in het noorden en ten oosten van de Jordaan werden naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26). Omdat het restant van het Tienstammenrijk zich nog niet bekeerde, trokken in 725 de legers van de Assyrische koning het noordelijke rijk Israël door. Ze namen mensen gevangen, en voerden die in ballingschap naar hun land. Na een belegering van 3 jaren veroverde koning Sargon II (722 – 705) in 722 de hoofdstad Samaria. Toen werd de rest van het Tienstammenrijk naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:5,6, Jes.5). Sinds 722 was het noordelijke deel van het heilige land verwoest en vrijwel leeg.⁵³

⁵³ Volgens een bericht van de Assyrische koning Sargon II (722 – 705) zou hij de stad Samaria wel hebben ingenomen, maar zou hij die niet hebben verwoest. Integendeel zelfs. Nadat hij 27.280 mensen uit de hoofdstad van het Tienstammenrijk naar Assyrië had gedeporteerd, zou hij Samaria hebben herbouwd. Hij zou mensen uit andere volken erheen hebben gebracht, en de stad groter hebben gemaakt, dan voor die tijd.

Zie Hallo W.W. en Lawson Younger Jr. K., *The Context of Scripture*, deel 2, Boston/Leiden, 2003, pag. 295 en 296.

Een groot deel van dit bericht is echter niet geloofwaardig. Een sterke stad die de Assyriërs 3 jaren lang moesten belegeren om die te kunnen veroveren (2Kon.17:5,6), zou groter worden gemaakt, en worden herbouwd. Daarmee zouden de Assyriërs hun eigen positie in gevaar kunnen brengen. Na de verovering van Samaria was die stad van haar kracht beroofd. Toen ongeveer een eeuw later de macht van het Assyrische rijk afbrokkelde, kon de Judese koning Josia (640 – 609) ongestraft het gebied in het noorden van het heilige land binnenvallen. Hij verwoestte daar alle offerhoogten en tempels, en hij liet de onwettige priesters doden (2Kon.23:15-20). Zonder de bescherming van Assyrië stelde de macht van de stad Samaria en het gebied in het noorden dus vrijwel niets meer voor.

Over de mensen uit andere volken, die Sargon II naar Samaria zou hebben gebracht, lezen we in de Bijbel niets. Misschien is hij daar (kleinschalig) mee begonnen, maar de latere inwoners van Samaria gaven zelf aan, dat ze door Esarhaddon (681 – 669) en zijn opvolger Assurbanipal (= Asnappar) (669 – 627) daarheen zijn gedeporteerd (Ezra 4:1,2,10).

4. God waarschuwt Israël.

Hoofdstuk 5

- 1 “Luistert naar dit woord dat Ik over jullie aanhef: een klaaglied, huis van Israël.”
- 2 Gevallen is zij. De jonge vrouw Israël zal niet weer opstaan. Zij is neergeworpen op haar grond. Er is niemand die haar opricht.
- 3 Ja, dit heeft de Heer Jahweh gezegd: “De stad die met 1000 uittrekt, zal er 100 overhouden, en die met 100 uittrekt, zal er 10 overhouden voor het huis van Israël.”
- 4 Ja, dit heeft Jahweh tegen het huis van Israël gezegd: “Zoekt Mij, en leeft!”
- 5 “Jullie moeten Betel niet zoeken, en jullie moeten niet naar Gilgal komen. Jullie moeten niet over Berseba gaan, want Gilgal zal zeker in ballingschap gaan, en Betel zal tot niets worden.”
- 6 Zoekt Jahweh, en leeft! Anders zal Hij als het vuur het huis van Jozef binnendringen. Hij zal het verteren, en er zal geen blusser zijn voor Betel,
- 7 en de mensen die recht in alsem veranderen, en rechtvaardigheid op de aarde hebben laten liggen.
- 8 De Maker van de Plejaden en de Orion, die de schaduw van de dood verandert in de morgen, en die de dag zo donker maakt als de nacht. Die naar de wateren van de zee roept, en ze over de oppervlakte van de aarde uitgiet. Jahweh is zijn naam.
- 9 Die verwoesting laat uitbarsten over de sterke, zodat verwoesting komt over de vesting.
- 10 Zij haten, wie in de poort bestraft, en ze verafschuwen, wie in oprechtheid spreekt.
- 11 Welnu, doordat jullie de arme vertrappen, en jullie van hem een heffing in koren wegnemen, hebben jullie huizen van uitgehakt steen kunnen bouwen, maar jullie zullen er niet in wonen. Jullie hebben begeerlijke wijngaarden kunnen planten, maar jullie zullen de wijn ervan niet drinken.
- 12 “Ja, Ik heb geweten van jullie talrijke overtredingen, en van jullie ontelbare zonden. Benauwers van de rechtvaardige mensen, aannemers van steekpenningen, hebben het recht van de armen in de poort gebogen.”
- 13 Daarom zwijgt de verstandige in die tijd, want het is een tijd van het kwaad.
- 14 Zoekt het goede en niet het kwade, zodat jullie zullen leven! Dan zal Jahweh, de God van hemelse legers, met jullie zijn, zoals jullie hebben gezegd!
- 15 Haat het kwade, en houdt van het goede! Handhaaft het recht in de poort! Misschien zal Jahweh, de God van de hemelse legers, genadig zijn voor het restant van Jozef.
- 16 Welnu, dit heeft Jahweh gezegd, de God van de hemelse legers, de Heer: “Op alle pleinen zal geweeklaag zijn, en op alle straten zullen ze zeggen: “Ach, ach!” Ze zullen de akkerbouwers oproepen om te rouwen, en bij de klaagzangers zal geweeklaag zijn.”
- 17 “In alle wijngaarden zal geweeklaag zijn, wanneer Ik door jouw midden zal passeren”, heeft Jahweh gezegd.
- 18 Wee hun, die verlangen naar de dag van Jahweh! Waarom zal dit voor jullie de dag van Jahweh zijn? Donker zal hij zijn, en niet licht.
- 19 Als een man zal vluchten voor een leeuw, zal hij een beer tegenkomen. Als hij het huis zal binnenkomen, zal hij met zijn hand tegen de muur leunen. Een slang zal hem bijten.

20 Zal de dag van Jahweh niet donker zijn, en niet licht; somber en zonder glans?

21 “Ik heb jullie feesten gehaat, Ik heb ze veracht, en Ik kan jullie plechtige samenkomsten niet luchten,

22 want als jullie voor Mij brandoffers en jullie graanoffers brengen, bevalt Mij dat niet. Een vredeoffer van jullie vetgemeste dieren wil Ik niet aankijken.”

23 “Doe het lawaai van jouw liederen van Mij weg! Naar het gemusiceer van je psalterions zal Ik niet luisteren.”

24 “Het recht moet uitrollen als het water, en rechtvaardigheid als een krachtige waterstroom.”

25 “Hebben jullie 40 jaren in de woestijn voor Mij slachtoffers en een graanoffer gebracht, huis van Israël?”

26 “Jullie zullen de tabernakel van jullie Moloch wegdragen, en het voetstuk van jullie beelden; de ster van jullie afgod, die jullie voor jezelf hebben gemaakt.”

27 “Ik zal jullie in ballingschap voeren, voorbij Damascus”, heeft Jahweh gezegd. God van de hemelse legers is zijn naam.

1 “Luistert naar dit woord dat Ik over jullie aanhef: een klaaglied, huis van Israël.”

Met *huis van* werd vaak iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.). Het huisgezin van *Israël*, dat is van *Jakob* (Gen.32:28), was zijn gezin, en iedereen die daarbij hoorde. Dat gezin groeide uit tot het volk Israël. Met de woorden *huis van Israël* hier vooral het Tienstammenrijk Israël bedoeld (vgl. Am.3:13^a),⁵⁴ want daar gaat het in dit hoofdstuk over (Zie vooral v.7 met uitleg.).

2 Gevallen is zij. De jonge vrouw (of de maagd) Israël zal niet weer (of meer) opstaan. Zij is neergeworpen (of achtergelaten/verlaten) op haar grond. Er is niemand (die) haar opricht (of haar laat opstaan).

Bij een dode werd in die tijd *een klaaglied* gezongen. Het Tienstammenrijk Israël werd vergeleken met een *jonge vrouw* die was gestorven. Ze was door een vijand neergeslagen, en *niet iemand zou haar helpen om op te staan*.

Hierbij profeteerde Amos over een toekomstige periode, alsof die al voorbij zou zijn. Vanaf het volgende vers wordt voor die toekomstige periode de toekomstige tijd gebruikt.

3 Ja, (of (om)dat/want) dit heeft de Heer Jahweh gezegd: “De stad die met 1000 uittrekt, zal er 100 overhouden, en die met 100 uittrekt, zal er 10 overhouden voor het huis van Israël.”

Israël zou door een vijandelijke macht worden overwonnen. Daarbij zou het leger worden gedecimeerd. Er zou heel weinig van overblijven.

4 Ja, (of (om)dat/want) dit heeft Jahweh tegen het huis van Israël gezegd: “Zoekt Mij, en leeft!”

Toch was er nog redding mogelijk, als het volk zich maar bekeerde. De meeste profetieën van God zijn voorwaardelijk (vgl. Jer.18:7-10). Het bovenstaande vonnis van de Here stond alleen vast, als het volk doorging op de ingeslagen weg. In plaats daarvan moesten de Israëlieten Jahweh dienen, zoals Hij dat wil.

5 “Jullie moeten (of zullen) Betel (= Huis van God) niet (op/onder/ver)zoeken (of raad-

⁵⁴ Het Tienstammenrijk met de hoofdstad Samaria wordt wel vaker met Jakob aangeduid (Mi.1:5).

plegen), en jullie moeten (of zullen) niet (naar) Gilgal (= Steenkring/draaien) komen. [En] jullie moeten (of zullen) niet over (of door/langs/voorbij) Berseba (= Put van de zeven/Put van de eed) gaan (of niet Berseba passeren), want (of (om)dat/Ja,) Gilgal zal zeker in ballingschap gaan, en Betel zal tot(aan) (of als/voor) niets (of ongerechtigheid) worden (of zijn).”

De naam *Betel* betekent *Huis van God*. De plaats Betel lag op de zuidgrens van het Tienstammenrijk. Daar stond één van de gouden kalveren.

Gilgal lag tussen de Jordaan en Jericho (Joz.4:19). Er was ook een plaats Gilgal, dat ten noordwesten of ten westen van Betel moest liggen, want de profeet Elia ging van Gilgal naar Betel, en van Betel naar Jericho, en daar vandaan naar de Jordaan (2Kon.2:1-8). Waarschijnlijk gaat het hier over Gilgal ten (noord)westen van Betel. Het was een middelpunt van afgoderij (Richt.3:19, Hos.4:15). Daar hadden de Israëlieten dus niets te zoeken.

Berseba lag niet in het gebied van het Tienstammenrijk, maar helemaal in het zuiden van het Tweestammenrijk Juda. Toch hoorde het eigenlijk wel bij het Tienstammenrijk, want het gebied was toegewezen aan de stam Simeon, één van de stammen van het Tienstammenrijk (Joz.19:1,2). De Israëlieten gingen op bedevaart naar Berseba (Am.8:14). Waarschijnlijk was daar een heilige plaats waar zogenaamd de Here werd gediend, maar deze eredienst werd door Hem in elk geval niet op prijs gesteld.

De profeet voorspelde, dat Gilgal en Betel, de 2 plaatsen die in het Tienstammenrijk lagen, zouden worden verwoest.

6 (Onder/Ver)zoekt (op) (of Raadpleegt) Jahweh, en leeft! Anders zal Hij als het vuur het huis van Jozef doorbreken (of komen over) (= binnendringen). Hij zal het (of haar) (= Betel)⁵⁵ verteren (of (op)eten), en er zal geen blusser zijn voor Betel,

7 (en de mensen) d(i)e recht naar (of tot) (= in) alsem veranderen (of omvormen), en rechtvaardigheid naar (of tot) (= op) de aarde (of het land) hebben laten (neer)liggen (of laten rusten).

Jozef was de vader van Efraïm en Manasse, de 2 belangrijkste en grootste stammen in het Tienstammenrijk (Gen.48, Joz.14:4, 17:17,18). Hij wordt hier als de vertegenwoordiger van de 10 stammen in het noorden genoemd. Betel lag in het gebied van de stam Efraïm.

Als de Israëlieten zich niet zouden bekeren, dan zou een vijandelijke macht de stad Betel in brand steken, en niemand zou die brand (kunnen) blussen. Als God niet helpt, wie zal het dan wel doen?

Ze veranderen het recht in alsem. Alsem wordt gebruikt voor de drank Absint. Het is een plant met een bittere giftige stof die ziekten kan veroorzaken (vgl. Spr.5:4, Op.8:11). Het recht is dus verziekt, en dat heeft een bittere nasmaak voor oprechte en eerlijke mensen.

8 De Maker van de Plejaden en de Orion,⁵⁶ [en] (die) de schaduw van de dood verandert (of omvormt) naar (of tot) (= in) de morgen (of de ochtend), en d(i)e de dag (zo) donker maakt (als) de nacht. Die naar de wateren van de zee roept, en ze over (of boven/op) het gezicht (= de oppervlakte) van de aarde (of het land) uitgiet. Jahweh is zijn naam.

De Here heeft macht over dag en nacht, en over leven en dood. Hij laat het water van de zee verdampen, en giet het in de vorm van regen uit over de aarde.

⁵⁵ Het (voornaam)woord *het* verwijst niet naar het mannelijke *huis van Jozef*, maar naar het vrouwelijke *Betel*. In de Hebreeuwse taal zijn steden vrouwelijk.

⁵⁶ *De Plejaden* is het Zevengesternte, een sterrengroep in het sterrenbeeld van de Stier. Daarvan zijn met het blote oog maar 6 tot 9 sterren zichtbaar. Eigenlijk bestaat deze sterrengroep uit veel meer sterren. *De Orion* is ook een sterrenbeeld (vgl. Job 9:9, 38:31).

Opnieuw wordt de naam van de hemelse Vader en zijn almacht geprezen. Hij is de onveranderlijke en eerlijke God. Jahweh is zijn naam.⁵⁷ Ondanks zijn grote liefde, laat Hij niet met zich sullen.

9 D(i)e verwoesting (of geweld/vernieling) laat uitbarsten over de sterke, en (= zodat) verwoesting (of geweld/vernieling) komt over de vesting(stad).

Hij heeft de macht om te verwoesten, en geen mens of menselijke bouwwerken kunnen tegen zijn kracht standhouden.

10 Zij haten,⁵⁸ (wie) in de poort bestraft (of beslist/berispt), en ze verafschuwen, (wie) in oprechtheid (= heilzaam/onkreukbaar/volkomen) spreekt.

Bij dit vers gaat het weer verder over de mensen die het recht aan hun laars laptten. In de poort werden in die tijd vaak de rechtszaken gevoerd (Deut.21:19, 2Sam.15:2, Spr.14:19, Jes.29:21, Zach.8:16). Eerlijke en oprechte mensen werden meestal verafschuwed en gehaat.

11 Welnu (of Daarom), doordat jullie [op/over] de arme (of de zwakke) vertrappen, en jullie van(uit) hem een heffing in koren (of graan) (weg/af/in)nemen, hebben jullie huizen van uitgehakt steen gebouwd (= kunnen bouwen), en (= maar) jullie zullen er niet in wonen. Jullie hebben begeerlijke wijngaarden gepland (= kunnen planten), en (= maar) jullie zullen hun wijn (= zullen de wijn ervan) niet drinken.

Bij de heffingen van het koren is het waarschijnlijk, dat het gaat over het afbetalen van schulden met de rente. In de Oudheid waren de rentepercentages vaak hoog. In Babel werd voor geleend koren veelvuldig een rente van 40% betaald.⁵⁹

Huizen van uitgehakte stenen waren erg duur. Alleen de rijke mensen konden zich dat veroorloven (vgl. Jes.9:9). Daarvan zouden die mensen niet lang meer plezier hebben, want ze zouden door de Assyriërs vanaf 725 tot en met 722 in ballingschap worden gevoerd.

12 “Ja, (of (om)dat/want) Ik heb geweten van (of gekend) jullie talrijke (of vele) overtredingen, en van jullie ontelbare (of talrijke/machtige/krachtige) zonden. Benauwers (of Tegenstanders) van de rechtvaardige (mens(en)), (aan)nemers van steekpenningen (of losgeld), hebben (het recht van) de arm(lastig)en in de poort (neer)gebogen (of weggestoten).”

Bij de rechtspraak in de poort werden rechters door de rijken omgekocht, en de armen hadden dus geen schijn van kans op een eerlijke uitspraak (Ex.23:6). Om dit te voorkomen, was het aannemen van steekpenningen of losgeld door de Here streng verboden (Num.35:31,32, Deut.16:19, 1Sam.12:3).⁶⁰

13 Daarom (of Welnu) zwijgt de verstandige in die tijd, want (of (om)dat/Ja,) het (of zij) is een tijd van het kwaad (of van slechtheid).

⁵⁷ Met *Jahweh* wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.

De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens op deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

⁵⁸ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *Zij hebben gehaat*. Op grond van (de Vulgaat en) het tekstverband is voor *Zij haten* gekozen. Hoogstwaarschijnlijk is de kleine Jod (◌) voor het werkwoord tijdens het overschrijven over het hoofd gezien. (In de Dode Zeerollen is dit vers helaas verloren gegaan.)

⁵⁹ Zie hiervoor ook Ridderbos J., Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 1, Hosea - Amos, 4^e druk, z.j., pag. 215.

⁶⁰ Er mocht alleen losgeld worden betaald, als iemand door een stotige stier was gedood (Ex.21:29-32).

In slechte tijden zitten de dwazen aan het roer, en zwijgen de verstandige mensen. Aan hen wordt zoveel mogelijk het woord ontnomen.

14 (Onder)zoekt (of Raadpleegt) het goede en niet het kwade (of het slechte), zodat jullie zullen leven! [En] dan (of daarom/(juist) zo) zal Jahweh, de God van (hemelse) legers, met jullie zijn, zoals jullie hebben gezegd.

Ze zeiden wel, dat God met hen was, maar dat was niet zo. Dat leek misschien wel zo, want Hij had ze van de Syriërs verlost (2Kon.14:25-27). Hij wilde ze niet door de Syriërs laten uitroeien. De Here wilde ze door zijn liefde aansporen om Hem te dienen, maar ze hielden niet van Hem, en ook niet van elkaar. Daarom leefden de rijken tijdelijk wel in voorspoed, maar daar zou binnenkort een einde aan komen.

15 Haat het kwade (of het slechte), en houdt van het goede! [En] biedt het recht aan (= handhaaft het recht) in de poort! Misschien zal Jahweh, de God van de (hemelse) legers, genadig zijn voor het restant (of het overblijfsel) van Jozef.

Amos durfde eigenlijk al niet meer op Jahwehs vergeving te hopen, maar *misschien zou Hij genadig zijn voor het restant van Jozef*.

Omdat het nageslacht van *Jozef* het meest talrijk was in het noorden van Israël, wordt hij hier als vertegenwoordiger van het Tienstammenrijk genoemd (vgl. v.6).

16 Welnu (of Daarom/(Juist) zo), dit heeft Jahweh gezegd, de God van de (hemelse) legers, de Heer: “In (= Op) alle pleinen zal ge(wee)klaag zijn, en in (= op) alle straten zullen ze zeggen: “Ach, ach!” Ze zullen de akkerbouwer(s) (of de boer(en)) (op)roepen (om hulp) naar (of tot/bij) de rouw (= om te rouwen), en bij (of tot/naar) de kenner(s) van klagen (of treuren) (= bij de klaagzanger(s)) zal ge(wee)klaag zijn.”

Zowel in de steden als op het platteland zouden de mensen treuren en klagen. Het onheil zou het hele Tienstammenrijk treffen.

17 “[En] in (of door/met) alle wijngaarden zal ge(wee)klaag zijn, wanneer (of want/(om)-dat/Ja,) Ik door (of in/met) jouw midden zal passeren (of voorbij gaan/langsgaan/doorgaan)”, heeft Jahweh gezegd.

De Here zou wel vijandige heidense legers gebruiken, maar het onheil zou van Hem komen.

18 Wee hun, d(i)e verlangen (of uitzien) naar de dag van Jahweh! Waarom (of Waartoe) zal dit voor jullie de dag van Jahweh zijn? Donker zal hij zijn, en niet licht.

Men verwachtte in die tijd van *de dag van Jahweh* de definitieve verlossing van alle vijanden. Het tegendeel zou echter gebeuren. De dag van Jahweh is een motief dat vaker in de Bijbel voorkomt.⁶¹ Met die dag wordt niet één bepaalde gebeurtenis bedoeld, maar een tijd waarin de berechting van de Here komt.⁶² De betekenis van dit motief is dus afhankelijk van de context en het tekstverband.

⁶¹ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

⁶² De profeet Jesaja bedoelde met *de dag van Jahweh* de geleidelijke ondergang van Babel door de Perzische koningen Kores II (559/538 – 529) en Xerxes I (485 – 465) (Jes.13:6,9). Jeremia gaf daarmee de stapsgewijze

19 [Zo]als een man (of iemand/ieder(een)) zal vluchten vanuit (= voor) [het gelaat van] een leeuw, zal hij een beer tegenkomen (of ontmoeten). (Als) hij het huis zal (binnen)komen, zal hij (met) zijn hand tegen (of over/op) de muur leunen (of leggen). Een slang zal hem bijten.

Als iemand aan het ene gevaar zou weten te ontsnappen, dan zou hij door iets anders toch nog omkomen. Vluchten zou zinloos zijn, want het gevaar zou overal aanwezig zijn. Aan de be-rechting van de Here in die tijd zou (vrijwel) niemand kunnen ontsnappen (vgl. Am.2:14-16, 9:1-4).

20 Zal de dag van Jahweh niet donker zijn, en niet licht; [en] somber (of donker) en geen (of niet) (= en zonder) glans (of helderheid) [aan (of voor) hem (= eraan)]?

Door de zware rookwolken van het vuur dat door vijandige legers zou zijn aangestoken, zou het dreigend somber en halfdonker worden.

21 “Ik heb jullie feesten gehaat, Ik heb (ze) veracht, en Ik zal (of moet) (= kan) [in] jullie plechtige samenkomsten niet ruiken (of lusten/aanvaarden) (= niet luchten),

22 want (of (om)dat/Ja,) als jullie voor Mij brandoffers en jullie graanoffers (mee)bren-gen (of offeren), bevalt Mij (of accepteer/aanvaard Ik) (dat) niet. [En] een vredeoffer (of een dankoffer) van jullie vetgemeste dieren zal (= wil) Ik niet (aan)kijken.”

Met deze feesten werd zogenaamd de Here gediend, maar in werkelijkheid waren ze onwettig. Die feesten mochten niet bij de gouden kalveren in de steden Dan en Betel worden gevierd. Bovendien was het puur uitwendige eredienst, en hielden ze niet van de Here met hun hele hart. Ze dienden Hem op een eigenwillige manier, en het lot van hun arme medemens liet hen koud. God haatte hun hypocriete feesten.

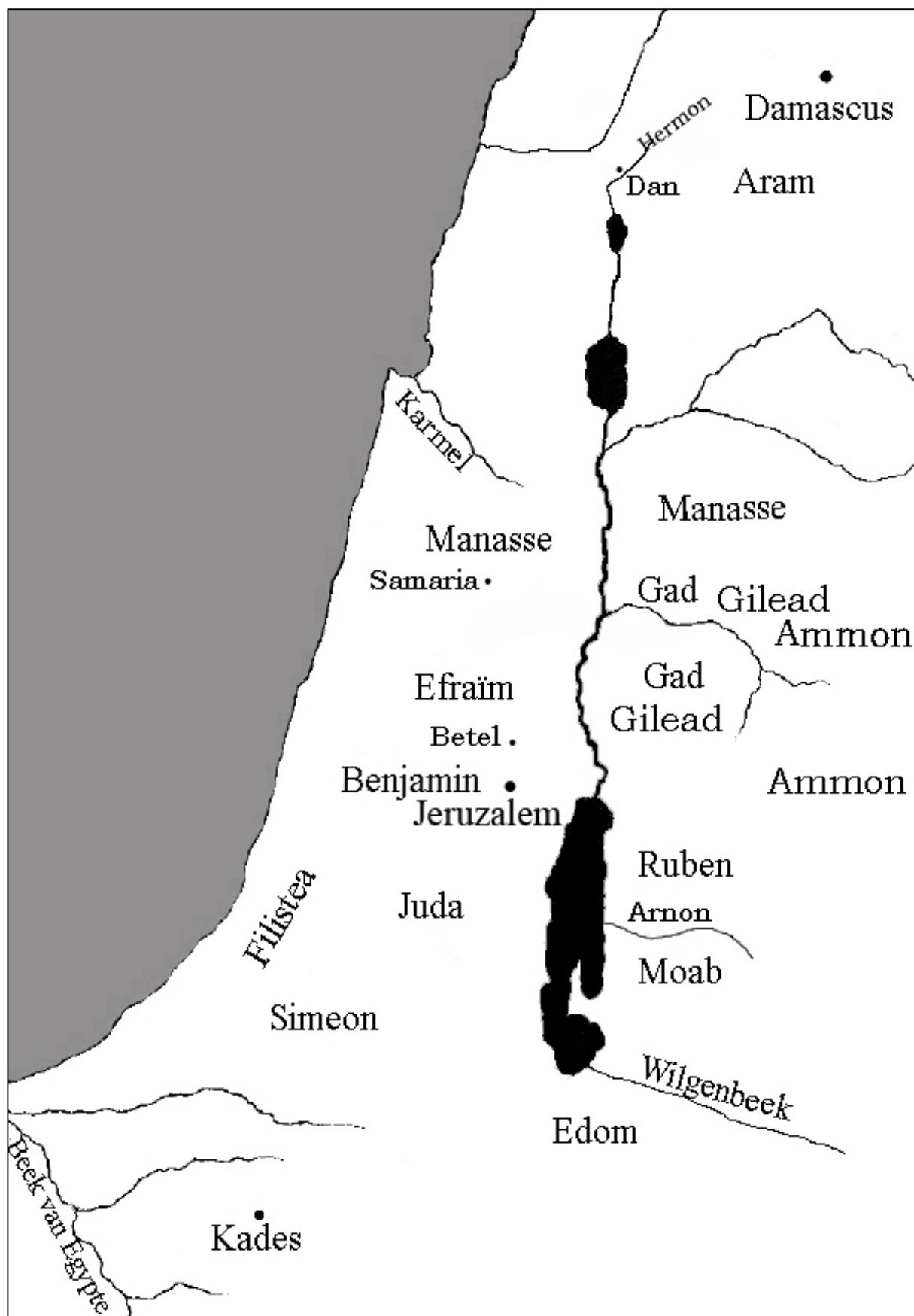
Het brengen van een *brandoffer* was een heel oude gewoonte (Gen.8:20, 22:1-17). Het be-stond uit een dier dat als een geschenk voor de Here helemaal werd verbrand (Ex.29:18,25, Lev.1). Elke dag moesten er voor God brandoffers worden gebracht (Ex.29:42, Num.28:6,10). Bij een brandoffer hoorde ook een plantaardig eetoffer en een drankoffer (Lev.6:17^a, 24:5-9, Num.28:5,8,9).

Een *graanoffer* was een eetoffer. Het werd met olijfolie gebakken of gekookt, en was voor de priesters (uitsluitend mannen) om op te eten. Een handvol meel van het eetoffer moest met wat olijfolie en wierook worden gebruikt als herinneringsoffer. Het moest worden verbrand, zodat de geur daarvan kon opstijgen voor de Here (Lev.2, 5:12, 6:14-18, 24:5-9, Num.5:15).

Bij het drankoffer werd wijn of bedwelmende drank gebruikt (Ex.29:40^b, Lev.23:13^b, Num.15:5,7,10, 28:7). Het werd als een offer uitgegoten over het altaar (2Kon.16:13, Jes.57:6, Ezech.20:28^b).

Een *vredeoffer* kon een dankoffer (of een loffer), een gelofteoffer of een vrijwillig offer zijn (Lev.7:11-21). Aan de mondelinge vredeoffers werden vaak één of meerdere dieren toe-gevoegd. Bij die vredeoffers werd het vet van de geslachte dieren helemaal verbrand. Het vlees van die dieren werd tijdens een offermaaltijd opgegeten (Lev.3, 7:11-15). Het ligt voor de hand, dat gedurende die maaltijd ook de naam van de Here werd geloofd en gedankt. Een deel van het vredeoffer was voor de priesters (Lev.7:28-34). Het vredeoffer is daarbij de voor-loper van het (nieuwtestamentische) heilig avondmaal (vgl. Jes.25:6), en van de bruiloftsmaal van het Lam (Op.19:9).

verwoesting van Egypte door Nebukadnezar II (604 – 562) en Artaxerxes III (358 – 338) aan (Jer.46:10). In het bijbelboek Klaagliederen sprak de profeet Jeremia ook over *de dag van Jahweh* (Klaag.2:22). Daarbij omschreef hij, hoe in 586 voor Christus de stad Jeruzalem door de Babyloniërs werd verwoest. De profeet Ezechiël duidde met dezelfde term de gestage ondergang van de stad Jeruzalem aan (Ezech.7:19, 13:5).

23 “Doe het lawaai (of het tumult) van jouw liederen (of jouw gezangen) van(uit) Mij weg! [En] naar het gemusiceer (of het getokkel/spelen) van je psalterions zal Ik niet luisteren.”

Een *psalterion* was een draagbaar harpachtig instrument met een klankkast, waarmee vroeger de Israëlieten het zingen begeleidden. De snaren werden met de vingers getokkeld.

Het gebruik van muziek bij de tempeldienst was heel gewoon (1Kron.16:39-42, 23:5, 25). Daar was niets mis mee. Als mensen echter ongehoorzaam zijn, en niet naar God willen luisteren, dan wil Hij ook niet naar hen luisteren. Dit geldt eveneens als structureel ongehoorzame mensen tot Hem bidden (1Sam.28:6, Spr.15:8,29, 28:9, Jes.1:10-17, Hebr.12:16,17, 1Pet.3:7).

24 “[En] het recht moet (of zal) uitrollen (of afwentelen) (zo)als het water, en rechtvaardigheid (zo)als een krachtige (of steeds stromende/voortdurende) (water)stroom.”

Het recht moet vrij kunnen stromen als water. Die stroom mag niet worden belemmerd.

25 “Hebben jullie 40 jaren in de woestijn (of de wildernis) voor Mij slachtoffers en een graanoffer (dichterbij) gebracht (of dichterbij laten komen), huis van Israël?”⁶³

Een *slachtoffer* voor de Here was een bloedig offer waarbij een dier moest worden geslacht. Er waren meerdere soorten slachtoffers. Eén van die soorten was een brandoffer.

Toen de Here het volk Israël uit Egypte leidde, vroeg Hij niet in de eerste plaats om offers, maar om gehoorzaamheid (Jer.7:22). Pas bij de berg Horeb kwamen er voorschriften over offers. Hoewel er in de woestijn wel is geofferd (Num.16:46), kon dit gedurende de reis niet regelmatig plaatsvinden.⁶⁴ Daar nam de Here genoeg mee (Deut.12:8-11). Het brengen van offers is niet het belangrijkste. In het beloofde land moesten de Israëlieten wel regelmatig, en volgens de voorschriften offeren.

Iets dergelijks was ook met de besnijdenis gebeurd. Tijdens de woestijnreis werden de baby's vanwege de omstandigheden niet besneden. Vlak voor de intocht werden alle onbesneden mannen en jongens besneden (Joz.5:4-7).

Kortom, rituelen zoals offers en besnijdenis zijn als zichtbare tekenen wel belangrijk, maar de echte liefde voor God en je naaste is nog veel belangrijker.

26 “Jullie zullen de tabernakel (of de (loof)hut)⁶⁵ van jullie Moloch (= jullie Koning) wegdragen (of [En] jullie hebben de ... weggedragen), en het voetstuk (of en de pilaar) van jullie beelden; de ster van jullie (af)god(en), die jullie voor jezelf hebben gemaakt.”⁶⁶

⁶³ Vers 25 en 26 werden later door Stefanus geciteerd (Hand.7:42,43). Toen was de profetie van vers 26 al in vervulling gegaan. Daarom werd door Stefanus voor beide verzen de verleden tijd gebruikt. Deze verzen zijn in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

⁶⁴ Ze hadden tijdens die woestijnreis zelfs geen graan, maar werden vooral met manna gevoed (Ex.16).

⁶⁵ In de Hebreeuwse tekst staat hier (*loof*)*hutten* of *tabernakels*, maar in de Griekse handschriften (en de Vulgaat) lezen we hier *tabernakel* of *tent*. Op grond daarvan, en omdat de grammaticaal vergelijkbare de woorden *voetstuk* (of *pilaar*) en *ster* ook in het enkelvoud staan, is bij het woord *tabernakel* of *tent* eveneens voor het enkelvoud gekozen, maar dat is beslist niet zeker. Voor de strekking van dit vers maakt het echter niet veel uit. Vers 26 is in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

⁶⁶ In veel vertalingen staat dit vers (26) in de verleden of voltooid tijd. In het Hebreeuws wordt echter voor de verzen 26 en 27 dezelfde tijd gebruikt. Het is niet logisch om vers 26 in de verleden of voltooid tijd weer te geven en vers 27 in de toekomstige tijd.

Zie ook Ridderbos J., Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 1, Hosea, - Amos, 4^e druk, z.j., pag. 226 en 227. Veel uitleggers lezen in de woorden *tabernakels* (of (*loof*)*hutten*) en *voetstuk* (of *pilaar*) onnodig de namen van 2 onbelangrijke Assyrische afgoden. Als dit zou kloppen, dan liggen de namen van belangrijke afgoden meer voor de hand. Bovendien berust dit niet op de oude vertalingen zoals de Griekse handschriften (en de Vulgaat). In de Griekse handschriften vertaalde men dit als ... *de tabernakel* (of *de tent*) *van Moloch, en de ster van jullie god Refan, ...* (vgl. Hand.7:43^a). Refan was een afgod uit Egypte. (In de Vulgaat kunnen we lezen: ... *de tent*

Moloch was een belangrijke afgod van de Ammonieten. Het was de god van de zon. Deze afgod werd ook door koning Salomo (972 – 932) gediend (1Kon.11:7). Veel Israëlieten volgden helaas zijn slechte voorbeeld (Jes.57:9, Zef.1:5). Er werden zelfs kinderen aan deze afgod geofferd (2Kon.17:17, Jer.32:35), terwijl de Here dat uitdrukkelijk had verboden (Lev.18:21). Op het vereren van deze verschrikkelijke afgod stond de doodstraf (Lev.20:2-5).

Zoals de Levieten in de woestijn de tabernakel van Jahweh droegen, zo zouden de ongehoorzame Israëlieten het heiligdom van hun afgod Moloch moeten wegdragen naar Assyrië.⁶⁷

Ook de hemellichamen werden door de Israëlieten vereerd (2Kon.17:16, 21:3,4), terwijl de Here dat heel duidelijk had verboden (Deut.4:19). Op die verering stond eveneens de doodstraf (Deut.17:2-5).

27 “Ik zal jullie in ballingschap (weg)voeren (of [En] Ik heb jullie in ballingschap (weg)gevoerd), voorbij (of verder (dan)) [naar/voor] Damascus”, heeft Jahweh gezegd. God van de (hemelse) legers is zijn naam.

Vroeger was Syrië met de hoofdstad Damascus de grootste vijand voor het Tienstammenrijk. Achter Damascus echter dook een veel grotere vijand op: Assyrië. De Israëlieten zouden weggevoerd worden voorbij Damascus naar Assyrië.

Tussen 732 en 722 is deze profetie in vervulling gegaan. In 732/731 veroverde de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) het noordelijke rijk Israël. De stammen in het noorden en ten oosten van de Jordaan werden naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26). Vanaf 725 voor Christus trokken de legers van de Assyrische koning het noordelijke rijk Israël door. Ze namen mensen gevangen, en voerden die weg naar hun eigen land. Toen in 722 de hoofdstad Samaria werd veroverd, werd de rest van het Tienstammenrijk naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:5,6, Jes.5).

voor jullie Moloch, en de afbeelding van jullie afgoden, ...).

⁶⁷ De machteloze afgoden moesten worden gedragen. Bij de Here is het totaal anders. Hij wordt niet gedragen, maar Hij draagt zijn volk (Jes.46:1-4, Jer.10:5).

5. De gevolgen van valse gerustheid.

Hoofdstuk 6

1 Wee de zorgeloze mensen in Zion, en zij die zich veilig voelen op de berg van Samaria: notabelen van de belangrijkste van de volken. Zij zullen naar hen komen, huis van Israël.

2 Trekt door Kalne heen, en kijkt! Gaat vanuit daar naar het grote Hamat, en daalt af naar Gat van de Filistijnen! Zijn zij beter dan deze koninkrijken, of is hun gebied meer dan jullie gebied?

3 Jullie die de onheilsdag ver van je afhouden, laten de zetel van het geweld dichterbij komen.

4 Jullie die liggen op ivoren bedden, en zich uitstrekken op hun rustbanken, eten lammeren uit de kudde, en kalveren uit het midden van de stal.

5 Zij die improviserend tokkelen boven de opening van het psalterion, hebben zoals David voor zichzelf muziekinstrumenten uitgedacht.

6 De drinkers van wijn uit schalen, zalven zich met de beste oliën, maar ze zijn niet bezorgd over de ramspoed van Jozef.

7 Daarom zullen zij van nu aan met de eersten van de ballingen in ballingschap gaan. De pretmakerij van de omhangende mensen zal ten einde komen.

8 “De Heer Jahweh heeft bij Zichzelf gezworen”, is het woord van Jahweh, de God van de hemelse legers; “Ik verafschuw de trots van Jakob, en Ik heb zijn paleizen gehaat. Ik zal de stad en haar menigte uitleveren.”

9 Als er 10 stervelingen zullen overblijven in één huis, dan zullen zij sterven.

10 Zijn oom zal hem wegdragen, en hem verbranden, om de botten uit het huis te laten vertrekken. Hij zal zeggen tegen wie tegen de zijanten van het huis zijn: “Is daar nog iemand bij jou?” Hij zal zeggen: “Niemand.” Hij zal zeggen: “Stil!” Ja, om niet de naam Jahweh te vermelden.

11 Ja zie, Jahweh geeft bevel. Men zal het grote huis in stukken slaan, en het kleine huis tot splinters.

12 Rennen paarden op de rots, of ploegt men daar met ossen? Ja, jullie hebben het recht in vergif veranderd, en de vrucht van rechtvaardigheid in alssem?

13 Jullie die blij zijn over Lo-Debar, zeggen: “Hebben wij niet door onze kracht Karnaïm voor ons ingenomen?”

14 “Ja zie, Ik laat een heidenvolk tegen jullie opstaan, huis van Israël”, is het woord van Jahweh, de God van de hemelse legers: “Zij zullen jullie onderdrukken vanaf het gebied van Hamat tot de beek van de steppe.”

1 Wee de zorgeloze(mense)n in Zion, en (zij) d(i)e zich veilig voelen in (= op) de berg van Samaria: notabelen (of vooraanstaanden) van de belangrijkste (of de voornaamste) van de (heiden)volken. Zij (= de heidenvolken) zullen naar hen (= de notabelen) komen, huis van Israël.

Met *Zion* wordt de stad Jeruzalem bedoeld (Am.1:2).⁶⁸ Zowel Jeruzalem, de hoofdstad van

⁶⁸ Oorspronkelijk was Zion een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze vesting op de Jebusieten veroverd. Die burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later

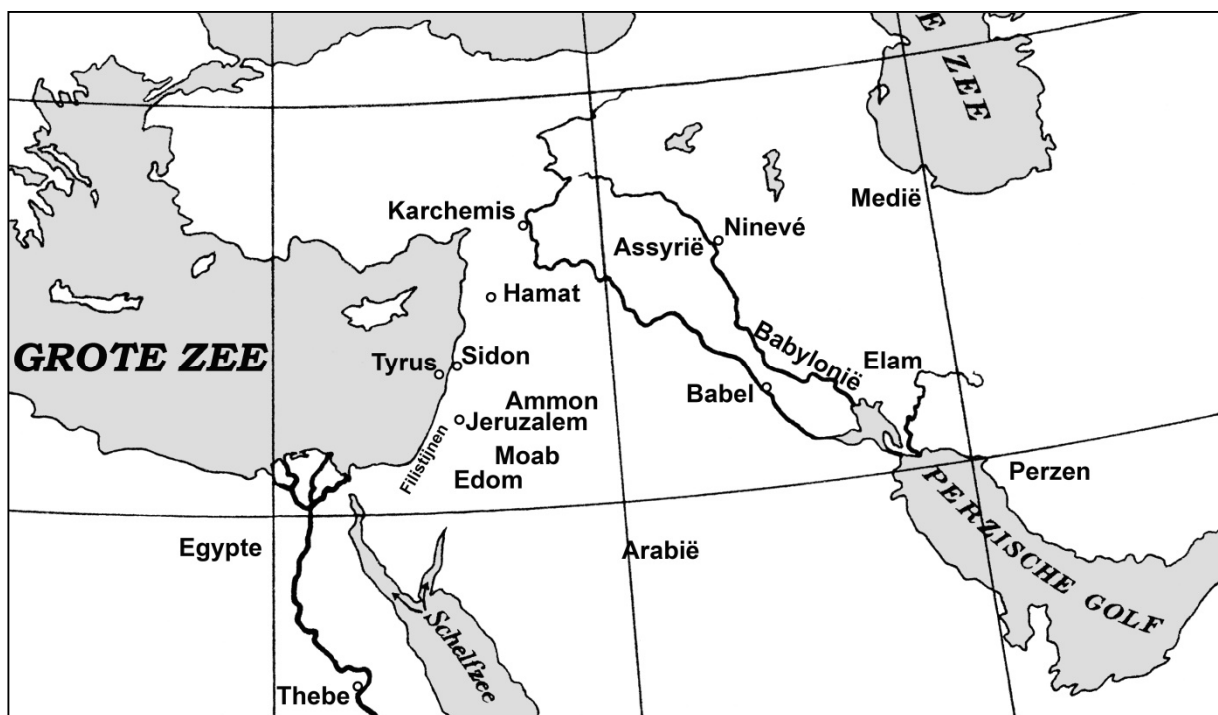
het Tweestammenrijk Juda, als Samaria, de hoofdstad van het Tienstammenrijk Israël, werden in dit vers door de profeet aangesproken als *huis van Israël*. Met het woord *huis* werd vaak iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.). Het huisgezin van *Israël*, dat is van *Jakob* (Gen.32:28), was zijn gezin, en iedereen die daarbij hoorde. Dat gezin groeide uit tot het volk Israël. Met de woorden *huis van Israël* worden hier alle 12 stammen van Israël bedoeld.

De Here had de Israëlieten uit alle volken uitgekozen om zijn volk te zijn (Ex.19:5, Deut.32:9, 2Sam.7:23,24). Veel rijke mensen in het heilige land dachten, dat ze bij het belangrijkste volk van de wereld hoorden. Van de mensen van het belangrijkste volk voelden zij zich weer de allerbesten. Ze keken daarom erg minachtend neer op de andere volken. In plaats van dankbaar te zijn, werden ze trots.

Met bijtende spot richtte Amos zich tegen de rijke ambtenaren en bestuurders van heel Israël. Bij deze mensen kwam het volk voor rechtszaken en dergelijke. Van hen verwachtte men leiding. Zelfs heidenvolken zullen naar hen komen. Zij verwachten echter geen leiding, maar zullen komen om te roven en te plunderen.

2 Trekt door (of Gaat door/over/langs) Kalne (heen), en kijkt! Gaat van(uit) daar naar het grote Hamat, en daalt af (naar) Gat van de Filistijnen! De betere[n] (= Zijn zij beter) dan deze koninkrijken (of deze koningschappen), of (of als) is hun gebied (of hun grens) meer (of talrijker) dan jullie gebied?

Met *deze koninkrijken* worden het Tweestammenrijk Juda met de hoofdstad Zion ofwel Jeruzalem en het Tienstammenrijk Israël met de hoofdstad Samaria bedoeld (v.1).

Kalne was een oude stad in het Tweestromenland (Gen.10:10). Waar die plaats precies lag, is niet met zekerheid te zeggen.⁶⁹ *Hamat* lag ten noorden van het Tienstammenrijk aan de rivier

werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met Zion ook de hele stad Jeruzalem aangeduid (Ps.51:20, 135:21, 147:12).

⁶⁹ Volgens de Talmoed was het de stad Nippoer, midden in Babyloñië.

Orontes (Gen.10:18, Num.34:8, vgl. Jes.10:9). *Gat* was 1 van de 5 belangrijkste Filistijnse steden (Joz.13:3).

In de tijd dat Amos profeteerde, was koning Jerobeam II (783 – 748) aan de macht. Gedurende zijn krachtdadige regering was het Tienstammenrijk sterk en machtig (2Kon.14:23,25). Van hun zwakkere burens zoals het zogenaamd grote Hamat en de Filistijnse stadstaten konden de Israëlieten in het noorden weinig steun verwachten.⁷⁰ De Judese koning Uzzia (785 – 733) hield toen de Filistijnen stevig onder de duim (2Kron.26:6).

Het was natuurlijk de bedoeling, dat (in gedachten misschien) de vragen uit vers 2 ontkennend werden beantwoord.

3 (Jullie) d(i)e [van/voor] de onheilsdag verstoten (of uitdrijven) (= de onheilsdag ver van je afhouden), [en jullie] laten de zetel van het geweld dichterbij komen.

Terwijl ze niet aan de dag van Gods wraak wilden denken, bevorderden ze door hun slechte gedrag de ondergang van het Tienstammenrijk. Ze riepen daarmee de berechting van Here door middel van vijandige legers over zich af.

4 (Jullie) d(i)e liggen op ivoren bedden, en zich uitstrekken (of en omhangen) op hun rustbanken (of hun divans), [en] eten (mannetjes) lammeren (van)uit de kudde (of het kleinvee) (op), en (stier)kalveren (van)uit het midden van de stal.

In de Oudheid zat men aan tafel (Gen.43:33, Ex.16:3, 1Sam.20:24, 1Kon.13:20). Met de toegenomen weelde werd het vooral bij de rijken gewoon om aan de tafel liggen (vgl. Mat.8:11, Luk.7:36, 11:37, 14:7-10, enz.).

5 Zij d(i)e (improviserend) tokkelen (of pingelen) boven (of op) de opening (of de mond) van het psalterion, hebben (zo)als David voor zichzelf muziekinstrumenten uitgedacht (of bedacht/gedacht) (vgl. Jes.5:12).

Een *psalterion* was een draagbaar harpachtig instrument met een klankkast, waarmee vroeger de Israëlieten het zingen begeleidden. De snaren werden met de vingers getokkeld.

Spottend werden de zorgeloze leiders van het volk vergeleken met de vakbekwame koning David (1012 – 972), die muziekinstrumenten maakte (2Kron.7:6, 29:26,27, Neh.12:36), en vele psalmen heeft gedicht.

6 De drinkers van wijn met (of in) (= uit) schalen [en] zalven (zich) met de beste (of de eerste) oliën, en (= maar) ze zijn niet bezorgd (of niet ziek) (geworden) over de rampspoed (of de breuk) van Jozef.

Wijn met of uit schalen drinken betekent, dat er grote hoeveelheden wijn werd gedronken. Wijn uit schalen drinken was en is niet gebruikelijk. Deze uitdrukking komt verder in de Bijbel ook niet voor.

De rijken verzorgden zichzelf goed met lekker ruikende en geneeskrachtige oliën, maar ze bekommerden zich niet om hun armere volksgenoten.

Jozef was de voorvader van de 2 grootste stammen in het Tienstammenrijk. Hij wordt hier als vertegenwoordiger van het hele Tienstammenrijk genoemd (Am.5:6,15).

⁷⁰ Kalne, Aram en Hamat hadden in die tijd last van de toenemende macht en invloed van de Assyriërs. Zo voerde de Assyrische koning Adadnirari III (810 – 783) agressieve oorlogen tegen andere landen en volken. In 796 voor Christus onder andere versloeg hij de Aramese koning Benhadad III (805 – 792). Mede doordat de Arameërs door het Assyrische rijk werden bedreigd, kon Jerobeam II (783 – 748) alle gebieden die zij van het Tienstammenrijk Israël hadden afgenomen (2Kon.13:1-3,7,22), (deels) al gedurende de regering van zijn vader Joas (799 – 783) weer heroveren (2Kon.13:4,5,25, 14:23,25).

Terwijl de ondergang van het Tienstammenrijk dichtbij kwam, vierden de vorsten en hoge ambtenaren hun feesten. Aan die naderende ondergang wilden ze helemaal niet denken (v.3^a)!

7 Daarom (of Welnu) zullen zij van nu aan met het hoofd (= met de eersten) van de ballingen in ballingschap gaan. De pretmakerij (of Het feestrumoer) van omhangende(of zich uitstreckende)(mense)n zal ten einde komen (of worden verwijderd/vertrekken).

De Here zou de rijke vorsten en bestuurders het eerst straffen. Toen de Assyrische koning Tiglatpileser III ofwel Pul (745 – 727) in 738 voor Christus het Tienstammenrijk dreigde binnen te vallen, onderwierp koning Menachem (747 – 736) van Israël zich, voordat de strijd begon. Hij werd een vazalkoning van het machtige Assyrië, en moest heel veel belasting aan de Assyrische koning afdragen. Deze belasting moest vooral door de rijke Israëlieten worden opgebracht (2Kon.15:19,20).

Tussen 725 en 722 werd vrijwel de hele bevolking van het Tienstammenrijk naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:4-6). De rijke bestuurders en ambtenaren werden het eerst weggevoerd. Sommigen van hen werden zelfs doodgeslagen.

Dat was jaren later ook bij het Tweestammenrijk Juda het geval. Toen de vazalkoning Zedekia (597 – 586) van Juda tegen de Babylonische koning in opstand kwam, heeft koning Nebukadnezar II (604 – 562) de tempel en de huizen van de rijke mensen in brand laten steken (2Kon.25:9). De hogepriester Seraja, enkele priesters en een deel van de Joodse adel werden op het bevel van de koning van Babel gedood (2Kon.25:18-21). Hij liet de zonen van vazalkoning Zedekia voor de ogen van hun vader vermoorden. De vazalkoning van Juda werd naar Babel weggevoerd. Hij stierf in de gevangenis (2Kon.25:7, Jer.39:6,7, 52:3-11). Alleen enkele armen bleven in het heilige land achter (2Kon.25:12).

8 “De Heer Jahweh heeft in (of met) zijn ziel (= heeft bij Zichzelf) gezworen”, is het woord van Jahweh, de God van de (hemelse) legers: “Ik verafschuw (of walg van) de trots (of de uitnemendheid) van Jakob, en Ik heb zijn paleizen gehaat. Ik zal de stad en haar menigte (of haar massa/volheid/hele inhoud) uitleveren.”

Jakob, de vader van Jozef en zijn broers, is de voorvader van alle Israëlieten. God walgde van de hoogmoedige houding van de rijke inwoners van Israël met hun paleizen. *De paleizen* horen niet *de trots* en *de uitnemendheid van Jakob* te zijn, maar het prachtige land (Ps.47:5, vgl. Am.8:7, Nah.2:2), dat de Almachtige aan zijn volk heeft gegeven (Ex.3:17^b, Deut.8:7-10, enz.).

Vanaf vers 8^b gaat het vooral over de hoofdstad Samaria. De Here zou die stad uitleveren aan een vijand. Die vijand zou Assyrië zijn

9 [Het zal zijn] als (er) 10 stervelingen zullen overblijven (of zullen worden overgelaten) in één huis, (dan) zullen zij sterven.

10 Zijn oom (of Zijn geliefde/beminde) zal hem (weg)dragen (of optillen), en hem (ver)branden, om de botten (van)uit het huis te laten vertrekken (of huis naar buiten te brengen). Hij zal zeggen tegen wie in (= tegen) de zijkanten (of in de inhammen) van het huis zijn: “Is (daar) nog (iemand) met (= bij) jou?” Hij zal zeggen: “Niemand (of Niets).” Hij zal zeggen: “Stil (of Sst/Zwijg)!” Ja, (of alleen/want/(om)dat) om niet [door/met/in] de naam Jahweh te vermelden (of te laten herinneren).

In normale omstandigheden werd iemand begraven. Hier gaat het echter over een grote massa lijken van neergeslagen mensen. Daarom zou men de doden willen verbranden, zodat de omgeving niet bedorven zou worden door de stank van de rottende onreine lijken.

Er zou een ontzettende angst heersen. Men zou vooral bang zijn voor de woedende God Jah-

weh. Daarom zou men zijn naam niet eens durven noemen om vooral maar niet zijn aandacht op zich te vestigen.

11 Ja zie, Jahweh geeft bevel (of beveelt). Men (of Hij) zal het grote huis (in) (brok)-stukken slaan (of stoten), en het kleine huis (tot) breuken (of spleten) (= tot splinters).

12 Rennen paarden in (= op) de rots(wand), of (of als) ploegt men (of hij) (daar) met ossen (of runderen)? Ja, (of (om)dat/want) jullie hebben het recht naar (= in) vergif (of gal) veranderd, en de vrucht van rechtvaardigheid naar (= in) alsem? ⁷¹

Twee keer noemde de profeet 2 zaken op, die je niet met elkaar kunt combineren. Met *paarden op een rots rennen*, of *daarop ploegen* is onmogelijk. Zo kun je evenmin *het recht in vergif veranderen* of *rechtvaardigheid in alsem*, want dan is het recht onrecht geworden, en rechtvaardigheid onrechtvaardigheid. Recht en onrecht kun je absoluut niet verenigen.

13 (Jullie) d(i)e blij zijn over Lo-Debar (= Geen ding/Woord van niets), [d(i)e] zeggen: “Hebben wij niet door (of met/in) onze kracht (of onze sterkte) Karnaïm (= 2 horens) voor (of van) ons (in/mee/weg)genomen?” ⁷²

Lo-Debar en (*Asterot*)-*Karnaïm* waren 2 plaatsen in de streek Gilead. Lo-Debar lag voorbij Machanaïm in het midden van die streek (Joz.13:26, 2Sam.17:27), en Karnaïm (Gen.14:5, 1Mak.5:26,27,43,44) in het noordoosten daarvan. Deze 2 Israëlitische plaatsen met het gebied er tussenin (= de noordelijke helft van Gilead) waren door de wrede Aramese koning Hazael (842 – 796) veroverd (2Kon.10:32, 13:22). Toen de profeet Amos optrad, waren ze door koning Joas (799 – 783) en zijn zoon koning Jerobeam II (783 – 748) op de Arameeërs heroverd (2Kon.13:23-25, 14:25-27).

14 “Ja (of want/(om)dat) zie, Ik laat een (heiden)volk tegen(over) jullie opstaan, huis van Israël”, is het woord van Jahweh, de God van de (hemelse) legers: “Zij zullen jullie (onder)drukken vanaf het (binnen)komen van (= vanaf het gebied van) Hamat tot de beek (of de wadi) van de steppe.”

De plaats *Hamat* lag in het noordoosten. Het grondgebied dat bij die stad hoorde, lag aan de noordgrens van het heilige land (Num.34:8, Joz.13:5, 1Kon.8:65, Ezech.47:15-17).

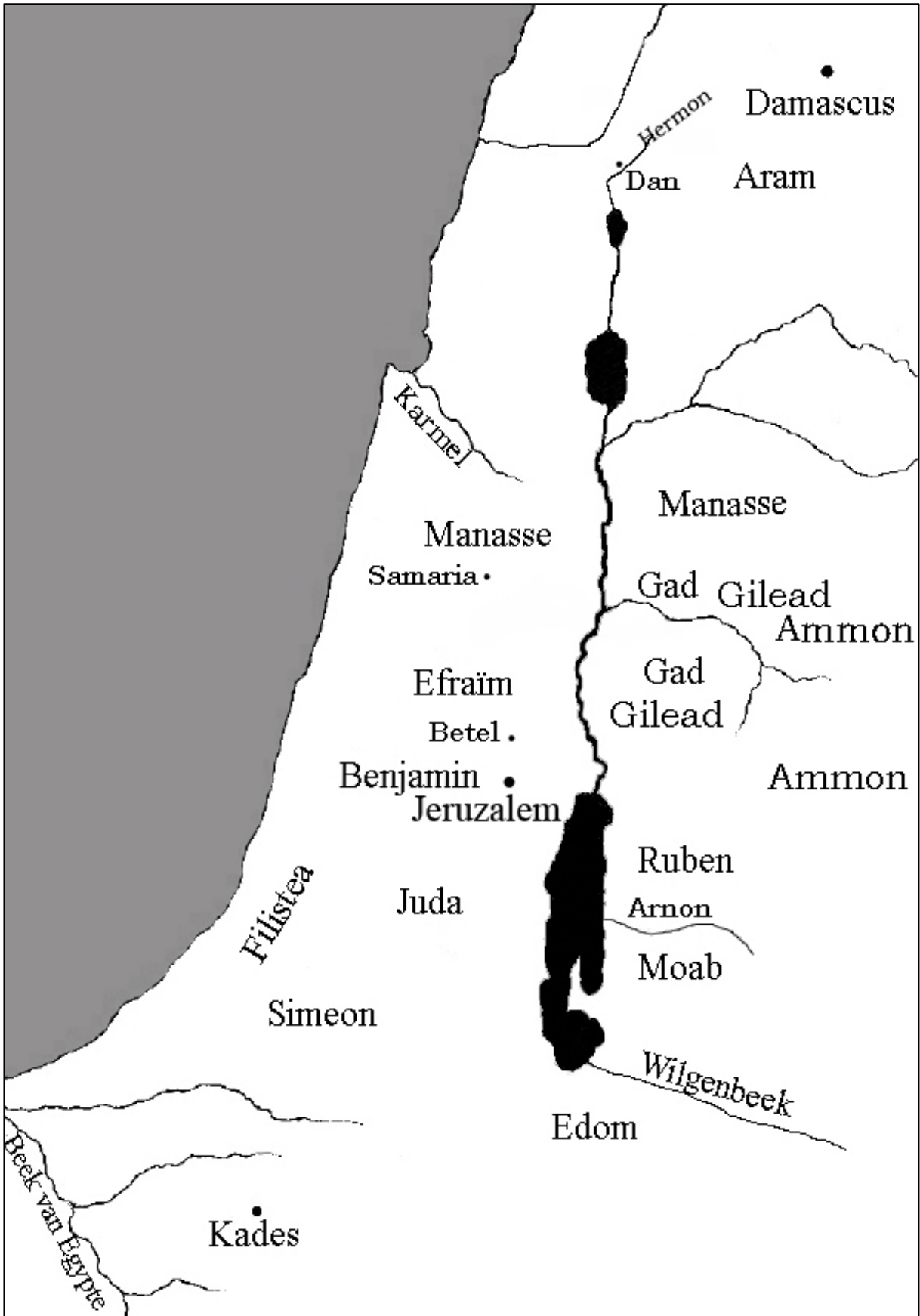
De beek van de steppe (= Araba) wordt als zuidgrens genoemd. Het moet de zuidgrens van het Tienstammenrijk zijn. De Dode Zee wordt de Zee van de steppe genoemd (2Kon.14:25). Het moet dus een beek zijn, die in de Dode Zee uitmondt. De meest zuidelijke rivier van het Tienstammenrijk is de rivier de Arnon (Num.21:13). Deze rivier ligt in het Overjordaanse gebied, en mondt uit in de Dode Zee.

Kortom, vanaf het uiterste noorden tot het uiterste zuiden zou het Tienstammenrijk door een vijandig volk worden onderdrukt. Deze profetie is geleidelijk in vervulling gegaan, zodat het volk de tijd kreeg om zich te bekeren.

De vervulling van deze profetie begon al 10 jaren na de dood van Jerobeam II (783 – 748). In 738 voor Christus dreigde de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) het Tienstammenrijk binnen te vallen. Daarop onderwierp koning Menachem (747 – 736) van Israël zich, voordat de strijd begon. Hij werd een vazalkoning van Assyrië, en moest heel veel belasting aan de Assyrische koning afdragen (2Kon.15:19,20). Het overgrote deel van het Tienstammenrijk bekeerde zich echter niet.

⁷¹ Alsem wordt gebruikt voor de drank Absint. Het is een plant met een bittere giftige stof die ziekten kan veroorzaken (vgl. Spr.5:4, Am.5:7, Op.8:11).

⁷² Horens waren een symbool van kracht (Deut.33:17, 1Kon.22:11).

In 732/731 veroverde de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) een deel van het noordelijke rijk. De stammen in het noorden en ten oosten van de Jordaan werden naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26). Toch bekeerde het overgrote deel van het volk zich niet.

Toen kwam het definitieve einde van het Tienstammenrijk. In 725 voor Christus kwam de vazalkoning Hosea (731 – 722) van het noordelijke rijk Israël in opstand tegen de Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722). Deze koning liet dit niet over zijn kant gaan, en hij veroverde met zijn legers het Tienstammenrijk. Daarna belegerde hij de hoofdstad Samaria. Intussen namen de Assyriërs mensen uit andere steden en van het platteland gevangen, en voerden die in ballingschap naar hun eigen land. Na een beleg van 3 jaren werd Samaria ingenomen door de opvolger van Salmanassar V: Sargon II (722 – 705).⁷³ De hele bevolking van de hoofdstad werd naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:4-6, Jes.5).

⁷³ Dit laatste is trouwens niet helemaal zeker. Het kan ook zo zijn, dat Salmanassar V (727 – 722) Samaria heeft veroverd, en dat enige tijd later zijn opvolger Sargon II (722 – 705) de zogenaamde eer van deze overwinning claimde.

3. Visioenen van Amos.

1. De sprinkhanen.

Hoofdstuk 7:1-3

1 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: zie, een zwerm grote sprinkhanen kwam uit het oosten, en zie één verslinder: de koning Gog.

2 Toen men het gewas van het land volledig had afgevreten, zei ik: “Heer Jahweh, vergeef toch! Wie zal Jakob laten opstaan, want hij is klein?”

3 Jahweh heeft er berouw over gekregen. “Het zal niet gebeuren”, heeft Jahweh gezegd.

Voor het eerst in de geschiedenis wordt er gesproken over koning Gog.⁷⁴ Hij wordt hier genoemd als de leider van sprinkhanen. Sprinkhanen hebben echter geen koning, en hoewel ze zeer grote schade kunnen aanrichten, waren ze niet in staat om heel het welvarende Tienstammenrijk te gronde te richten (v.2). Hier hebben we dus met beeldspraak te maken.

1 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: [en] zie, een zwerm (grote) sprinkhanen komt (= kwam) uit het oosten, en zie één verslinder (of (sprinkhaan)larve):⁷⁵ (is) de koning Gog.⁷⁶

Het gaat hier over een groot leger, dat zo talrijk is als een grote zwerm sprinkhanen. Koning Gog zou als leider van veel soldaten tegen Israël optrekken. Het motief van Gog als koning en leider van een zwerm sprinkhanen wordt in andere bijbelboeken verder uitgewerkt (Ezech.38, 39, Joël 1:2-2:25, Op.20:8,9).⁷⁷

⁷⁴ De naam Gog komt één keer eerder in de Bijbel voor. Het was iemand uit de stam Ruben (1Kron.5:4). Van hem is verder niets bekend.

⁷⁵ In het Hebreeuws komen wel 4 woorden voor met de betekenis van een soort sprinkhaan of sprinkhaanlarve. Omdat wij in de Nederlandse taal daar niet zoveel woorden voor hebben, moeten we ons zo goed mogelijk met omschrijvende woorden behelpen. De nauwkeurige betekenis blijft enigszins onzeker.

⁷⁶ De inhoud van de Hebreeuwse tekst van dit vers luidt: *De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: [en] zie, het vormgeven van (grote) sprinkhanen in het begin van de opkomst van het late gewas (of de late oogst). [En] zie, het was laat gewas (of late oogst) na het maaien (of het gemaaide (gewas)) van de koning.*

Om inhoudelijke redenen is grotendeels de weergave van de Griekse handschriften gevolgd. Over het gewas dat ieder jaar voor de late oogst voor de koning werd afgemaaid, is verder niets bekend. Bovendien zou de koning in Gods straf dan vrijuit gaan, en daar is geen enkele reden voor.

Uit de restanten die van dit gedeelte in de Dode Zeerollen nog over zijn, is het helaas niet mogelijk om verdere conclusies over dit vers te trekken.

⁷⁷ Zie over Gog ook: Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijpskerk, 2019,

Turenout T. van, Joël, Jahweh is God, Grijpskerk, 2019,

Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2019.

Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had onfermd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

Zie voor de Septuagint verder: Brenton L.C.L., The Septuagint with Apocrypha: Greek and English, 9^e druk,

2 [Het zal zijn (of worden)] als men (of hij) heeft beëindigd (of voltooid) om het gewas (of het groene) van het land (of van de aarde) te verslinden (of (op) te eten) (= Toen men het gewas van het land volledig had afgevreten), zei ik: “Heer Jahweh, vergeef (of spaar) toch! Wie zal Jakob laten opstaan (of standhouden), want (of Ja,/(om)dat) hij is klein (of onbeduidend/jong)?”

Met het woord *Jakob* wordt hier vooral het Tienstammenrijk Israël bedoeld.⁷⁸ In dat rijk trad Amos op, en daartegen profeteerde hij en tegen het koningshuis in het noorden van het heilige land (v.10-13). Toch konden de inwoners van het Tweestammenrijk Juda ook leren van de waarschuwingen van de profeet.

De aangekondigde straf zou groot zijn. De sprinkhanen zouden het gewas volledig afvreten. Dat betekent, dat er van het Tienstammenrijk niets zou overblijven. Bij deze grote legermacht vergeleken, was Jakob maar nietig en klein. Daarom smeekte de profeet om genade.

3 Jahweh heeft berouw (of spijt/medelijden) over dit (= erover) gekregen. “Het (of Zij) zal niet gebeuren (of worden/zijn)”, heeft Jahweh gezegd (vgl. Ex.32:11-14).

Het berouw van Jahweh is echter niet oneindig. Het volk kreeg nog de tijd om zich te bekeren. Als dit niet zou gebeuren, dan zou Gods straf of berechting zeker komen.

Londen, 2001.

⁷⁸ Het Tienstammenrijk met de hoofdstad Samaria wordt wel vaker met Jakob aangeduid (Mi.1:5).

2. Het vuur.

Hoofdstuk 7:4-6

4 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: zie, de Heer Jahweh riep uit om te straffen door het vuur. Het verteerde de grote diepte, en het had een stuk land verteerd.

5 Ik zei: “Heer Jahweh, houd toch op! Wie zal Jakob laten opstaan, want hij is klein?”

6 Jahweh heeft er berouw over gekregen. “Ook dit zal niet gebeuren”, heeft de Heer Jahweh gezegd.

Vroeger zag men de aarde als een vlakte met daaronder de afgrond met water (Gen.7:11, Ex.20:4, Deut.4:18, 5:8). Het vuur zou zo hevig zijn, dat die grote waterdiepte zou uitdrogen, en het hele land zou verbranden. Misschien zou de wereld wel vergaan, zoals dat in de toekomst zal gebeuren (Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10-12, Op.20:11).

4 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: [en] zie, de Heer Jahweh roept (of noemt) (= riep/noemde) (uit) om ruzie te maken (of om te strijden) (= om te straffen) door (of met) het vuur. Het verteerde (of Het at) de grote (water)diepte (op), en het had een stuk (of een (aan)-deel) (land) verteerd (of (op)gegeten).

5 Ik zei: “Heer Jahweh, houd toch op! Wie zal Jakob laten opstaan (of standhouden), want (of Ja,/(om)dat) hij is klein (of onbeduidend/jong)?”

Met het woord *Jakob* wordt hier vooral het Tienstammenrijk Israël bedoeld.⁷⁹ In dat rijk trad Amos op, en daartegen profeteerde hij en tegen het koningshuis in het noorden van het heilige land (v.10-13). Toch konden eveneens de inwoners van het Tweestammenrijk Juda leren van de waarschuwingen van de profeet.

De straf zou zo groot zijn, dat het vuur het land volledig zou vernietigen. Dat betekent ook hier, dat er van het Tienstammenrijk niets zou overblijven. Bij dit grote vuur vergeleken, was Jakob maar nietig en klein. Daarom smeekte de profeet opnieuw om genade (vgl. v.2).

6 Jahweh heeft *berouw* (of spijt/medelijden) over dit (= erover) gekregen. “Ook (of (Zelfs) het (of hij/zij) zal zelf (= Ook (of Zelfs) dit zal) niet gebeuren (of worden/zijn)”, heeft de Heer Jahweh gezegd (vgl. Ex.32:11-14).

Het gebed van een dienaar van Jahweh heeft veel kracht. De Here verandert vaak zijn plannen op grond van het gelovig gebed. Toch is zijn *berouw* niet oneindig. Het volk kreeg opnieuw de tijd om zich te bekeren. Als dit steeds niet zou gebeuren, dan zou Gods straf of berechting zeker komen.

⁷⁹ Het Tienstammenrijk met de hoofdstad Samaria wordt wel vaker met Jakob aangeduid (Mi.1:5).

3. Het paslood.

Hoofdstuk 7:7-17

7 Hij heeft mij dit laten zien: zie, de Heer stond op een loodrechte muur, en in zijn hand was een paslood.

8 Jahweh zei tegen mij: “Wat zie jij, Amos?” Ik zei: “Een paslood.” De Heer zei: “Zie, Ik leg een paslood aan in het midden van mijn volk Israël. Ik zal het voortaan niet meer sparen.”

9 “De offerhoogten van Izaäk zullen worden verwoest, en de heiligdommen van Israël zullen worden vernield. Tegen het huis van Jerobeam zal Ik opstaan met het zwaard.”

10 Amazia, een priester van Betel, stuurde iemand naar Jerobeam, de koning van Israël, om te zeggen: “Amos heeft in het midden van het huis van Israël een samenzwering tegen u gesmeed. Het land zal al zijn woorden niet kunnen verdragen.”

11 “Ja, dit heeft Amos gezegd: “Door het zwaard zal Jerobeam sterven, en Israël zal zeker over zijn grondgebied in ballingschap gaan.”

12 Amazia zei tegen Amos: “Ziener, ga weg! Vlucht naar het land van Juda, en eet daar brood! Jij moet daar profeteren.”

13 “In het huis van God mag je niet meer profeteren, want het is een heiligdom van de koning, en een huis van het koninkrijk is het.”

14 Amos antwoordde. Hij zei tegen Amazia: “Ik ben geen profeet, en ik ben geen profetenzoon, maar ik ben veehouder, en een teler van moerbeivijgen.”

15 “Jahweh nam mij achter het kleinvee vandaan. Jahweh zei tegen mij: “Ga heen! Profeteer tegen mijn volk Israël!”

16 “Nu dan, luister naar het woord van Jahweh! Jij zegt: “Je moet niet profeteren over Israël, en jij mag je woorden niet laten druipen over het huis van Izaäk.”

17 “Daarom, heeft Jahweh dit gezegd: “Jouw vrouw zal in de stad hoerelij bedrijven, en je zonen en je dochters zullen vallen door het zwaard. Jouw grondgebied zal met het meet-snoer worden verdeeld. Jij echter, jij zal op onreine grond sterven, en Israël zal zeker over zijn grondgebied in ballingschap gaan.”

7 Hij heeft mij dit laten zien: [en] zie, de Heer staat (= stond) op (of boven/tegen(over)) een loodrechte (of paslood) muur, en in zijn hand was een paslood (of loodrecht).

Een paslood is een schietlood. Het een is draad waar iets zwaars (zoals lood) aan hangt. Daarmee kun je kijken, of een muur wel (lood)recht staat.

8 Jahweh zei tegen mij: “Wat (of Hoe) zie jij, Amos?” Ik zei: “Een paslood.” De Heer zei: “Zie, Ik leg (of richt/plaats/stel/zet) een paslood (aan) in het midden van mijn volk Israel (vgl. 2Kon.21:13, Jes.28:17). Ik zal meer doen (of zal laten toenemen) (= Ik zal voortaan) aan hem (of het) (= aan het volk Israël) niet meer (of niet weer/verder) voorbijgaan (= Ik zal het voortaan niet meer sparen) (vgl. Ex.12:13, Spr.19:11^b, Mi.7:18).”

Jahweh ging meten, of Israël nog wel rechtop stond. Het volk in het noorden van het heilige land werd daarbij vergeleken met een muur, die eventueel gesloopt moet worden, wanneer die te bouwvallig is. Als het gebouw Israël niet in orde was, dan *zou de Here het voortaan niet meer sparen*.

Blijkbaar wilde God niet meer, dat Amos voor het volk ging bidden om uitstel van zijn zware straffen (vgl. Jer.7:16, 14:11).⁸⁰ Hij zou het voortaan niet meer sparen, als het overgrote deel van de Israëlieten zich niet wilde bekeren. Dan zou de maat van Jahweh echt vol zijn. Daar zou het gebed van de profeet niets meer aan kunnen veranderen.

9 “De (offer)hoogten van Izaäk zullen worden verwoest (of verlaten), en de heiligdommen van Israël zullen worden vernield (zullen in puin liggen). Tegen(over) het huis van Jerobeam zal Ik opstaan met (of door) het zwaard.”

Het gebouw bleek inderdaad niet in orde te zijn. *De offerhoogten van Izaäk zouden worden verwoest*. Met Izaäk wordt hier vooral het Tienstammenrijk bedoeld, omdat in dit vers in één adem ook over koning Jerobeam II (783 – 748) wordt gesproken. Toch was dit eveneens een waarschuwing voor het Tweestammenrijk, en zelfs voor de Edomieten. Izaäk was de voorvader van alle Israëlieten en van de Edomieten (Gen.25:21-26). *De heiligdommen* van het Tienstammenrijk zijn door de Assyriërs vanaf 725 tot en met 722 voor Christus verwoest.⁸¹

Aan het koningschap van het koningshuis van Jehu (842 – 814), een overgrootvader van Jerobeam II (783 – 748), zou een einde komen (Hos.1:4). Deze profetie is al snel in vervulling gegaan. Na Jerobeams dood volgde zijn zoon Zacharia (748 – 747) hem op. Toen hij 6 maanden had geregeerd, werd hij door Sjaloom (= Beloning of Vergoeding) gedood (2Kon.15:10).

10 Amazia (= Krachtig/Stevig/Dapper is Jahweh), een priester van Betel (of het huis van God), stuurde (of zond) (iemand) naar Jerobeam, de koning van Israël, om te zeggen: “Amos heeft in het midden van het huis van Israël een samenzwering (of verbond ... gesloten) tegen u (of jou) gesmeed.⁸² Het land (of De aarde) zal al zijn woorden niet kunnen verdragen (of bevatten).”

Amazia was een priester van Betel. Hij zag Amos als een bedreiging van zijn tempel, en zijn positie. Toen Amos ook tegen het koningshuis van Jerobeam II (783 – 748) profeteerde, zag hij daar een mooie gelegenheid in om de profeet bij de koning zwart te maken. Dat *het land zijn woorden niet zal kunnen verdragen*, wil zeggen, dat er gevaar voor opstand dreigt. Amazia deed, alsof hij opkwam voor het koningshuis, maar hij was vooral bezig zijn eigen heiligdom en daarmee zijn eigen positie veilig te stellen.

Met *huis van* werd vaak iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.). Het huisgezin van *Israël*, dat is van *Jakob* (Gen.32:28), was zijn gezin, en iedereen die daarbij hoorde. Dat gezin groeide uit tot het volk Israël. Met de woorden *huis van Israël* hier vooral het Tienstammenrijk Israël bedoeld (vgl. Am.3:13^a).⁸³ Dit blijkt heel duidelijk uit het vervolg, want Amazia vond het niet erg als Amos in het Tweestammenrijk Juda zou profeteren (v.12).

11 “Ja, dit heeft Amos gezegd: “Door het zwaard zal Jerobeam sterven, en Israël zal zeker [van(uit)] over (of boven) zijn grond(gebied) (of zijn land) in ballingschap gaan.”

Wat Amazia zei, klopte niet. Het was niet de boodschap van Amos, maar van de Here. Hij sprak in opdracht van God. Bovendien verdraaide Amazia de woorden van de profeet. Amos

⁸⁰ Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Aduard, 2016.

⁸¹ Later zijn de Joden uit het Tweestammenrijk gestraft door koning Nebukadnezar II (604 – 562) van Babel. De Edomieten werden vooral door de Nabateëën uit hun gebied verdreven.

⁸² De beleefdheidsvormen *U*, *u* en *uw* kent men in het Hebreeuws niet. In die taal zijn *U* en *Jij/Jou*, of *u* en *jij/jou*, en *uw* en *jouw* hetzelfde. Bij een vertaling naar het Nederlands moet dan een keuze worden gemaakt. Dit betekent bijvoorbeeld, dat in de Hebreeuwse taal zowel God, als een gewoon mens met *Jij/jij* wordt aangesproken. Voor bijvoorbeeld God of een koning vervangt men dan tijdens het vertalen naar het Nederlands het Hebreeuwse woord voor *Jij* door het Nederlandse woord *U*.

⁸³ Het Tienstammenrijk met de hoofdstad Samaria wordt wel vaker met Jakob aangeduid (Mi.1:5).

had niet gezegd, dat koning Jerobeam zou sterven door het zwaard. Hij had het over zijn koningshuis. De priester zei echter niets over de offerhoogten en de heiligdommen waarover Amos had geprofeteerd. De koning mocht natuurlijk vooral niet denken, dat hij voor zijn eigen zaak opkwam.

12 Amazia zei tegen Amos: “Ziener, ga (weg)! Vlucht [voor je(zelf)] naar het land (of de aarde) van Juda, en eet daar brood! [En] Jij moet (of zult) daar profeteren.”

Hoewel de koning van het optreden van die Judese profeet op de hoogte moet zijn geweest, vond hij de zaak blijkbaar niet belangrijk genoeg, want hij ondernam geen enkele actie om Amos uit Betel te verwijderen, of in de gevangenis te zetten. Daarom probeerde de priester de profeet bang te maken, en hem te intimideren. Hij wilde gewoon van Amos af.

Daarbij valt op, dat Amazia het ambt van profeet zag als een gewoon beroep waarmee je de kost kunt verdienen. Dat kwam in die tijd vaak voor. Meestal waren dat helaas valse profeten: broodprofeten (Mi.3:5,11).

13 “(In) het huis van God (of Betel) moet (of zal) (= mag) je niet meer profeteren, want het (of hij) is een heiligdom van de koning, en een huis van het (konink)rijk (of koningschap) (of en een rijkshuis) is het (of hij).”

Het heiligdom in Betel was inderdaad niet het huis van God, maar een heiligdom dat koning Jerobeam I (932 – 911) had laten oprichten (1Kon.12:28,29). Dit gebeurde niet in opdracht van een profeet van de Here. Op die gewijde plaats waar ook één van de gouden kalveren stond, zou natuurlijk geen kwaad woord over de koning mogen worden gezegd.

14 Amos antwoordde. Hij zei tegen Amazia: “Ik ben geen profeet, en ik ben geen profetenzoon, maar (of want/(om)dat/Ja,) ik ben veehouder, en een teler (of een verzamelaar) van moerbeivijgen.”

Amos zei, dat hij geen profeet was. Daarmee bedoelde hij, dat hij niet bij de profetenstand hoorde. In die tijd kende men het beroep van profeet, waar je voor kon studeren (v.12, 2Kon.2:3,5,15, 4:38, 6:1-7, 9:1). Mensen die daarin onderwijs gaven, waren meesters in de profetie, en hoorden bij het profetengilde. Als een leerling tot een bepaald niveau was opgeklimmen, dan werd hij een *profetenzoon* genoemd. Hij was op dat moment een gezelschapsgewordene, en hoorde vanaf die tijd ook bij het profetengilde. Een goddelijke roeping speelde daarbij geen rol van betekenis.

Amos was geen profeet of profetenleerling, maar een veehouder en een kweker van moerbeivijgen. Hij hoefde met profeteren niet de kost te verdienen.

Een kweker van moerbeivijgen maakte waarschijnlijk een snee in de vrucht om de groei te bevorderen, en het bittere sap te laten wegvloeien. Daardoor werd de vrucht eetbaar.

15 “Jahweh nam mij achter het kleinvee (of achter de schapen) van(daan) (of (van)uit/van(af)). Jahweh zei tegen mij: “Ga (heen)! Profeteer tegen mijn volk Israël!”

Omdat de Here zelf Amos als profeet had geroepen, liet hij zich niet door Amazia intimideren (vgl. Am.3:8). Integendeel, hij kondigde Gods berechting over hem aan.

16 “En nu (= Nu dan), luister naar het woord van Jahweh! Jij zegt: “Je moet (of zal) niet profeteren over (of tegen(over)) Israël, en jij mag (je woorden) niet laten druipen (of laten druppelen) (= klinken) over (of tegen(over)) het huis van Izaäk.”

17 “Daarom, heeft Jahweh dit gezegd: “Jouw vrouw zal in de stad hoererij bedrijven (of overspel plegen), en je zonen en je dochters zullen vallen door (of in) het zwaard. [En] jouw grond(gebied) (of jouw land) zal met (of door) het meetsnoer (of een koord/touw) worden verdeeld (of (op)gedeeld). En jij (=Jij echter), jij zal op onrein(e) grond(gebied) (of land) ster-

ven, en Israël zal zeker [van(uit)] over (of boven) zijn grond(gebied) (of zijn land) in ballingschap gaan.”

De priester zou op *onreine grond* sterven. Onreine grond was gebied buiten het heilige land van Israël. Dat betekent dus, dat Amazia in ballingschap zou worden afgevoerd, en nooit meer zou terugkeren.

Omdat hij zou worden weggevoerd, zou zijn vrouw als hoer de kost verdienen.

Het land van Amazia zou worden verdeeld. Opmerkelijk is, dat een onwettige priester van het Tienstammenrijk Israël wel grond bezat, terwijl dat door de Here was verboden (Deut.18:1-5). De priesters moesten niet op het land werken, maar dienst doen in de tempel. Ze moesten door het volk worden onderhouden.

De harde woorden van de profeet tegen de onwettige priester was eveneens een waarschuwing voor de mensen die erbij stonden.

Deze profetie moet vanaf 725 in vervulling zijn gegaan. Toen veroverde de Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722) het Tienstammenrijk, en belegerde hij de hoofdstad Samaria.

4. De mand met rijpe vruchten.

Hoofdstuk 8

- 1 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: zie, een mand met rijpe vruchten.
- 2 Hij zei: “Wat zie jij, Amos?” Ik zei: “Een mand met rijpe vruchten.” Jahweh zei tegen mij: “Het einde is voor mijn volk Israël gekomen. Ik zal het voortaan niet meer sparen.”
- 3 “Op die dag zullen de tempelliederen als gehuil zijn”, is het woord van de Heer Jahweh. “Veel lijkens heeft men dan op elke plaats weggeworpen.” Zwijg!
- 4 Luistert hiernaar, jullie die de armen vertrappen om de nederige mensen van het land te vernietigen
- 5 door te zeggen: “Wanneer gaat de nieuwe maan voorbij, zodat wij koren kunnen verkopen; en de sabbat, zodat wij de graanschuren kunnen openen om de efa te verkleinen, om de sikkel te vergroten, en om te bedriegen met valse weegschalen,
- 6 om de zwakken te kopen met zilver en de arme om een paar sandalen? Wij zullen het kaf van het koren verkopen.”
- 7 Gezwoven heeft Jahweh bij de trots van Jakob: “Nooit zal Ik al hun daden vergeten!”
- 8 “Zal hierover het land niet beven? Zal niet elke inwoner van haar rouwen? Zal zij niet geheel en al opstijgen als het daglicht? Zal zij heen en weer gedreven worden? Zal zij wegzinken als de rivier van Egypte?”
- 9 “Op die dag zal het gebeuren”, is het woord van de Heer Jahweh: “Ik zal de zon ’s middags laten ondergaan. Op klaarlichte dag zal Ik het land donker laten worden.”
- 10 “Ik zal jullie feesten in rouw veranderen, en al je liederen in klaagzangen. Ik zal op alle heupen een rouwzak aanbrengen, en kaalheid op elk hoofd. Ik zal het maken als de rouw over een eniggeboren zoon, en het einde zal Ik het maken als een bittere dag.”
- 11 “Zie, de dagen komen”, is het woord van de Heer Jahweh: “Ik zal een honger naar het land sturen; geen honger naar het brood en geen dorst naar het water, maar om naar de woorden van Jahweh te luisteren.”
- 12 Zij zullen wankelen vanaf zee tot zee, en vanuit het noorden tot het oosten zullen zij ronddwalen om het woord van Jahweh te zoeken, maar zij zullen niets vinden.
- 13 Op die dag zullen de mooie meisjes en de jonge mannen bezwijken van dorst.
- 14 Zij die zweren bij de schuld van Samaria, en die hebben gezegd: “Zo waar jouw god van Dan leeft, en de reis van Berseba leeft”, zullen vallen. Zij zullen niet meer opstaan.

- 1 De Heer Jahweh heeft mij dit laten zien: zie, een mand van (= met) (zomer)vrucht(en) (= rijpe vruchten).⁸⁴
- 2 Hij zei: “Wat (of Hoe) zie jij, Amos?” Ik zei: “Een mand van (= met) (zomer)vruchten (= rijpe vruchten).” Jahweh zei tegen mij: “Het einde is naar (of bij) (= voor) mijn volk Israël gekomen.⁸⁵ Ik zal meer doen (of zal laten toenemen) (= Ik zal voortaan) aan hem (of het) (=

⁸⁴ In plaats van *rijpe vruchten* wordt het ook wel vertaald met *zomervruchten*. Omdat dit Hebreeuwse woord eveneens wordt gebruikt bij *vruchtenoogst* (Jes.16:9, 28:4), worden er dus rijpe vruchten mee bedoeld. Daar gaat het hier over.

Zie ook Ridderbos J., *Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 1, Hosea - Amos*, 4^e druk, z.j., pag. 244.

⁸⁵ Het Hebreeuwse woord voor *einde* lijkt op het woord voor *zomervruchten*.

aan het volk Israël) niet meer (of niet weer/verder) voorbijgaan (= Ik zal het voortaan niet meer sparen) (vgl. Ex.12:13, Spr.19:11^b, Am.7:8, Mi.7:18)."

De vruchten waren rijp. De tijd van de oogst was gekomen.

3 "In (= Op) die dag zullen de tempel(of paleis)liederen (of tempel(of paleis)zangen) huilen (of jammeren) (= als gehuil zijn)", is het woord van de Heer Jahweh. "Veel lijk(en) heeft men (of hij) (dan) in (= op) elke plaats (weg)geworpen." Zwijg!

Als één of meer mensen die naar Amos luisteren, willen reageren, legt de profeet die blijkbaar het zwijgen op. Iedereen moet eerst verder luisteren naar de boodschap van de Here.

4 Luistert naar dit (= hiernaar), (jullie) d(i)e de arm(lastig)e(n) vertrappen (of hijgen) [en] om de nederige(mense)n (of de ellendigen) van het land (of van de aarde) te vernietigen (of vernielen)

5 door te zeggen: "Wanneer gaat de nieuwe maan voorbij, en (= zodat) wij koren zullen (= kunnen) verkopen; en de sabbat, en (= zodat) wij de graan(schuren) (vgl. Gen.41:56) zullen (= kunnen) openen om de efa (= ±22 liter) te verkleinen, [en] om de sikkel (= ±1 1/2 gram) te vergroten, en om krom te maken (of om te vervalsen) (= om te bedriegen) van(uit) (= met) bedrieglijke (= valse/onzuivere) weegschalen,

6 om de zwakken te kopen met zilver(geld) en de arm(lastig)e [door/met] om(wille van) (of voor) 2 (= een paar) sandalen (of schoenen)? Wij zullen het afval (= het kaf) van het koren (of het graan) verkopen."

Gedurende *de nieuwe maan en de sabbat* mocht er niet worden gewerkt, en niet worden gehandeld (Ex.20:8-10, Lev.23:3,24, Deut.5:12-15, Ezech.46:1,3). Veel rijke koopmannen popten om weer op een gemene manier handel te drijven. Als ze verkochten, dan werd *de efa verkleind*, en als ze kochten werd *de sikkel vergroot*.

Een onzuiver gewicht of *een valse weegschaal* vindt de Here een gruwel. Het gebruik daarvan was door Hem uitdrukkelijk verboden (Deut.25:13-15, Spr.20:10,23).

Nu was in die tijd het geoorloofd om een arme als slaaf te verkopen, maar dan golden er wel beperkende regels. Ten eerste moest slavernij zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom moesten de armen worden ondersteund, en was het vragen van rente over het geleende geld verboden. Ook de duur van de slavernij was beperkt. Een slaaf was in principe na 6 jaren weer een vrij man. Een vader mocht zijn kinderen alleen aan een Israëliet verkopen, en de Joodse slaven moesten zeer goed worden behandeld (Ex.21:1-10, Lev.25:39-55). Deze regels waren juist opgesteld om de slavernij aan banden te leggen, en niet om het te bevorderen of te legitimeren (Neh.5:5-8).

Daarom was *het kopen van een arm iemand om een schuld van slechts een paar sandalen of schoenen* volstrekt tegen de bedoeling van de wet (vgl. Am.2:6). Er was helemaal niet gezocht naar andere middelen om iemand uit zijn armoedige situatie te helpen.

7 Gezwoeren heeft Jahweh in (= bij) de trots (of de uitnemendheid) van Jakob: "Of (of Als) Ik voor altijd(durend) al hun daden (of hun handelingen) zal vergeten (= Nooit zal Ik al hun daden (of hun handelingen) vergeten)!"

De trots en de uitnemendheid van Jakob is het prachtige heilige land (Ps.47:5, vgl. Am.6:8, Nah.2:2). Het nageslacht van Jakob: het volk Israël, had en heeft alle redenen om trots te zijn op het land dat de Here aan hen heeft gegeven (Ex.3:17^b, Deut.8:7-10, enz.). Jahweh zwoer bij iets moois dat van Hemzelf afkomstig was. Hij zwoer dus op grond van zijn eigen wel-daad.

8 "Zal hierover het land (of de aarde) niet beven (of sidderen)? Zal (niet) elke inwoner

van [in/met] haar (= van het land) rouwen (of treuren)? Zal zij (of het) (niet) geheel (en al) (of al(les)) (= het land met elke inwoner) opstijgen (of bestijgen/opgaan/oprijzen) als het (dag)-licht? ⁸⁶ Zal zij (of het) heen en weer gedreven (of verdreven) worden [(; bewaterd (of bevochtigd) worden)]? ⁸⁷ Zal zij (of het) wegzinken (of in elkaar storten) als de rivier(arm) (of de (water)stroom) (= de Nijl) van Egypte? (vgl. Am.9:5)”

Over 2 jaren zou als waarschuwing van God een aardbeving komen (Am.1:1). Bij een krachtige aardbeving lijkt het land al bevend op te heffen en neer te zinken.

De rivier(arm) van Egypte is de Nijl. De hoogte van de waterstand kan bij deze rivier heel verschillend zijn. Soms overstromen zelfs hele stukken grond (vgl. Am.9:5).

9 “In (= Op) die dag zal het gebeuren”, is het woord van de Heer Jahweh: “Ik zal de zon in de middag (= ’s middags) laten (onder)gaan (of laten (binnen)komen). In (= Op) (klaar)-lichte dag zal Ik [voor] het land (of de aarde) donker laten worden.”

In die tijd werd een oorlog vaak over de rug van het volk uitgevochten. De mensen werden regelmatig door vijandelijke legers beroofd. Alles werd leeggeplunderd, en wat niet bruikbaar was, werd in brand gestoken. Door de zware rookwolken van het vuur dat door vijandige legers werd aangestoken, zou het zonlicht gedeeltelijk verdwijnen (Jes.5:30, 13:10, Joël 1:19, 2:3, Am.1, 2:5, 5:20).

In de tijd dat Amos optrad in het Tweestammenrijk, vond er in de jaren 784 en 763 voor Christus een zonsverduistering plaats. Het is heel goed mogelijk, dat veel mensen dit evenals de aardbeving zagen als een waarschuwing van God, en als een bevestiging van de vermanende en dreigende woorden van de profeet.

10 “Ik zal jullie feesten naar (= in) rouw veranderen, en al je liederen naar (= in) klaagzangen. Ik zal op alle heupen een (rouw)zak aanbrengen, en kaalheid op elk hoofd. Ik zal het (of haar) (= het land) ⁸⁸ maken (of (aan)stellen) als de rouw van (= over) een eniggeborene (= eniggeboren zoon), en het (of haar) einde (of achterste deel) (zal Ik maken) als een bittere dag.”

Als de mensen in die tijd erg veel verdriet hadden, dan was het dragen van een (rouw)zak heel gebruikelijk (Gen.37:34, Jes.24:3 32:11, Jer.6:26). Ook schoren ze zich vaak kaal (Jes.3:24, 15:2, 22:12, Jer.48:37, Ezech.7:18). In het land Israël zou dus worden gerouwd en getreurd als bij de dood van *een eniggeboren zoon*. Daarna zou daar een ellendige tijd aanbreken.

11 “Zie, de dagen komen”, is het woord van de Heer Jahweh: “Ik zal een honger in (= naar) het land (of in (= naar) de aarde) sturen; geen honger naar het brood en geen dorst naar het water[en], maar (of Ja,/(om)dat/want) [als/of] om naar de woorden van Jahweh te luisteren.”

De profeet Amos kondigde nog meer ellende aan. Er zou ook een geestelijke nood ontstaan. Ze zouden en zullen naar het woord van God willen luisteren. Daarbij moeten we niet in de

⁸⁶ Op grond van de Griekse handschriften(en de Vulgaat) wordt *het (dag)licht* (אור of אֵר) vaak vertaald met *de rivier(arm)* (of *de (water)stroom*) (אֵר). Beide Hebreeuwse woorden lijken op elkaar. Dit zou een verschrijving kunnen zijn, maar dat ligt wat minder voor de hand.

In de Dode Zeerollen is dit gedeelte (Am.8:8) verloren gegaan.

⁸⁷ Waarschijnlijk is dit een overschrijffout. Het komt niet voor in alle handschriften, en het lijkt erg veel op het (werk)woord dat erop volgt. (Vergelijk וַיִּשְׁקַטוּ = *bewaterd* worden met וַיִּשְׁקַטוּ = *wegzinken*.) Bovendien werd het *bewateren* of *bevochtigen* van het land als een zegen beschouwd. Dit twijfelachtige (werk)woord komt evenmin voor in de Griekse handschriften (en de Vulgaat). Helaas is vers 8 in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

⁸⁸ De woorden *het* in tweede gedeelte vers 10 zijn in het Hebreeuws vrouwelijk. Daarmee verwijzen ze niet naar het mannelijke woord *dag* uit vers 9, maar naar het vrouwelijke woord voor *land* of *aarde* uit het slot van het vorige vers. Het gaat dus niet over een periode die maar kort duurt zoals een dag.

eerste plaats aan het geschreven woord denken, maar vooral aan het gesproken woord van leraren en profeten.⁸⁹

12 Zij zullen wankelen (of waggelen/(om)zwerven) van(af) zee tot zee, en van(uit) het noorden [en] tot het oosten zullen zij heen en weer lopen (of gaan) (= zullen zij ronddwalen) om het woord van Jahweh te zoeken, en (= maar) zij zullen niet(s) vinden.

Vroeger dacht men, dat de aarde een plat vlak was. Het land zou door zeeën zijn omringd. *Van(af) zee tot zee* betekent, dat ze de hele aarde zullen rondzwerven (vgl. Ps.72:8, Mi.7:12, Zach.9:10). De uitdrukking *van(uit) het noorden [en] tot het oosten* is waarschijnlijk een verkorte vorm van de zinsnede *van(uit) het noorden tot het zuiden en van(uit) het westen tot het oosten*. Kortom, ze zullen overal zoeken, maar zullen niets kunnen vinden.

13 In (= Op) die dag zullen de mooie meisjes en de jonge mannen bezwijken (of flauwvallen) door (of in) (= van) [de] dorst.

In die tijd zouden en *zullen zelfs de mooie meisjes en de jonge mannen* in de kracht van hun leven *aan de geestelijke dorst bezwijken*.

14 Zij d(i)e zweren met (= bij) de schuld(igheid) (of de zonde) van Samaria, en zij (= en die) hebben gezegd: “(Zo waar) jouw (af)god(en) (van) Dan leeft, en de (pelgrims)reis (of de weg/het pad/de (levens)wijze) van Berseba leeft”, zullen vallen. [En] zij zullen niet meer (of niet weer/verder) opstaan.

Samaria was de hoofdstad van het Tienstammenrijk, en vertegenwoordigde daarmee dat hele rijk. *De schuld van Samaria* was het belangrijkste gouden stierkalf dat in Betel stond. Dit kalf stond bekend als het kalf van Samaria (Hos.8:5,6, 10:5,8). Deze plaats lag in het uiterste zuiden van het Tienstammenrijk Israël, zodat mensen uit het Tweestammenrijk Juda er gemakkelijk heen konden gaan.

De plaats *Dan* lag helemaal in het noorden. Daar was het andere centrum van de kalverendienst.

Berseba lag niet binnen het grondgebied van het Tienstammenrijk, maar helemaal in het zuiden van het Tweestammenrijk Juda. Toch hoorde het eigenlijk wel bij het Tienstammenrijk, want het gebied was toegewezen aan de stam Simeon, één van de stammen van het Tienstammenrijk (Joz.19:1,2). De Israëlieten gingen op bedevaart naar Berseba. Waarschijnlijk was daar een heilige plaats waar zogenaamd de Here werd gediend, maar deze eredienst werd door Hem in elk geval niet op prijs gesteld (vgl. Am.5:5).

Mensen die zwoeren bij de stierkalveren van Betel of Dan, of die naar het heiligdom in Berseba gingen, zouden vallen. Zij die de Here verlaten, krijgen van Hem geen hulp en antwoord meer.

Door hun ongeloof raakten de Israëlieten uiteindelijk over de aarde verstrooid. Het begon met de inwoners uit het Tienstammenrijk. Tot op de dag van vandaag zoeken veel Joden de Here op hun eigenwillige manier. Ze verwerpen Jezus nog steeds als hun Messias. Veel ongehoorzame en ongelovige Joden en Israëlieten zijn daardoor gevallen, en zij zullen nooit meer opstaan. Ze zijn helaas zelfs veroemd. Dit zal voortduren, totdat God de bedekking van de Joden en Israëlieten weg zal nemen (2Kor.3:14-18).

⁸⁹ Zo wilde de ongehoorzame koning Saul (1033 – 1012) ook naar het woord van de Here luisteren, maar Hij antwoordde niet. Hij sprak niet meer door dromen, niet via de Urim (en de Tummin), en evenmin door zijn profeten (1Sam.28:6).

5. De Here bij het altaar.

Hoofdstuk 9:1-10

1 Ik heb de Heer vlakbij het altaar zien staan. Hij zei: “Sla tegen het kapiteel, zodat de drempels zullen schudden! Breek ze allemaal stuk aan de top! Het overblijfsel van hen zal Ik vernietigen met het zwaard. Wie van hen vlucht, zal niet ontvluchten. Wie van hen ontsnapt, zal niet worden gered.”

2 “Als zij zullen graven tot in het dodenrijk, zal mijn hand hen van daaruit wegnemen. Als zij zullen opklimmen naar de hemel, zal Ik hen van daaruit laten neerdalen.”

3 “Als zij zich zullen verschuilen op de top van de Karmel, zal Ik vanaf daar zoeken. Ik zal hen wegnemen. Als zij zich voor mijn ogen op de zeebodem zullen verbergen, zal daar Ik een slang opdracht geven. Hij zal hen dan bijten.”

4 “Als zij voor hun vijanden uit in gevangenschap zullen gaan, zal Ik daar het zwaard opdracht geven. Het zal hen dan doodslaan. Ik zal mijn ogen ten kwade en niet ten goede op hen richten.”

5 Jahweh van de hemelse legers is de Heer die het land aanraakt, zodat zij smelt. Allen die erop wonen, zullen rouwen. Zij zal geheel opstijgen als de rivier. Zij zal wegzinken als de rivier van Egypte.

6 De Bouwer van zijn bovenzalen in de hemel en zijn luchtgewelf op het land heeft haar gefundeerd. Hij die roept naar het water van de zee, goot het uit over het aardoppervlak. Jahweh is zijn naam.

7 “Zijn jullie voor Mij niet als de zonen van de Ethiopiërs, zonen van Israël?” is het woord van Jahweh. “Heb Ik Israël niet vanuit het land Egypte laten optrekken, de Filistijnen vanuit Kreta, en de Arameeërs vanuit Kir?”

8 Zie, de ogen van de Heer Jahweh zijn gericht op het zondige koninkrijk. “Ik zal het boven het grondoppervlak verwoesten, maar alleen het huis van Jakob zal Ik niet helemaal verwoesten”, is het woord van Jahweh.

9 “Ja zie, Ik geef opdracht. Ik zal het huis van Israël onder al de heidenvolken laten schudden, zoals iets met een zeef geschud wordt, en geen graankorreltje zal op aarde vallen.”

10 “Door het zwaard zullen alle zondaren van mijn volk sterven: zij die zeggen: “Het kwaad zal niet dichterbij komen, en het zal ons niet tegemoet treden.”

1 Ik heb de Heer (vlak)bij (of boven) het altaar zien staan. Hij zei: “Sla (tegen) het kapiteel, en (= zodat) de drempels (of de drinkschalen) zullen schudden (of beven)! Breek ze (= de kapitelen van de pilaren) stuk (of af) (of Snij ze af) door (of in/met) (= aan) de top (of het bovenste deel/hoofd) van hen allen (= Breek ze allemaal stuk aan de top)! Het overblijfsel (of De achterblijvers) van hen zal Ik vernietigen (of doodslaan/doden) met het zwaard (of de houweel/bijl). (Wie/Wat) van hen (ont)vlucht (of ontkomt), zal niet (ont)vluchten (of ontkomen). (Wie/Wat) van hen ontsnapt, (of ontkomt/Hun vluchteling) zal niet worden gered (of niet worden bevrijd/niet ontsnappen).”

Nog steeds sprak Amos in het Tienstammenrijk. Hij *had de Here bij het altaar zien staan*. Waarschijnlijk gaat het hier over het altaar bij het belangrijkste heiligdom, dat in de plaats Betel stond (vgl. Hos.3:14). Dat heiligdom zou worden verwoest. Op een dubbelzinnige manier gaat de tekst geleidelijk over van stenen bouwsels en voorwerpen naar levende mensen. Niets en niemand zou aan *de bijl of het zwaard* kunnen ontsnappen.

Wie de opdracht krijgt om *tegen het kapiteel te slaan, en ze stuk te breken* is niet meteen duidelijk. Uit het vervolg blijkt echter, dat de Here zelf verwoestend op zal treden (Zie vooral vers 8.). Het lijkt er dus op, dat Hij een engel de opdrachten van vers 1^a uit laat voeren.⁹⁰

2 “Als zij zullen graven (tot) in (of door) het dodenrijk,⁹¹ zal mijn hand hen van(uit/af) daar (weg)nemen (of pakken/grijpen). [En] als zij zullen (op)klimmen (of opgaan) (naar) de hemel[en], zal Ik hen van(uit/af) daar laten neerdalen.”

De Israëlieten zouden nergens naar toe kunnen vluchten. Op een hyperbolische manier⁹² worden allerlei extreme plaatsen van de schepping genoemd, en tegenover elkaar gesteld om dat duidelijk te maken. Of het de hoge *hemel* is, of het lage *dodenrijk*, het maakt niet uit. God zou ze overal weten te vinden.

3 “[En] als zij zich zullen verschuilen in (= op) de top (of het bovenste deel/hoofd) van de Karmel (= de (Fruit)tuin/Boomgaard), zal Ik van(af/uit) daar (door)zoeken (of opsporen). Ik zal hen (weg)nemen (of pakken/grijpen). [En] als zij zich [van(uit/af)] voor (of tegenover) mijn ogen in (= op) de zeebodem zullen verbergen, zal Ik [van(uit/af)] daar de (= een) slang opdracht geven (of opdragen/gebieden). Hij zal hen (dan) bijten.”

Het *Karmel*-gebergte lag in het noordwesten van het Tienstammenrijk aan de kust van de Middellandse Zee. Ook *op de top* van de bergen, of in de diepe *zee* zouden de Israëlieten niet veilig zijn.

4 “[En] als zij voor [het gezicht van] hun vijanden (uit) in gevangenschap zullen gaan, zal Ik [van(uit/af)] daar het zwaard opdracht geven (of opdragen/gebieden). Het (of Hij) zal hen (dan) doodslaan (of doden/vernietigen). Ik zal mijn oog (= ogen) voor kwaad (= ten kwade) en niet voor goed (= ten goede) op hen richten (of zetten/stellen).”

5 Jahweh van de (hemelse) legers is de Heer d(i)e het land (of de aarde) aanraakt, en (= zodat) zij (of het) smelt. Allen (die) in haar (= erop) wonen, zullen rouwen (of treuren). Zij (of Het) zal geheel (en al) (of al(les)) (= het land met haar inwoners) opstijgen (of bestijgen/opgaan/oprijzen) als de rivier(arm) (of de (water)stroom). Zij (of Het) zal wegzinken (of in elkaar storten) als de rivier(arm) (of de (water)stroom) (= de Nijl) van Egypte (vgl. Am.8:8).

In deze verzen wordt Jahwehs grootheid en almacht geroemd. Vreselijk is het, als je zo'n almachtige God als tegenstander hebt (Hebr.10:31).

6 De Bouwer van zijn bovenzalen (of zijn verdiepingen/opgangen/trappen/traptreden) in de hemel[en]⁹³ en zijn (lucht)gewelf boven (of op) het land (of de aarde) heeft haar (of het) (= het (lucht)gewelf en/of de aarde (het land) (beide vrouwelijk)) gefundeerd (of gegrondvest). De roeper (= Hij die roept) naar het water van de zee, goot (of stortte) hen (= het) uit over (of op) het gezicht van de aarde (of van het land) (= over (of op) het aardoppervlak). Jahweh is zijn naam.

In de bovenste hemel woont de Here in *zijn bovenzalen*, en de onderste hemel is het *luchtgewelf* waarin de vogels kunnen vliegen. Dat luchtgewelf is boven (of op) het aardoppervlak.

⁹⁰ De profeet Amos was niet in staat om die ingrijpende opdrachten uit te voeren.

⁹¹ Het dodenrijk is niet de hel of het eeuwige vuur. De kwaadaardige en ongelovige mensen gaan naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming, want later bij het laatste oordeel zal het dodenrijk met de doden worden geworpen in de poel van vuur (Op.20:11-15).

⁹² Een hyperbool is een stijlfiguur waarbij iets overdreven wordt gezegd of aangeduid.

⁹³ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Met het woord *hemel[en]* kon men de woonplaats van God bedoelen. De mensen konden bij dat woord ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspannel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatst genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten. (Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= de dualis)).

Ook fundeerde God de aarde ofwel het land. Vroeger dacht men (meestal), dat de aarde op de wereldzee was gevestigd.

De almachtige Jahweh is de onveranderlijke Verbondsgod. Hij blijft achter zijn besluiten staan.

7 “Zijn jullie voor Mij niet als de zonen van de Ethiopiërs, zonen van Israël?” is het woord van Jahweh. “Heb Ik Israël niet (van)uit het land Egypte laten optrekken (of laten opgaan), [en] de Filistijnen (van)uit Kaftor (= Kreta), en Aram (= en de Arameeërs) (van)uit Kir?”

Vanaf dit vers gaat het niet alleen meer over het Tienstammenrijk Israël, maar over alle 12 stammen. Heel Israël is door God uit Egypte geleid.

Ethiopië ligt aan de zuidgrens van Egypte. *De Ethiopiërs* stammen af van Kus, een zoon van Cham (Gen.10:6,7, 1Kron.1:8,9). Daarom werd door de Israëlieten op de Ethiopiërs neergekeken (Gen.9:20-27).

De Filistijnen woonden aan de westkust van het Tweestammenrijk Juda. Ze stammen af van Misraïm, een zoon van Cham (Gen.10:6,13, 1Kron.1:8,12). De Filistijnen kwamen van Kreta (Deut.2:23, Jer.47:4, Ezech.25:16). Ze woonden in 5 steden, en elke stad had een koning. Deze koningen werkten met elkaar samen (b.v.1Sam.5,6).

Al eeuwen lang gedroegen ze zich vijandig tegenover Israël. In de 13^e eeuw moest de richter Samgar de Israëlieten al verlossen van de Filistijnen (Richt.3:31). Aan het einde van de 12^e eeuw werden de Israëlieten 40 jaren door de Filistijnen onderdrukt (Richt.10:7,8, 13:1). De richter Simson voerde een eenzame strijd tegen dit volk (Richt.14:19-15:8, 15:13-20, 16:23-30).

Ook na de dood van Simson ging de strijd tegen de Filistijnen door (1Sam.4-7). Zodra Saul (1033 – 1012) koning werd, moest hij zich tegen hen verdedigen. Tijdens zijn hele regeringstijd moest hij oorlog voeren tegen dit volk, totdat hij sneuvelde in de strijd (1Sam.13:1-14:52, 31:1-6).

Toen David (1012 – 972) koning werd, moest hij onmiddellijk de wapens opnemen tegen de Filistijnen (2Sam.5:17-25). Hij onderwierp ze (2Sam.8:1), en zij bleven aan koning Salomo (972 – 932) en het Tweestammenrijk schatplichtig tot aan de regering van de slechte koning Joram (849 – 842) (1Kon.4:21, 2Kron.17:11, 21:16). Mede om al deze strijd werden deze onbesneden Chamieten veracht.

Aram is een zoon van Sem (Gen.10:22). Hij is de stamvader van het Syrische of Aramese volk. In een Assyrische inscriptie van Tiglatpileser I (1115 – 1077) van ±1100 voor Christus wordt over de Arameeërs gezegd, dat zij ten oosten van de Tigris woonden. Kir lag waarschijnlijk binnen het grondgebied van Elam (Jes.22:6). Dit gebied moet bij het Assyrische rijk hebben gehoord (2Kon.16:9).

In de tijd van Tiglatpileser II (967 – 935) leefden de Arameeërs in heel het Tweestromenland. Daarna vestigden ze zich ten noorden van het heilige land. Ze stredden vaak tegen de Israëlieten en de Assyriërs (Richt.3:10, 2Sam.8:5, 2Sam.10, 1Kon.15:18-20, 1Kon.20, 1Kon.22:1-35, 2Kon.12:17,18, 2Kon.16:5-9). Het was een vijandig volk.

Als mensen uit het volk Israël, dat de Here uit Egypte heeft laten wegtrekken, zijn verbond met Hem voortdurend verwerpen, dan zijn die niets beter dan de volken waar ze zo op neerkeken. De almachtige Jahweh kan de Filistijnen ook uit Kreta laten komen, en de Arameeërs uit Kir. Hij is niet van zijn volk afhankelijk. Hij kan zelfs vanuit stenen kinderen van Abraham laten opstaan (Mat.3:9, Luk.3:8). Hoewel de Israëlieten regelmatig Gods volk worden

genoemd, kunnen mensen die daarbij horen, door hun liefdeloze gedrag tegenover de hemelse Vader dit voorrecht wel verspelen.

8 Zie, de ogen van de Heer Jahweh zijn in (= zijn gericht op) het zondige koninkrijk (of het zondige koningschap). “Ik zal het (of haar) boven(op) het gezicht van de grond (of van het land) (= boven(op) het grondoppervlak) verwoesten (of vernietigen), maar alleen het huis van Jakob zal Ik niet helemaal verwoesten (of vernietigen)”, is het woord van Jahweh.

Er was geen enkele reden om het zondige Tienstammenrijk en alle ongehoorzame Israëlieten te sparen. De Here zou ze laten verdwijnen. Dat is ook gebeurd. Het Tienstammenrijk is verdwenen, en zal nooit meer bestaan. Ook het Tweestammenrijk Juda zou Gods straffende hand niet ontlopen. Toch zou het volk Israël niet helemaal verdwijnen (v.11).

Met *huis van* werd vaak iemands huisgezin en allen die daarbij hoorden, aangeduid (Gen.7:1, 12:1,17, 14:14, 15:2, enz.). *Het huis van Jakob*, was zijn gezin. Dat gezin groeide uit tot het volk Israël.⁹⁴ Met het huis van Jakob wordt hier heel Israël bedoeld (vgl. Am.13:3). De Here zou het zondige Tienstammenrijk wel verwoesten, maar Israël als geheel zou en *zal Hij niet helemaal verwoesten*.

9 “Ja zie, Ik geef opdracht (of bevel). Ik zal het huis van Israël onder (of in/door) al de (heiden)volken laten schudden (of laten zeven), zoals iets (of het/hij) met (of in) een zeef geschud wordt, en geen (graan/steen)korreltje zal (op) de aarde (of het land) vallen.”

God zou de Israëlieten verstrooien onder de volken. Hij zou ze *laten schudden*, en *zeven*. Het vuil en het zand zouden en zullen op de grond vallen, maar alle *graankorrels* bleven en blijven behouden. Zo zuivert de Here zijn volk. De ongehoorzame Israëlieten komen om, en zijn dienaren worden behouden. Die zuivering gaat nog steeds door.

10 “Door (of Met/In) het zwaard zullen alle zondaren van mijn volk sterven: (zij) d(i)e zeggen: “Het kwaad zal niet dichterbij (laten) komen, en het (of zij) zal [voor] ons (niet) tegemoet treden (of voor ons (niet) in de weg staan (of in de weg treden)).”

De Israëlieten zijn *met het zwaard* achtervolgd. Dat begon na deze profetie al met de Assyrische verovering van het Tienstammenrijk Israël. Het ging verder met de verovering van het Tweestammenrijk Juda door de Babyloniërs. Later werd het Heilige land opnieuw veroverd door de Romeinen. Eeuwenlang leefden de Joden en Israëlieten verstrooid onder de volken. Ondanks de oprichting van de staat Israël in 1948 leven nog steeds veel Israëlieten in de diaspora. Toch trekken voortdurend meer Joden naar hun land; naar Israël. Als ze zich massaal bekeren, dan zal Jezus hun koning zijn. Dan zal God hen ook verlossen. Hij komt, als het aan Hem ligt, altijd zijn beloften na.

⁹⁴ Jakob kreeg van de Here ook de naam Israël (Gen.32:28).

4. Israëls verlossing.

Hoofdstuk 9:11-15

11 “Op die dag zal Ik de vervallen hut van David oprichten. Ik zal haar scheuren dicht maken, en zijn ruïnes zal Ik oprichten. Ik zal haar herbouwen als in de dagen van eeuwen geleden,

12 zodat zij de rest van Edom in erfelijk bezit zullen nemen, en alle heidenvolken waarover mijn naam is uitgeroepen”, is het woord van Jahweh, die dit doet.

13 “Zie, de dagen komen”, is het woord van Jahweh: “De ploeger zal dichterbij de maaier komen, en de druiventreder bij de zaadzaaier. De bergen zullen druipen van vruchtensap, en al de heuvels zullen daarvan vloeien.”

14 “Ik zal de gevangenschap van mijn volk Israël omkeren. Verwoeste steden zullen zij herbouwen en bewonen. Wijngaarden zullen zij planten. Hun wijn zullen ze drinken. Tuinen zullen zij aanleggen. Hun vruchten zullen ze eten.”

15 “Ik zal hen vestigen op hun grond, en zij zullen niet meer worden weggerukt boven hun grond die Ik aan hen gegeven heb”, heeft jouw God Jahweh gezegd.

11 “In (= Op) die dag zal Ik de vervallen (loof)hut (vrouwelijk) van David (**mannelijk**) oprichten (of laten opstaan). Ik zal haar scheuren (of haar breuken/bressen)⁹⁵ dicht maken (of dicht metselen/afsluiten/ommuren/omheinen), en **zijn** ruïnes (of zijn puinhopen) zal Ik oprichten (of laten opstaan). Ik zal haar (her)bouwen (zo)als de dagen van weleer (of van ouds/eeuwig) (= als in de dagen van eeuwen geleden),

12 zodat zij de rest (of het overblijfsel) van Edom in erfelijk bezit zullen nemen,⁹⁶ en alle (heiden)volken waar(over) [over hen] mijn naam is (uit)geroepen (of verkondigd/genoemd (geworden)”, is het woord van Jahweh, (die) dit doet.

Een *hut* (vrouwelijk) is veel eenvoudiger, dan een groot huis of een paleis. Het duidt duidelijk op achteruitgang. Die hut is het beeld van het rijk Israël. *Haar scheuren* of *bressen* geven de verdeeldheid en het grote verval ervan aan. Door de zonde werd het rijk na de dood van koning Salomo (972 – 932) verdeeld in het noordelijke rijk met 10 stammen en het zuidelijke rijk met 2 stammen. Daarna werd in 732/731 voor Christus het gedeelte ten oosten van de Jordaan van het Tienstammenrijk afgescheurd door de verovering van de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727). Nadat in 722 het hele Tienstammenrijk naar Assyrië was gedeporteerd, werd in 586 het Tweestammenrijk naar Babel weggevoerd.

Met *zijn ruïnes* (mannelijk) wordt de situatie van het koningshuis van David aangeduid. Toen de profeet Amos optrad, leek het tijdens de regering van de Judese koning Uzzia (785 – 733) weer goed te gaan. Dit kwam, doordat Uzzia de Here diende. Toch zou het met het koninklij-

⁹⁵ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *hun* (vrouwelijk meervoud) *scheuren* (of *hun breuken/bressen*). Op grond van de Griekse handschriften, (de Vulgaat,) en het tekstverband is voor *haar* (vrouwelijk enkelvoud) *scheuren* (of *haar breuken/bressen*) gekozen. (Dit gedeelte is in de Dode Zeerollen verloren gegaan.)

⁹⁶ De apostel Jakobus, de broer van de Here Jezus, heeft deze verzen profetisch geciteerd (Hand.15:16,17). Hij gebruikte daarbij de versie van de Septuagint. In die Septuagint wordt echter niet over *Edom*, maar over *mensen* gesproken. Blijkbaar lazten de vertalers het woord *Adam* (= mens(en)) in plaats van *Edom*, en dachten ze, dat daarmee *mensen* werden bedoeld. In het Hebreeuws maakt dat namelijk (vrijwel) geen verschil, omdat men in die taal alleen de medeklinkers opschreef. Ook dit is door de leiding van de Heilige Geest gebeurd. Van Edom was toen vrijwel niets meer over, maar er worden nog steeds mensen uit allerlei volken bij Gods volk ingelijfd.

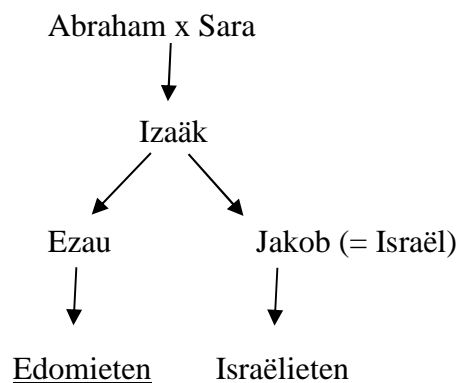
ke nageslacht van David de verkeerde kant op gaan. Er zou een tijd komen, waarin het vrijwel niets meer voor zou stellen. Gedurende de ballingschap en vele eeuwen daarna heeft er zelfs helemaal geen koning uit het huis van David geregeerd.

Jahweh zou echter *de ruïnes van dat koningshuis weer oprichten*. Hij had aan koning David een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij is uit het nageslacht van David (Ezech.34:23), en Hij regeert eeuwig (Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32). Als de Israëlieten zich bekeren, dan zal Jezus Christus (= Jezus de Gezalfde) ook hun koning zijn (Ezech.36:23,24, 37:22-25, Hos.3:5, 14:5).

De profeet Jeremia voorspelde met andere woorden min of meer hetzelfde. De Spruit van David zal als een verstandige koning over hen regeren (Jer.23:1-8). *Ze zullen de Here hun God dienen, en David zal hun koning zijn* (Jer.30:9).⁹⁷ Die Spruit van David is de grootse zoon uit het nageslacht van David: de Here Jezus (Hos.3:5). Hij is de goede herder (Joh.10:11-15).

Hij zou eveneens *de vervallen hut oprichten, en haar scheuren dicht maken. Hij zal die hut herbouwen*, en maken zoals zij *eeuwen geleden* was. Die hut zou en zal dus weer worden als het paleis van David. Dit betekent, dat het rijk Israël weer in de volle omvang zal worden hersteld.

Zij, dat zijn de Israëlieten, zouden eveneens de rest van Edom in erfelijk bezit nemen (v.12, vgl. Num.24:18, Am.1:11,12). De Edomieten woonden ten zuiden van Israël. Het waren afstammelingen van Ezau, een zoon van Izaäk en de broer van Jakob (Gen.25:19-26,30).

De Edomieten hebben de Israëlieten altijd gehaat. Toen het volk Israël het land Kanaän wilde binnentrekken, weigerden ze het de doortocht over hun grondgebied door hun grenzen af te sluiten (Num.20:14-21). Via een omweg bereikte Gods volk het land Kanaän.

Steeds probeerden de Edomieten vanuit het zuiden land van de stam Juda af te pakken. Daardoor moest koning Saul (1033 – 1012) tegen de Edomieten strijden (1Sam.14:47). Koning David (1012 – 972) versloeg hen, en onderwierp ze (2Sam.8:13,14). De Edomieten bleven aan de Joden onderworpen, totdat de ongehoorzame koning Joram (849 – 842) aan de macht kwam (1Kon.22:48, 2Kon.8:20-22). Toen onttrok Edom zich, en werd het weer een zelfstandige staat. Ondanks allerlei oorlogen met de Joden bleef dit lange tijd zo (2Kon.14:7).

Om de eeuwigdurende haat tegen de Israëlieten zou God Edom laten verdwijnen. Evenals Amos voorzagen de profeten Jesaja, Jeremia, Ezechiël, Obadja en Maleachi de definitieve ondergang van Edom (Jes.34, Jer.49:7-22, Ezech.25:12-14, 35, Ob.1, Mal.1:3,4).

⁹⁷ Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Aduard, 2016.

Nog geen jaar na de verovering van Jeruzalem door koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 585 voor Christus zag de profeet Ezechiël de verslagen legers en koningen van Assur, Elam, Edom en Sidon terug in het dodenrijk (Ezech.32:17-30, vgl. Jer.25:9-11, 27:3-11).⁹⁸ De koning van Babel had blijkbaar de Edomieten hard aangepakt. Gedurende een lange tijd konden ze aan geen enkele opstand meedoen, omdat ze in 585 te zeer waren verzwakt.

De Babylonische koning Nabonidus (556 – 538) drong de Edomieten in 554 voor Christus verder terug.⁹⁹ In de eerste helft van de 5^e eeuw voor Christus hadden de Nabateeën de Edomieten uit het grootste deel van hun gebied verdrongen. Veel Edomieten werden in deze Arabische stam opgenomen. Wie niet onder de heerschappij van de Nabateeën wilde leven, moest naar het noorden en westen verhuizen.

De door de Nabateeën verzwakte Edomieten werden door de Joodse hogepriester en koning Johannes Hyrkanus (135 – 104) onderworpen. Ze moesten zich laten besnijden, en volgens de Joodse wetten gaan leven. Anders zouden ze hun bezittingen en land kwijt raken. De Edomieten hebben dat noodgedwongen geaccepteerd. Vanaf die tijd gedroegen ze zich volgens de leefregels van de Joden (vgl. Num.24:18).¹⁰⁰ Het restant van de Edomieten is opgegaan in het Joodse volk. Sinds de 2e eeuw na Christus vernemen we van de Edomieten niets meer.

Koning Jezus zal aan de scheuren van verdeeldheid weer een einde maken. Het zal weer één rijk zijn met één koning. Tot op de dag van vandaag is onder vele volken het Evangelie (= de blijde boodschap) verkondigd. *Alle heidenvolken waarover Gods naam is uitgeroepen ofwel verkondigd*, zullen bij Israël worden ingelijfd (Rom.11:17,19). Alle heidenen die de Here willen dienen, mogen bij zijn volk horen (Gen.12:1-3, Ps.87, Rom.11:25).

13 “Zie, de dagen komen”, is het woord van Jahweh: “De ploeger zal dichterbij [onder/met/in] de maaier komen, en de druiventreder [onder/met/in] (bij) de zaadzaaiër. De bergen zullen druipen van vruchtensap (of van jonge wijn), en al de heuvels zullen (daarvan) vloeien (of smelten).”

Het ploegen zal dichterbij het maaïen komen, en het treden van de druiven zal eerder na het zaaïen volgen. Na het zaaïen zal het gewas sneller groeien, en de vruchten zullen in kortere tijd rijp worden, zodat het maaïen en oogsten eerder kunnen volgen. Kort na het maaïen kan de ploeger zijn werk doen, want de volgende oogst zal ook op tijd kunnen worden binnengehaald. Kortom, het land zal buitengewoon veel gewas en vruchten opbrengen.

In hyperbolische bewoordingen beschreef Amos de tijd die zal komen. In die tijd zal het land veel meer dan zijn vroegere opbrengst opleveren. Mozes heeft al over de aardse zegeningen van God gesproken (Lev.26:5). Ook de profeet Joël had het er later over (Joël 3:18)!¹⁰¹ Vandaag zien we nog maar een gedeeltelijke vervulling van deze profetieën.

Brood was het belangrijkste eten, en jonge wijn (= most) het meest voorkomende drinken van die tijd (Gen.27:28,37, Num.18:12, Deut.7:13, 11:14, Jer.31:12, enz.). Zuiver water was vaak moeilijk te krijgen.

14 “Ik zal de gevangenschap van mijn volk Israël omkeren (= volledig terugdraaien). Verwoeste steden zullen zij (her)bouwen (en) [zullen zij] (be)wonen (of (neer)zitten/(ver)blijven). Wijngaarden zullen zij planten (of herstellen/vestigen). Hun wijn zullen ze drinken. Tuinen zullen zij maken (= aanleggen). Hun vruchten zullen ze eten.”¹⁰²

⁹⁸ Zie Turenhout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijpskerk, 2019.

⁹⁹ Zie de Naboniduskroniek, kolom 1:17.

¹⁰⁰ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 13, hoofdstuk 9:1

¹⁰¹ Turenhout T. van, Joël, Jahweh is God, Grijpskerk, 2019.

¹⁰² Of met *hun wijn* de wijn van(uit) de wijngaarden wordt bedoeld (vgl. Am.5:11^b), of de wijn van de planters laat de tekst in het midden. Dit geldt ook voor de vruchten van de tuinen, of van de aanleggers van de tuinen.

Het omgekeerde van Gods eerdere straffen zou en zal dus gebeuren (vgl. Am.5:11^b).

15 “Ik zal hen vestigen (of planten/herstellen) op (of boven) hun grond (of hun land), en zij zullen niet meer (of niet weer/verder) worden weggerukt (of uitgerukt) boven(op) hun grond (of hun land) die (of dat) Ik aan hen gegeven heb”, heeft jouw God Jahweh gezegd.¹⁰³

De Here had al veel eerder beloofd, dat Hij zijn volk voor altijd in dit land zou vestigen ofwel planten (2Sam.7:10), maar door de structurele ongehoorzaamheid van het overgrote deel van de Israëlieten ging deze profetie niet in vervulling. Het volk Israël zal zich echter massaal bekeren.

Als de vijandige volken uiteindelijk het grondgebied van Israël in bezit dreigen te nemen, dan zal God zelf (terug)komen om zijn volk te verlossen (Zach.14:2-5).¹⁰⁴

Blijkbaar is dat niet zo van belang. Mogelijk zijn beide betekenissen bedoeld.

¹⁰³ Dit alles is niet in vervulling gegaan met de terugkeer van de Israëlieten uit de ballingschap onder leiding van Zerubbabel en Jozua. Ze woonden daar niet voor altijd, en het koningschap van David werd niet hersteld.

¹⁰⁴ Zie Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2020.

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

1. Wat er is vervuld.

De profeet Amos trad op in het Tienstammenrijk Israël. Hij heeft tussen 783 en 748 voor Christus de Israëlieten in opdracht van de Here gewaarschuwd.

Zolang koning Jerobeam II (783 – 748) van Israël en koning Uzzia (785 – 733) van Juda regeerden, ging het politiek en economisch voor de wind. Amos had toen met zijn onheilsprofetieën alle schijn tegen zich. Toen aan de langdurige regering van Jerobeam II een einde kwam, veranderde de situatie.

De veroveringen van de Assyrische koning Tiglatpileser III (Pul) (745 – 727) ten noorden van het Tienstammenrijk Israël vormden een steeds grotere bedreiging. Ook de politieke situatie bij de 10 stammen in het noorden van het heilige land werd instabiel. De ene staatgreep volgde de andere op. De economische bloei en welvaart gingen eveneens sterk achteruit. Het Tienstammenrijk werd slechts een vazalstaat van Assyrië, en moest heel veel belasting aan de Assyrische koning afdragen.

Hoewel de vervulling van de profetieën van Amos (en Hosea) duidelijke vormen begon aan te nemen, sloegen de leiders van het volk en de koningen nog steeds de waarschuwingen van de Here in de wind. Koning Pekach (734 – 732) kwam zelfs in opstand tegen de koning van Assyrië. Die koning veroverde daarop het Tienstammenrijk Israël. De stammen in het noorden en ten oosten van de Jordaan werden naar Assyrië gedeporteerd. Koning Pekach werd door Hosea (731 – 722) vermoord. Over het gedeelte dat van het Tienstammenrijk overbleef, werd Hosea een vazalkoning van het Assyrische rijk (2Kon.17:1-3).

Eerst bleef hij aan de koning van Assyrië enige jaren trouw. Later kwam vazalkoning Hosea met hulp van farao So (730 – 716) van Egypte in opstand. Toen kwam de Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722) met zijn leger. Hij veroverde het Tienstammenrijk, en sloeg het beleg rond de hoofdstad Samaria. Na een belegering van 3 jaren werd de stad ingenomen door zijn opvolger Sargon II (722 – 705).¹⁰⁵ Vrijwel de hele bevolking van Israël werd naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:4-6). Heel weinig Israëlieten van het Tienstammenrijk zijn na de ballingschap teruggekeerd. Gods woord dat Hij via zijn profeet Amos had gesproken, werd gedeeltelijk vervuld.

Als we de Here steeds beter willen leren kennen, en ons willen voorbereiden op de toekomst, dan is het belangrijk, dat we zijn vervulde en onvervulde profetieën bestuderen. Vervulde profetieën onderzoeken we om ons geloofsvertrouwen te versterken. We kunnen ze ook gebruiken als model voor de nog onvervulde profetieën. Het bestuderen van vervulde profetieën is een oefening om onvervulde profetieën beter te leren begrijpen. Onvervulde profetieën onderzoeken we om ons voor te bereiden op de toekomst. We weten dan, wat we kunnen verwachten. Dat geeft geloofsvertrouwen, rust en zekerheid.

¹⁰⁵ Dit is trouwens niet helemaal zeker. Het kan ook zo zijn, dat Salmanassar V (727 – 722) Samaria heeft veroverd, en dat enige tijd later zijn opvolger Sargon II (722 – 705) de zogenaamde eer van deze overwinning claimde.

2. Wat er nog zal gebeuren.

De profeet Amos heeft ook voorspeld, dat de Joden weer in het beloofde land zullen wonen, en zich zullen bekeren. Deze profetie is nog niet vervuld.

Nadat eerst een rest van Juda was teruggekeerd onder leiding van Jozua en Zerubbabel, zal na veel eeuwen het hele volk Israël terugkeren.¹⁰⁶ Er zullen nog veel meer Joden en Israëlieten naar het beloofde land trekken. Uit de verre landen waarheen de Here hen had verstrooid, zal Hij hen verlossen (Jer.23:6-8, 30:10, Zach.10:6-12). God zal Israël en Juda weer terugbrengen naar het land dat Hij aan hun voorvaders heeft gegeven (Jes.11:11-16, Jer.16:15-18, 30:3, Ezech.36:24, 37:1-14, Hos.1:10-12, 2:15-22, Am.9:14,15). Het dode Israël zal weer herrijzen. Jozef, Israël en Juda zullen worden herenigd (Jes.11:13, Ezech.37:16-20,22). We kunnen vandaag al zien, dat het onderscheid tussen de 12 stammen in de huidige staat Israël is verdwenen, en van een Tienstammenrijk en een Tweestammenrijk is al helemaal geen sprake meer. Die verdeeldheid is voorbij.

Als de heidenen de hemelse Vader massaal verwerpen, zal Hij zich over Israël weer ontfermen (Rom.11:25-32). Als in de toekomst de volheid (= het overgrote deel) van de heidenen het koninkrijk van God is binnengegaan (Rom.11:25), dan zal de Here in zijn uitverkiezende genade de keiharde stenen harten van de Joden en Israëlieten wegnemen, en hun een hart van vlees geven (Deut.30:6, Jer.32:39, Ezech.11:19, 36:26). Hij zal hun ogen openen voor het nieuwe verbond, dat Hij met hen sluit (Rom.11:27, Jer.31:31-34, 32:40-41, vgl. Hebr.8:8-12). In de toekomst zullen verreweg de meeste Joden en Israëlieten zich nog bekeren, en Christenen worden (Ezech.36:26,27 Hos.3:5, 14:5, Zach.12:10-14, 13:8,9).

David (1012 – 972) was koning over heel Israël. God had aan hem een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor eeuwig regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij is uit het nageslacht van David (Am.9:11, Ezech.34:23), en Hij regeert eeuwig (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32). Als de Israëlieten zich bekeren, dan zal Jezus ook hun koning zijn (Ezech.36:23,24, 37:22-25, Hos.3:5).

De profeet Jeremia voorspelde met andere woorden min of meer hetzelfde. De Spruit van David zal als een verstandige koning over hen regeren (Jer.23:1-8). Ze zullen de Here hun God dienen, en David zal hun koning zijn (Jer.30:9). Die Spruit is de grootse zoon uit het nageslacht van David: de Here Jezus Christus (Hos.3:5). Hij is de goede Herder (Joh.10:11-15). De Joden en Israëlieten zullen Hem dienen, en Hij zal hun Herder zijn.

Daarmee zullen alle profetieën van Amos in vervulling gaan.

¹⁰⁶ Sommige profeten zien dwars door de eerste terugkeer heen al de laatste terugkeer. Voor hen is dat bijna hetzelfde. Net als 2 bergen, die dicht bij elkaar schijnen te liggen. In werkelijkheid is de afstand tussen die 2 bergen enorm groot. Daardoor lijken de profetieën over de eerste terugkeer en de laatste terugkeer op elkaar. Soms zagen de profeten zelf nauwelijks het verschil.

3. Tijdbalk.

De oudere jaartallen zijn slechts benaderingen.

Voor Christus

5155		Schepping.
2895		Zondvloed.
1953		Geboorte van Abram.
1663		Intocht van het volk van de Hebreëen in Egypte.
1448		Uittocht uit Egypte na de 10 ^e plaag.
1448 – 1408		Tocht van de Hebreëen naar Kanaän.
1408 – 1383		Jozua in Kanaän.
1383 – 1033		De tijd van de richters onder het volk Israël.
1033 – 1012		Regering van koning Saul
1012 – 972		Regering van koning David.
972 – 932		Regering van koning Salomo.
969		De tempelbouw onder koning Salomo.
932 – 722		De Koningentijd van Israël, de 10 stammen uit het noorden.
932 – 586		De Koningentijd van Juda, de 2 stammen in het zuiden.
932 – 911		Regering van koning Jerobeam I van Israël.
875 – 854		Regering van koning Achab van Israël.
842 – 814		Regering van koning Jehu van Israël.
785 – 733		Regering van koning Uzzia van Juda.
783 – 748		Regering van koning Jerobeam II van Israël.
745 – 727		Regering van koning Tiglatpileser III (Pul) van Assyrië.
732 – 731		De stammen Manasse, Gad, Ruben, Naftali (en Zebulon) worden door Tiglatpileser III naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26).
724 – 722		Belegering van Samaria door Assyrië.
727 – 722		Regering van koning Salmanassar V van Assyrië.
727 – 697		Regering van koning Hizkia van Juda.
722 – 705		Regering van koning Sargon II van Assyrië.
722		Val van Samaria, wegvoering van der rest van het Tienstammenrijk door Sargon II.
608		Kroonprins Nebukadnezar schakelt zijn laatste Assyrische tegenstander uit.
605		Eerste wegvoering. Daniël en zijn vrienden worden meegevoerd naar Babel.
605 – 171		Juda onder heerschappij van andere volken. (7 x 62 = 434 jaren)
604 – 562		Regering van koning Nebukadnezar II.
597		Tweede wegvoering. Nebukadnezar II maakt Zedekia vazalkoning in Jeruzalem. Jojachin en de profeet Ezechiël worden meegenomen naar Babel.
586 juli		Derde wegvoering, verwoesting van Jeruzalem. Gedalja wordt landvoogd. Hij wordt ongeveer 2 maanden later vermoord.
586 – 537		De Joodse ballingschap in Babylonië. (7 x 7 = 49 jaren)
581		Vierde wegvoering door Nebuzaradan (Jer.52:30). Inval in Egypte.
559 – 529		Kores II is koning over het (grote) rijk van Perzen en Meden.
538 – 332		Israël onder de macht van de Perzen en Meden.
537		De terugkeer van de Joden uit de ballingschap.
515		De tempel is herbouwd.
37 – 4		Regering van koning Herodes de Grote in Israël.
4 v	Chr.	Geboorte van Jezus Christus.
±29 n	Chr.	Hemelvaart van Jezus Christus.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK AMOS.

We hebben een blik in de toekomst van het verleden mogen werpen. Die toekomst is voor ons grotendeels verleden tijd. Afschuwelijke taferelen van strijd en moeite zijn we tegengekomen. We hebben ook gezien hoe een deel van alle profetieën van het betrouwbare boek in vervulling is gegaan. Hieruit blijkt hoe betrouwbaar Gods woorden en profetieën zijn. Door de bestudering van de profetieën die in vervulling zijn gegaan, kunnen we de onvervulde profetieën beter leren begrijpen.¹⁰⁷ Dat alles kan ons nog veel meer geloofsvertrouwen geven in Gods woord en werk. Vooral voor de profetieën die nog niet in vervulling zijn gegaan.

Ook hier geldt het woord uit de Bijbel: “*Want een ieder die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem afgenomen worden*” (Mat.25:29). Wie studeert in de Bijbel, en er naar handelt, zal groeien, en God steeds beter leren kennen. Wie echter oppervlakkig is, en voor de Here geen tijd en moeite overheeft, bij hem of haar stagneert de groei. De Bijbel wordt dan steeds meer een gesloten boek, en de hemel wordt van koper. Zo sprak Jezus in gelijkenissen om het geheim van zijn koninkrijk bekend te maken aan de gelovigen, die er echt interesse in hadden en hebben. Mensen die er wat voor over hebben. Het is echter niet bedoeld voor de oppervlakkige meelopers (Mat.13:10-17,34,35).

Ook nu moeten we als gelovigen niet stil blijven staan, maar doorgaan en doorgroeien. Laten we maar hard aan het werk gaan, en veel bidden. Bidden om de vervulling van Gods beloften. De profeet Daniël bad op grond van profetieën om de terugkeer van Gods volk uit de ballingschap (Jer.25:11^b,12 en 29:10, Dan.9:1:20). De Here verhoorde zijn gebed, en het volk is teruggekeerd.

Door het gebed en bekering wijzigt God soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. God spaarde de stad. Het gebed van de gelovige doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

We moeten bidden om de bekering van het volk Israël. We moeten eveneens bidden om komst van Jezus Christus. Ook moeten we waken. De tekenen van de tijd moeten we in de gaten houden. Het werk moet doorgaan. Biddend en werkend mogen we meestrijden naar de overwinning. We mogen deel hebben aan de overwinning. Met het kompas van Gods Woord moeten we aan de slag. Het doel van dit boek is om ons voor die strijd te activeren! We zijn niet de onwetende schare, maar medestrijders van God. Onze Generaal heeft ons duidelijk zijn strijdplannen uiteengezet. We strijden mee met Hem, die ook verlost. We zullen overwinnaars zijn, samen met onze Here Jezus Christus.

Laten de gelovigen van vandaag en morgen elkaar bemoedigen en aansporen in ware liefde. We moeten de handen ineenslaan, want we hebben elkaar zo ontzettend hard nodig. Ons staat een zeer zware strijd te wachten. God heeft ons echter beloofd, dat de Kerk op aarde nooit zal worden uitgeroeid. Als de satan zijn kinderen steeds meer kwelt, slaat Hij steeds harder terug,

¹⁰⁷ Vooral het bijbelboek Daniël, waarbij alle profetieën in vervulling zijn gegaan, is een heel goed oefenboek voor leren begrijpen van profetieën.

totdat de grote tegenstander deze wedloop zal verliezen. De strijd is wel zwaar, maar God zal ons beschermen en kracht geven. In de zware strijd staat Hij aan onze kant. Hij heeft voor ons als medeoverwinnaars een troostrijke toekomst weggelegd, die eeuwig zeker is.

Literatuur.

- Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999.
- Alexander D. en P. e.a., *Handboek bij de Bijbel*, Den Haag, 1976.
- Bimson J.J., *Encyclopedie van Bijbelse plaatsen*, Kampen, 2007.
- Brenton L.C.L., *The Septuagint with Apocrypha: Greek and English*, 9^e druk, Londen, 2001.
- Dächsel K.A., *Bijbel of de geheele Heilige Schrift, deel 4, Jesaja - Maleachi*, 2^e druk, Utrecht, 1892.
- Dronkert K., *Gids voor het Oude Testament*, Kampen, 1964.
- Eban A., *Mijn volk, de geschiedenis der Joden*, Amsterdam/Antwerpen, 1976.
- Flavius J., *De Oude Geschiedenis van de Joden*, vertaling Meijer F.J.A.M. en Wes M.A., 4^e druk, Amsterdam, 2005.
- Grosheide F.W. e.a., *Christelijke Encyclopedie*, Kampen, 1959.
- Holland M., *Wuppertaler Studienbibel, Die Propheten Joel, Amos und Obadja*, Wuppertal, 1991.
- Keil C.F., *Commentary on the Old Testament, deel 10, The minor prophets*, 2^e druk, Massachusetts, 2006.
- Kistemaker S.J., *New Testament Commentary, Acts*, 6^e druk, Grand Rapids, 2007.
- Meesters J.H., *De Bijbel in kaart*, 2^e druk, Groningen, 1970.
- Paul M.J. e.a., *SBOT, deel 12, Bijbelcommentaar Hosea - Maleachi*, Doorn, 2015.
- Pusey E.B., *Barnes' Notes, The minor prophets*, 2^e druk, Grand Rapids, 2005.
- Ridderbos J., *Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 1, Hosea - Amos*, 4^e druk, Kampen, z.j.
- Snoek I., *Heilige Geschiedenis*, 13^e druk, Den Haag, z.j.
- Woude A.S. van der e.a., *Bijbels Handboek, deel 2^a en 2^b*, Kampen, 1982/1983.

INDEX

A		C	
Abram	8, 25, 26, 27, 29, 76, 79, 84, 85	Chaldeeën	15
absint	49, 60	Cham	76
Achab	9, 23		
Achaz	6, 7, 14, 15, 51, 63	D	
Adadnirari III	58	Damascus	11, 18, 20, 22, 30, 38, 39, 48, 55
Ahia	9, 33	Daniël	3, 14, 84, 85
Alexander de Grote	23, 24, 25	David	8, 20, 23, 25, 56, 58, 76, 78, 79, 81, 83, 84
alsem	47, 49, 56, 60	Derde wegvoering	84
Amazia	10, 66, 67, 68, 69	Dode Zeerollen	11, 15
Ammonieten	18, 26, 27, 29, 55		
Amorieten	19, 33	E	
Amos	2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 44, 46, 48, 50, 51, 54, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 78, 79, 80, 82, 83, 87	Edom	15, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 78, 79, 80
Antiochus IV	14	Edomieten	22, 23, 24, 25, 26, 67, 79, 80
Apisstier	30	Eerste wegvoering	84
Arabieren	22	Egypte	8, 11, 14, 19, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 38, 43, 45, 52, 54, 70, 72, 74, 75, 76, 82, 84
Aram	6, 14, 18, 20, 22, 23, 24, 30, 45, 51, 58, 63, 76	Elam	22, 26, 76, 80
Arameeërs	20, 22, 27, 45, 58, 60, 74, 76	Esarhaddon	46
Artaxerxes III	52	Ezau	25, 26, 27, 29, 79
Assurbanipal	46	Ezechiël	3, 26, 63, 79, 80, 84
Assyrië	15, 20, 24, 34, 42, 46, 55, 59, 60, 62, 78, 82, 84	F	
Assyriërs	22, 24, 34, 39, 40, 46, 50, 58, 62, 67, 76	Filistijnen	18, 22, 23, 56, 57, 74, 76
		Flavius Josefus	27, 29, 31
B		G	
Baäl	9, 24	Gedalja	84
Babel	8, 9, 15, 26, 31, 50, 51, 59, 67, 78, 80, 84	Gilead	18, 20, 26, 27, 60
Babyloniërs	23, 52, 77	Gilgal	43, 47, 49
Basan	10, 38, 40	God de Vader	19, 50
Benhadad III	22, 58	goede herder	83
Berseba	47, 49, 70, 73	Gog	63
Betel	9, 32, 38, 39, 43, 47, 48, 49, 52, 66, 67, 68, 73, 74	gouden kalveren	43, 49, 52
betrouwbaarheid van het boek	4, 11	H	
Bozra	18, 26	Haggai	15
		Hamat	56, 57, 58, 60
		Hazaël	18, 20, 22, 24, 45, 60

Hebreeuws 11, 13, 54, 78
 Hermon 38, 40, 42
 Hiram I 23
 Hizkia 6, 7, 14, 15, 51, 63, 84, 85
 Hosea
 de koning 20, 33, 62, 82
 de profeet 10, 11, 15, 33, 82, 91
 het bijbelboek 15

I

Immanuël 6, 14, 51, 63
 Izebel 23

J

Jakob 8, 25, 27, 29, 30, 35, 38, 39, 48, 56, 57, 59, 63, 64, 65, 67, 70, 71, 74, 77, 79
 Jehu 9, 10, 20, 45, 67, 84
 Jeremia 3, 15, 26, 27, 29, 30, 37, 51, 67, 79, 83, 91
 Jerobeam I 9, 10, 39, 68, 84
 Jerobeam II 6, 9, 10, 11, 17, 20, 46, 58, 60, 67, 68, 82, 84
 Jeruzalem 8, 10, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 31, 52, 56, 57, 80, 84
 Jesaja 3, 6, 10, 12, 14, 15, 26, 51, 63, 79
 Jezus 6, 7, 8, 11, 14, 15, 16, 20, 50, 51, 63, 73, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 85
 Jezus Sirach 11
 Joahaz 9, 10, 20, 45
 Joas 9, 10, 17, 20, 45, 58, 60
 Joël 15, 63, 80
 Johannes de Doper 36
 Johannes Hyrkanus 26, 80
 Jojachin 31, 84
 Jojakim 31
 Jona 10
 Jonatan de Makkabeeër 23
 Joodse cultuur 13, 14
 Joram 22, 25, 76, 79
 Josia 40, 46
 Jozef 47, 49, 51, 56, 58, 59, 83
 Jozua 8
 Jozua de priester 81, 83
 Juda 25, 79
 Judas de Makkabeeër 27

K

Kanaän 8
 Kir 18, 22, 74, 76

Knecht van de Here 20, 50
 Koningentijd 8, 84
 korenbrand 43, 44, 45
 Kores II 3, 27, 29, 51, 84

M

Maleachi 15, 26, 36, 79
 meeldauw 43, 44, 45
 Menachem 59, 60
 Moab 29
 Moabieten 27, 29
 Moloch 48, 54, 55
 motief 14, 51, 63
 Mozes 8, 12, 19, 32, 33, 35, 44, 45, 80

N

Nabateeën 26, 27, 29, 30, 67, 80
 Nabonidus 26, 80
 Nabopolassar 31
 Nebukadnezar II 23, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 59, 67, 80, 84
 Nebuzaradan 84
 Noach 8

O

Obadja 15, 26, 79
 offer
 brandoffer 48, 52, 54
 dankoffer 43, 44, 52
 graanoffer 48, 52, 54
 slachtoffer 48, 54
 vredeoffer 44, 48, 52

P

Pekach 6, 14, 51, 63
 Perzen 23, 84
 Plato 14
 profetie 6, 9, 12, 14, 22, 39, 40, 46, 51, 54, 55, 60, 63, 67, 68, 69, 77, 81, 83, 85
 Ptolemeüs II 11

R

Richterentijd 8, 30
 Romeinen 29, 77

S

Salmanassar V 20, 24, 25, 33, 62, 69, 82, 84

Salomo 8, 12, 23, 55, 76, 78, 84
 Samaria 30, 34, 38, 39, 40, 46, 48, 55, 56,
 57, 59, 62, 64, 65, 67, 69, 70, 73, 82, 84
 Samuel 12, 33
 Sargon II 24, 34, 46, 55, 62, 82, 84
 Saul 8, 25, 73, 76, 79, 84
 schrijver van het boek 4, 10, 13
 Sem 76
 Septuagint 11, 27, 30, 63, 78, 87
 Sidon 9, 23, 24, 26, 80
 Sjaloom 67
 So 82
 Sodom en Gomorra 36, 43, 45
 sprinkhaan 43, 44, 63
 Spruit 79, 83
 structuur van het boek 4, 15
 Syrië 23, 27, 29, 55
 Syriërs 22, 51
 Syrische rijk 11

T

Teman 18, 26
 tempel 8, 15, 23, 43, 59, 67, 69, 84
 Tienstammenrijk 6, 9, 10, 11, 15, 16, 17,
 20, 24, 30, 31, 33, 38, 39, 40, 43, 46, 48,
 49, 51, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65,
 67, 69, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 83, 84

Tiglatpileser III 11, 22, 46, 55, 59, 60, 62,
 78, 82
 Tijdbalk 4, 84
 Tweede wegvoering 84
 Tweestammenrijk 6, 10, 16, 17, 22, 23,
 30, 31, 39, 40, 46, 49, 57, 59, 64, 65, 67,
 72, 73, 76, 77, 78, 83
 Tyrus 18, 23, 24, 25

U

Uzzia 6, 10, 11, 17, 23, 78, 82, 84

V

verklaringsmethode 4, 12
 Vierde wegvoering 84
 voorgeschiedenis 4, 8

X

Xerxes I 51

Z

Zacharia 15, 17, 81, 91
 de koning 9, 11, 67
 een zoon van Jojada 11
 Zedekia 31, 59, 84
 Zerubbabel 81, 83
 Zion 18, 19, 20, 56, 57

Andere werken die de heer T. van Turenout heeft geschreven zijn:

Psalmen, profetische liederen,
Jesaja, Jahweh redt,
Jeremia, Jahweh sticht,
Klaagliederen van Jeremia,
Ezechiël, God maakt sterk,
Daniël, God is rechter,
Hosea, redder,
Joël, Jahweh is God,
Obadja, dienaar van Jahweh,
Jona, duif,
Micha, wie is aan Jahweh gelijk,
Nahum, trooster,
Habakuk, de omhelsde,
Zefanja, Jahweh bewaart,
Haggai, feest van Jahweh,
Zacharia, Jahweh gedenkt,
Maleachi, boodschapper van Jahweh,
De Openbaring mag niet verborgen blijven.

Ze zijn te vinden op de website via:

www.bijbelstudies.eu,
www.vturennout.nl.